REMZİ KİTABEVİ

W. Shakespeare

ONİKİNCİ GECE

W. Shakespeare
ONİKİNCİ GECE

ONİKİNCİ GECE

W. Shakespeare

Onikinci Gece

(Ne İsterseniz)

Türkçesi:
Özdemir Nutku

3. Basım

Remzi Kitabevi

ONİKİNCİ GECE / W. Shakespeare
Orijinal adı: *Twelfth Night*

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 975-14-0082-1

BİRİNCİ BASIM: Aralık, 1988
ÜÇÜNCÜ BASIM: Haziran, 1998

Remzi Kitabevi A.Ş., Selvili Mescit Sok. 3, Cağaloğlu 34440, İstanbul.
Tel (212) 513 9424-25, 513 9474-75, Faks (212) 522 9055

WEB SAYFASI : http://www.remzi.com.tr
E-POSTA : post@remzi.com.tr

Remzi Kitabevi A.Ş. tesislerinde basılmıştır.

ONİKİNCİ GECE ÜZERİNE

Shakespeare'in çok sevilen ve oynanan komedyaları arasında hiç kuşkusuz, *Onikinci Gece* de yer alır. Bilindiği kadarıyla, ilk baskısı 8 Kasım 1623 tarihinde yapılan 1. Folio'da[1] sonradan düzeltilmiş olan baskı yanlışları vardır ve bundan önce de bu oyun metninin hiçbir baskısı yapılmamıştır. Eldeki kaynak ve belgelere dayanarak oyunun 1601 yılında yazıldığı anlaşılır. 1598'de basılan Meres'in, *Palladis Tamia*'sında[2] verdiği Shakespeare oyunlarının listesinde bu oyun yer almaz. Ama John Manningham adlı bir İngilizin 2 Şubat 1602 tarihli *Günlük*'ünde yer alır. Öyleyse, Shakespeare, bu oyunu, 1598 sonbaharı ile 1602 yılının başlangıcı arasındaki bir tarihte yazmıştır. *Günlük*'e göre, bu oyun «Middle Temple» adlı tiyatroda oynanmıştır; Manningham şöyle yazıyor: «Şölende[3] *Twelue Night* ya da *Ne İsterseniz* adlı *Yanlışlıklar Komedyası*'na ya da Plautus'un *Menechimi*'sine benzer bir komedya oynandı. Ama hepsinden çok İtalyanların *Inganni*'sini[4] anımsatıyordu.» Don Valentino Orsino adlı Bracciano Dükü, Ocak 1601'de Kraliçe'yi ziyaret etmişti. Shakespeare de bu oyunu yazarken oyundaki Dük'ün

(1) Birinci Folio. Shakespeare'in toplu oyunlarının ilk yayınıdır.

(2) Bu listede Shakespeare'in onüki oyunu verilmiştir. Bunlar, *Kral John, Titus, Andronicus, IV. Henry* (1, 2 ve 3). *Hırçın Kız, Aşkın Emeği Boşa Gitti, Romeo ile Juliet, II. Richard, III. Richard, Venedik Taciri* ve *IV. Henry*'nin iyi baskısı;; bkz. A. W. Verity, *Twelfth Night*, London 1949. ix.

(3) Noel'in sonunda kutlanan "Candlemas Şöleni". Noel kutlamaları sırasında genellikle dört yasal salon (Inner Temple, Middle Temple, Gray's Inn ve Lincoln's Inn) oyunlar için kullanılıyordu.

(4) *Onikinci Gece*, İtalyan oyunu *Inganni*'den çok, aslında yine bir İtalyan oyunu olan *Ingannati*'yi andırır.

adını buradan almış olması olasıdır. Bu da oyunun 1601'de yazıldığını gösteren bir delildir. Başka bir delil, oyunun II. Bölüm, 3. sahnesinin 109. dizesinde Sir Toby'nin mırıldandığı «Elveda canımın içi» diye söylediği şarkıdır. Bu şarkı, ilk kez 1601'de ortaya çıkmış ve popüler olmuştur. III. Bölüm, 1. sahne 25. dizede Soytarı'nın «Ne yazık ki, *verilen sözler*[5]... sözcüklerin yüzünü kara çıkarttığından beri, sözler de tam anlamıyla düzenbaz oldular» repliği İngiliz Kraliyet Danışma Kurulu'nun 1600 ile 1601 yıllarında getirdiği bazı kısıtlamalara[6] gönderme yapar. Bunlardan başka bir delil de, III. Bölüm, 2. sahne, 85. dizede Maria'nın sözünü ettiği «yeni harita»dır. Deniz bilimleriyle de ilgilenen Cambridge Üniversitesi matematik profesörlerinden Edward Wright'ın ilk bilimsel harita sayılan Kuzey Amerika'yı, Antilleri ve Batı Hint Adaları'nı gösteren haritası 1600 yılında yayımlanmıştır[7].

Ayrıca, oyunun II. Bölüm, 5. sahnesi, 198. dizesinde, Fabian'ın «Oyundaki yerimi, İran Şahı'nın vereceği binlerce liralık bir emekli aylığına değişmezdim» sözleri de bu konuda ışık tutar. Çünkü, üç kardeş olan Shirley'lerin 1600 yılında yayımlanan gezi notlarında İran Şahı'nın sarayından ve servetinden uzun uzun sözedilmiş ve bu, o dönemin Londra'sında günün konusu olmuştur[8]. Bundan başka, III. Bölüm, 2. sahne, 29. dizesindeki «Hollandalı'nın sakalı», 1599 ile 1600 yılları arasında yayımlandığı sanılan, Hakluyt'un *Voyages* (Yolculuklar) adlı ekiyle basılan kitaptan alınmıştır[9].

---

(5) Danışma Kurulu'nun tiyatrolar için getirdiği kısıtlamalardan önce verdiği sözler.

(6) Danışma Kurulu, 1600 yılının Haziran ayında yayımladığı bildiri ile, "Globe" ve "Fortune" dışında, bütün tiyatroları kapatmış, ancak açık bıraktığı bu iki tiyatroya da kısıtlamalar getirmişti. Bunlar da haftada ancak iki temsil verebileceklerdi. Ertesi yıl Kurul, tiyatrolara daha da büyük kısıtlamalar getirmişti. Bkz. Verity, "Introduction", ix. dn. 4.

(7) J. D. Rogers, *Shakespeare's England I*, 173 ve 174. Ayrıca, C. H. Coote, *New Shakespeare Society Transections*, 1877-9, 88; bkz. Kittredge, 411/85.

(8) Peter Alexander, *Shakespeare's Life and Art*, London 1946, 135.

(9) *Shakespeare's England I*, 181; bkz. çev. dn. 134.

Onikinci Gece adı, Noel şenliklerinden alınmıştır. 6 Ocak, Hazreeti İsa'nın cemaata ilk açıklamasını yaptığı gündür; bu da Noel'in onikinci gününe rastlar. Onikinci gecede, sarayda ve soyluların köşklerinde oyunların oynanması bir töre olmuştu. Bu oyuna, *Onikinci Gece* adı verilmesi, hiç kuşkusuz, onikinci gecede sarayda[10] oynanması için yazılmış olmasından ileri gelir. Tıpkı, *Bir Yaz Dönümü Gecesi Rüyası*'nın da Yaz Dönümü Gecesi Şenliği'nde oynanması düşünüldüğü gibi.

Oyunun ikinci adı olan *Ne İsterseniz* yapıtın niteliğine ışık tutar. Komedya ile aşk serüveni karışımı olan oyunda gülünç sahneler yanısıra, trajik olmasa bile, ciddi aşk sahneleri yer alır. Shakespeare, yazdığı oyunun belli dram türleri kapsamına girmediğini düşünerek sanki «ister komedya, ister aşk öyküsü deyin, *ne isterseniz* deyin» anlamında bu ikinci başlığı eklemiştir. Başka bir komedyası olan *As You Like It* (Beğendiğiniz Gibi) adlı oyunu düşünen bazı Shakespeare incelemecileri de bu ikinci başlığı, yazarın, «Eğer *Onikinci Gece* adını beğenmedinizse *ne isterseniz* onu deyin,» anlamında kullandığını ileri sürmektedirler.

Olay dizisinin geçtiği yer hakkında 1. Folio'da hiçbir açıklama yoktur. Metindeki konuşma örgüsü içinde geçen, «Burası Illyria'dır, bayan» (I/2, 2. dize) gibi sözlere dayanan Shakespeare uzmanları metindeki açıklamaları getirmişlerdir. Çağdaş metin çalışmalarında yer, «Illyria'da bir kent ve deniz kıyısı» olarak belirtilir.

Illyria[11], Adriyatik'in Batı kıyıları olan Dalmaçya'da[12] bir yer olarak kabul edilmiştir. Bu kentin Venedik ile olan sıkı

(10) Bu oyunun, Noel'de diğer dört oyunla birlikte Kraliçe Elizabeth'in huzurunda oynandığı 1601-2 yılı kayıtlarında yer almaktadır. Öteki oyunların adları verilmemiştir; bkz. Verity. xi.

(11) Grekçesi *Illyria*, Latincesi *Illyricum*'du.

(12) Shakespeare döneminde buranın en önemli kenti Spalatro'ydu. Diolectius'un saray kalıntıları yönünden tanınmış bir kentti. Sebastian da ilk karaya çıktığında Antonio'ya anıtları ve kalıntıları gezme teklifi yaptığını (III/2/23. ve 24. dizeler) düşünerek, Shakespeare'in kafasında bu kentin olup olmadığı konusunda kişi kuşkuya düşüyor.

ilişkisini bilen Elizabeth dönemi yazarı Shakespeare burayı İtalya[13] olarak düşünmüş olabilir. Ancak bu oyunda, *Venedik Taciri*'nde olduğu gibi, mekânı belirten değinmeler ve betimlemeler yoktur. Illyria da, tıpkı *Kış Masalı*'ndaki Bohemya gibi, hayal ürünü, belirsiz bir yerdir. Bu belirsizlik de bir aşk öyküsü için masalımsı havayı getirir. Belirsiz olan bir başka şey de, olay dizisinin geçtiği zaman dilimidir.

Oyunun öyküsüne gelince: bilindiği gibi, Shakespeare'in çoğu olay dizisi özgün değildir. Yazar sık sık daha önce yazılmış bir öyküyü alır ve yeni baştan düzenlerken yeni olaylar, yeni entrikalar, yeni anlamlar ve unutulmaz karakterler yaratır. Bu oyunda da aynı tutumu izleriz. Olay dizisi açısından, oyun, iki ana bölümde incelenebilir: Ana Olay Dizisi (ciddi), İkincil Olay Dizisi (komik).

Ciddi olan *Ana Olay Dizisi*, Olivia, Viola, Orsino ve Sebastian karakterleri ile gelişen aşk öyküsünü kapsar. Oyunun sonuna doğru bu olay dizisini Viola-Sebastian ikizlerinin tıpatıp benzerliği ile ortaya çıkardığı karışıklık renklendirir. Öte yanda, *İkincil Olay Dizisi*, Malvolio'ya karşı hazırlanan oyun ile komik öğeyi sağlar. Ancak oyundaki ciddi ve komik öğeler o kadar iyi harman edilmiştir ki[14], oyunu bu şekilde kesenkes ikiye ayırmak pek doyurucu değildir. Ne ki, ana olay dizisi ile ikincil olay dizisinin bölümlenmesi oyunun yapısını inceleme açısından önemlidir.

Bildiğimiz kadarıyla, ikincil olay dizisi, Shakespeare'in kendi buluşudur[15]. Ancak ana olay dizisi sözkonusu olduğunda, burada birçok kaynak belirtmek gerekir. *Kılık değiştirerek sevdiği erkeğe hizmet eden kadın motifi*, hemen her ülkenin[16]

(13) Nitekim oyunda İtalyan adları vardır.

(14) Örneğin, III. Bölüm, 4. Sahnedeki düello, IV. Bölüm, 1. Sahnede ve V. Bölüm'de ortaya çıkan olaylar ana olay dizisi ile ikincil olay dizisini o kadar iyi kaynaştırır ki, her iki olay dizisinin karakteri olan Viola-Olivia-Sebastion, Sir Toby-Andrew-Fabian ile karşı karşıya gelirler.

(15) Shakespeare'in ikincil olay dizileri genellikle özgündür.

(16) Bizde de bu halk öykülerinde ve Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre*'sinde olduğu gibi.

yazınında yer alır. İngiltere'de de bu motif özellikle 16. yüzyıl romancıları ve oyun yazarları tarafından sık sık kullanılmıştır[17]. Aynı şekilde, *birbirine çok benzeyen ikizlerle ortaya çıkan karıştırma motifi*[18] de romancıların ve oyun yazarlarının ortak malı olmuştur, diyebiliriz.

Onikinci Gece'nin ana kaynağı, hiç kuşkusuz, Barnabe Rich'in *Historie of Apolonius and Silla* adlı öyküsüdür. Bu öykü, 1581'de yayımlanan *Riche His Farewell to the Militarie Profession* başlıklı seçki'nin sekiz öyküsünden biriydi. Viola'nın Sebastian'a tıpatıp benzemesi, kılık değiştirip Orsino'nın yanına girmesi sonra da ona âşık olması, ama efendisi Orsino için Olivia'nın gönlünü kazanmak isterken, onu erkek (Cesario) sanan Olivia'nın isteği dışında ona vurulması.

Olivia'nın Cesario (Viola) sandığı ikiz kardeş Sebastian ile nikâhlanması; Orsino'nun sevgisini Olivia'dan Viola'ya yöneltmesi; kısacası bütün bu olaylar ve ayrıntılar Rich'in öyküsünde vardır. Rich'in Silla'sı burada Viola'dır. Shakespeare, öyküyü yeni baştan ustaca ele almış ve dramatik açıdan etkili bir duruma getirmiştir.

Aslında buna çok benzeyen bir olay dizisi kim tarafından yazıldığı bilinmeyen, *Gl'Ingannati*[19] (Aldatılan) adlı, İtalyan oyununda da vardır. Bu oyun, ilk kez 1531 yılında[20], Karnaval sırasında, kendilerine «Academici Intronati» (Yıldırım Vurgunu) adını veren bir gurup amatör tarafından Siena'da oynanmıştır[21].

---

(17) Bu motif, çeşitli varyantlarla Bandello'nun *Novelle* (1554), Cinthio'nun *Hecatommithi* (1565) ve bir Bandello uyarlaması olan Belleforest'in *Histories Tragiques*'te görülür.

(18) Bu motif, *Yanlışlıklar Komedyası*'nın temelini oluşturmuştur. Shakespeare, bu komedyayı yazmada, bilindiği gibi, Plautus'un *Menaechmi* (İkizler) komedyasından esinlenmiştir. Plautus ise bu motifi antik Yunan tiyatrosundan almıştır: antik Yunan komedyasında bu motifi kullanan altı oyun bilinmektedir.

(19) Bu oyunun prolog'unda, öykünün özgün olduğunu ve "daha önce ne okunduğunu ne de oynandığını" vurgulanarak belirtilir; Verity, xiv.

(20) Bundan sonra da, 1537'de, Venedik'te sahnelenmiştir.

(21) Alexander, 135.

Oyun çok başarı kazanarak İtalya dışında da tanınmıştır. Bu oyunun ilk basılan metnine *Il Sacrificio* başlığı verilmiştir; çünkü topluluk, oyunun başına aşkı simgeleyen armağanların dağıtımına ilişkin bir sahne eklemiştir. *Il Sacrificio*'nun başında, armağanları dağıtan topluluk üyelerinden birinin adı olan Malevolti'den sözedilir; bu da Shakespeare'in oyunundaki Malvolio'yu çağrıştırır. Oyunun başka bir kişisinin adı da Fabio'dur; bu da hiç kuşkusuz *Onikinci Gece*'de Fabian olmuştur. İtalyan oyunundaki kadın kahraman Lelia da Viola gibi erkek kılığına girer.

Burada bir üçüncü oyundan daha sözetmek gerekir. Bu, *Gl'Ingannati*[22] (Aldatanlar) adlı başka bir İtalyan oyunudur. Bu oyun, önceki kadar *Onikinci Gece*'ye benzememekle birlikte, kadın kahramanın adı olan Cesare, Viola'nın kılık değiştirdikten sonra aldığı Cesario adını anımsatır.

İngiltere'de bu konu, 1564'te sahnelenen *The Buggbears* (Hayaletler) ile Essex Kontu önünde, 1595 yılında Cambridge'de oynanan *Laelia* adlı oyunlarda kullanılmıştır[23]. Shakespeare, hangi metinden yararlanmış olursa olsun, şurası kesin ki, İtalyan kaynaklarına kadar geriye gitmiştir. Shakespeare, çok büyük bir olasılıkla İtalyanca biliyordu ve oyunları özgün metinden okumuştu. Ayrıca, o dönemde İngiltere'ye çok sayıda İtalyanca kitap girmekteydi. *Onikinci Gece*'deki kişi adlarının sözkonusu iki İtalyan oyunundan alındığı açıktır[24]. *Gl'Ingannati*'nin bir de Charles Estienne tarafından *Les Abuses* adıyla 1543'te Fransız-

(22) Bu adda iki yazarın oyunu vardır: İlki 1562'de basılan, Nicolo Secchi'nin, ikincisi 1592'de basılan Curzio Gonzaga'nın oyunlarıdır; aynı, 136.

(23) a.g.y., 136.

(24) Manningham *Günlük*'ünde bu oyuna ait bilgiyi Collier ile birlikte ortaya çıkaran Joseph Hunter, bu iki oyun ile birlikte başka oyunları de kapsayan İtalyanca bir kitaba rastladığını, bunların içinde *Il Viloppo* adlı oyunun kişileri arasında *Orsino innamorato* adına rastladığını ve *Onikinci Gece*'deki Dük Orsino adının buradan da alınabileceğini belirtmiştir. Ayrıca, Hunter eline geçirdiği *bu kitabın Shakespeare'e ait olduğunu da* yazmıştır; bkz. aynı, 136.

caya yaptığı çeviri de Shakespeare'in bilgisi içinde olabilir. Çünkü Shakespeare'in yeterli ölçüde Fransızca bildiği de söylenmektedir. Bundan başka, 1577-8 yılları arasında bir İtalyan tiyatro topluluğu İngiltere'ye gelmiş ve Windsor'da Kraliçe'ye oyunlar oynamışlardır. Manningham'ın da belirttiği gibi, bu oyunların çoğu İngiliz seyircisinin bildiği konuları içermekteydi.

Böylece, *Onikinci Gece* komedyasının üç ana kaynağı, (1) Rich'in *Historie of Apolonius and Silla* (1581), (2) Yazarı belli olmayan İtalyan komedyası *Gl'Ingannati* (1531) ve (3) Gonzaga'nın *Gl'Inganni* (1592) adlı yapıtlarıdır. En önemlisi birincisidir. Ancak Shakespeare'in bu kaynaklara çok fazla dayandığı da düşünülmemelidir. *Onikinci Gece*'nin şiiri, aşk serüveni ve mizahı; önceki kaynaklardan alınan şeylerin daha dramatik ve güzel bir biçimde sunulması, ikincil olay dizisinin tamamı, ciddi ve komik sahnelerin çok ustaca harmanlanması ve başarılı kişileştirme hep Shakespeare'e aittir. Bunun için de bu güzel komedya tamamen Shakespeare'in yaratısıdır.

Onikinci Gece, her dönemde Shakespeare sevenlerin aradığı bir komedya olmuştur. Oyunun çekiciliği daha çok mizah ile aşk ilişkilerinin dozunda ve daha önce de belirttiğimiz gibi, bu iki gelişim dizisinin içiçe, çok iyi kaynaşmış olmasından ileri gelir. Oyunun aksiyonu, çok ustaca çizilmiş karakterlerle ilginç bir duruma getirilmiştir.

Shakespeare, ana olay dizisinin konusunu aşağı yukarı başka bir oyundan almış olsa da, oyunun gücü ana olay dizisinde değildir. Yazarın tüm iyi komedyalarında olduğu gibi, burada da şiirsel *(Bir Yaz Dönümü Gecesi Düşü)*, romantik *(Beğendiğiniz Gibi)* ya da heroik *(IV. Henry)* olanla mizahî ve gerçekçi olan içiçedir. Nitekim, âşık karakterlerin nazımla konuşmaları, gülünç karakterlerin düzyazı ile konuşmalarına hiçbir aykırılık göstermediği gibi, tam tersine oyuna ölçülü bir tersinleme sağlar. Böylece, Viola'nın, Olivia'dan yüz bulmayan Orsino'yu sevmesi, Olivia'nın erkek sandığı Viola'ya tutulması, Sir Toby ve avanesinin saçmalıklarıyla hem bir uyum hem de bir karşıtlık kurar. Malvolio'ya oyun oynandığı sahnelerde mizah daha ön plandadır ve ince bir tersinleme ile süslenmiştir. Sir Andrew'un

eşi menindi olmayan alıklığı, düello sahnesi, ikizlerin karıştırılması çok renkli sahnelerdir. Daha arka planda, ama yine hoş bir mizah da aşk ilişkilerinde yer alır. Orsino'nun değişmezmiş gibi görünen aşkının, belli nedenler yüzünden Viola'ya transferi; erkek kardeşinin ölümünden sonra yedi yıl yas tutacağını bildiren Olivia'nın yolunun üstüne çıkan ilk gence tutulması ve bir daha ölen kardeşinden, yastan söz etmeyişi; mankafa Sir Andrew'un yüzüne bakmayan bir Kontes için Sir Toby'e para akıtması; Sebastian'ın hiç tanımadığı Olivia ile çok kısa bir süre içinde evlenmesi ve öteki âşık karakterlerin tersine, hiç aşk acısı çekmeden muradına ermesi oyundaki gizli ve ince mizahla gelişen tersinlemeyi getirir.

Mizah, hiç kuşkusuz bu komedyanın en çekici olan yanıdır. Ancak bu mizah, oyunun romantik havasıyla daha etkili ve ilginç bir duruma getirilmiştir. Bu romantik hava, olayları günlük yaşamın ötesine çekip masalımsı bir dünyaya götürür. *Onikinci Gece*'nin atmosferi bu açıdan romantiktir. Bu da seyircilere belli bir estetik uzaklık sağlar. Bunun içinde gerçekçi bir atmosferde inanılması güç bazı olaylar, ilişkiler bu estetik uzaklık ve kendi mantığı içinde inandırıcı bir duruma girer. Tıpkı oyunun mekânı Illyria gibi, oyundaki ilişkiler de masalımsı atmosfer içinde, eleştiri konusu yapılır. Mizah da, bu atmosferde geçerli olabilecek bir mantık çerçevesi içinde ustaca işlenmiştir. Gününü gün ettiğini sanan ve yirmidört saat sarhoş dolaşan Sir Toby, muzip Maria, eğlence için saçmalıklara ortak olan Fabian, erişemeyeceği bir kadını elde edeceğini sanan budala bir şövalye ve arada sırada oyuna katılarak bütün bunlara dışardan bakan Soytarı Feste. Bu masal dünyasının belki de en gerçekçi karakteri Feste'dir. O, bu hayal dünyasının gerçeklerine görünüşte katılan oyunun en aklı başında kişisidir.

Onikinci Gece, yalnızca konusu açısından bile kendi türü içinde ilginç olan bir komedyadır. Bu oyunun «karakter komedyası»na benzemeyen yanı da budur. Onun için bu oyun, aksiyonun ön planda olduğu tipik bir «romantik komedya»dır.

Bu komedyanın vurgulanması gereken başka bir niteliği de, tasarımındaki ve işlenmesindeki uyumdur. Olay dizisi, karakterler ve konuşma örgüsü uyumlu bir biçimde bütünlenmiştir. Hiç-

bir gereksiz ayrıntı, hiçbir gereksiz fazlalık yoktur. Yazar, düğüm üzerine düğüm attığı III. Bölüm'ün ardından gelen bölümlerde, bu düğümleri bir bir zamanında çözmüştür. Aşk ilişkilerini götüren ana olay dizisi ile komik sahneleri geliştiren ikincil olay dizisi tutarlı bir bütünlük içinde harmanlanmış ve birbirlerinden ayrılmayacak bir uyum içine sokulmuştur. Bazı oyunlar zaman zaman tutturdukları düzeyi sürdüremezler, ama bu oyunda aksiyonun gelişim çizgisi, hiç düzey kaybetmeden sona kadar gider; yetersiz sahnelerle zedelenmemiştir. Bu komedya türüne uygun olarak ne gereğinden fazla ayrıntılı bir oyun kişisi, ne de iyi işlenmemiş bir karakter vardır. Karakterler, aksiyonun hızını kesmemeleri için, bir iki çizgiyle belirgin bir biçimde ortaya çıkarılmışlardır. Çeşitli entrikaların ve arka arkaya eğlenceli olayların sıralandığı bu komedyada derin karakter incelemelerine yer yoktur. Karakterler, aksiyona uyduruldukları için, konuşma örgüsü de, komik sahnelerde hafif ve iğneli, ciddi aşk sahnelerinde ise, bu komedyanın romantik havasına uygun bir biçimde şiirli ve duygusaldır. Kısacası, bu komedyanın yetkin bir bütünlüğü içerdiği herkesçe kabul edilmiş bir gerçektir.

Onikinci Gece'nin karakterlerine gelince: Bunlar, aksiyonun gelişmesine bağlı olarak canlandırılmışlardır. Oyunun kahramanı Viola'dır. Olay dizisinin motif kaynağı Viola'nın kılık değiştirmesidir; bunun için de komedyadaki ilgi merkezi odur. Viola, nazik, alçakgönüllü, zeki, duygusal, ama duygularını açıklamaktan çekinen bir kızdır. Viola'yı, Shakespeare'in erkek kılığına giren diğer kadın karakterleriyle karşılaştırdığımızda, onun bu özellikleri daha da belirginleşir. Sözgelimi, Rosalind'in *(Beğendiğiniz Gibi)* bütün engellerin üstesinden gelebilen kaygısız, canlı bir karakteri vardır. Öte yanda, Portia *(Venedik Taciri)* zorlukla karşılaştığında üstün zekâsına, hazırcevaplığına ve irade gücüne güvenir. Viola'da bu özelliklerin hiçbiri yoktur; o, zarif, yaratma gücü olan, deneyimsiz bir genç kızdır. Onu tehlikeye atacak bir plan hazırlar, ama engele karşılaştığında da bunu bertaraf edecek gücü kendinde bulamaz. Kendi kadınlığının bilincindedir; kılık değiştirdikten sonra da rol yaptığını unutmaz ve bize de hiç unutturmaz. Düello sahnesinde olduğu gibi, korkusundan az kalsın kendinin genç bir kız olduğunu söyleme

raddesine gelir. İşte onun erkek rolünü üstlenerek cüretli bir planı yürütme isteği[25] ile bu kadınsı yumuşaklığı arasındaki karşıtlık onun karakterine bir çekicilik ve espri sağlar.

Viola, sevdiğine sadık, görevine bağlı bir kızdır. Orsino'yu sevdiği halde, sevdiği erkek adına içtenlikle Olivia'ya yalvarır; hattâ bu görevi kendi adına yaptıklarından çok daha istekle yerine getirir. Oyunu kurallarına göre oynar. Orsino'yu bu konuda oyalamak aklından bile geçmez:

"Elimden geleni yapacağım elde etmek için sevgilinizi.

(Kendi kendine.)

Zoraki bir uğraş benim için.
Kimlere kur yaparsam yapayım
Onun karısı ben olmalıyım." (I/4/40. dize.)

Onun sevgisi, Orsino'nun dönek, coşkulu, kaprisli sevgisine karşıt olarak sürekli ve dingindir; Olivia'nın sabırsız şıpsevdi tutumuna da hiç benzemez. Kendini önemsemeden bu sevgiyi sürdürmesi de onun alçakgönüllü doğasından gelir; Orsino'nun yanında olmak ona yeter. Rosalind ya da Portia bu durumdan memnun olurlar mıydı?

Komedyanın öteki kadın kahramanı Olivia ise tam bir leydidir; kendinden emin ve beceriklidir. Sebastian'ın da dikkatini çektiği gibi, evini ve evindekileri kolayca yönetir. Evdekiler ondan çekinir; ele avuca sığmaz Sir Toby bile. Soytarı ve Malvolio hakkında söylediklerinden onun sağduyu sahibi olduğunu anlarız. Biraz soğuk ve hırslıdır; sınıfsal bilinci vardır, kendinden alt sınıfta olanlara uzak davranır. Onun için de, her an burun buruna olduğu Maria ile de bir samimiyet kurmamıştır. İlk karşılaşmalarında, Viola, ona şöyle der: «Olduğunuz gibi görüyorum sizi: Çok kibirlisiniz.» (I/5-269. dize). Olivia, Dük'ün aşkını reddeder, ama Dük'ün bu genç, tüysüz habercisine hemen vurulur. Bundan sonra da ne kendi mevkiini düşünebilir, ne de kibirli davranabilir. Cesario olarak tanıdığı Viola'nın

(25) Onun karakterindeki sevimli komik çizgiler, erkeksi görünmek için kullandığı argo sözcüklerle ortaya çıkar; örnek için bkz. III/1-145. dize.)

sevgisini reddetmesi, onu daha da istekli yapar. Gururu, erkek kardeşinin yasını bir yana atar, çevrenin ne diyeceği umurunda değildir artık. Cesario sandığı Viola'nın çok benzeyen ikiz kardeşini o çılgınlıkla kiliseye götürür ve nikâh kıydırır. Viola ile karşılaştırıldığında, Olivia, onun kadar sempatik değildir. Ancak onun da insan olarak seyircinin sempatisini kazandığı görülür[26].

Bu komedyanın üçüncü kadın karakteri Maria sivri dilli, şakacı ve akıllıdır. Kendini beğenmiş Malvolio'ya düşmandır. Malvolio'ya oyunu o hazırlar, tuzağı o kurar, sonuca ulaştıktan sonra kimseye farkettirmeden oyundan sıyrılır. Entrika Komedyası'nın tipik kadın karakteridir; kurnaz, işini bilen ve hamlelerini önceden çok iyi hesaplayabilen bir kadındır. Maria'nın dili kadar sezgileri de güçlüdür. Malvolio başta olmak üzere, herkesin (belki Soytarı dışında) karakterini okuyabilen, onların kusurlarını ve zaaflarını sezen biridir. Onun için de, Malvolio'nun okuması için hanımının ağzından yazdığı mektup, Malvolio üzerinde çok etkili olur. Maria, mektupta Malvolio'nun yapacağını bildiği yanlışlar için çanak tutar. Onun başkalarına olan davranışları da ne kadar kurnaz olduğunu gösterir. Herkese onların istediği gibi davranır; başka deyişle, nabza göre şerbet vermesini bilir. Sir Toby ve avanesiyle bir olup eğlenmesini bildiği kadar, hanımı Olivia'nın yanında ağırbaşlı, akıllı uslu hanım rolünü de başarıyla yürütür. Sir Toby'nin evin kâhyası Malvolio'dan hoşlanmadığını bildiğinden, Toby'nin sevgisini kazanmak ve bir de Malvolio'ya ders vermek için (bir taşla iki kuş vurmak için) oyununu hazırlar ve sonuna kadar yürütür. Nitekim, sonunda da muradına erer. Sir Toby'le evlenir. Bütün bunlara karşın, oyunda antipatik değildir, çünkü tuzağa düşürdüğü kişi, aslında seyircinin gözünde de ders verilmesi gereken, soğuk, ukalâ ve antipatik Malvolio'dur.

(26) Malvolio için kaygılanması (III/4:67-70) ve Malvolio'ya oynanan oyundan dolayı ona acıması (V/353-63 ve 377) gibi.

Orsino[27], renkli bir karakterdir. Herkese karşı nazik, şiiri, müziği seven tipik bir romantik âşık figürüdür:

> "Ey aşk, ne kadar duyarlısın her yeni düşünceye, duyguya;
> Sevgilinin aklını çelen her yeni düşünceyi;
> Yutmaya hazırsın aç denizler gibi.
> Ama ne olursa olsun değeri
> Bir anda yitiriyor hepsini!
> Sevgilinin kafası çeşitli hayallerle dolu,
> Aşk ise hayal ediyor olmadık şeyleri. (I/1:9-15).

Orsino, başta bıraktığı olumlu izlenimi sürdüremez; oyun geliştikçe onun duygularında içten olduğu konusunda kararsızlığa düşeriz. Sanki melankolik olmaktan kendi egosu için zevk alır. Hayal ettiği sevgilisi de kendi zevkinin çerezidir. Bu aşk duygusu onun güzel sözler söylemesine vesile olur; çünkü Shakespeare'in II. Richard'ı gibi o da deyişlerin erbabıdır. Acıdan, hüzünden sözederken, onun gerçek bir âşık değil, kendi duygularını konu eden bir ozan olduğu hissine kapılırız. Tıpkı II. Richard gibi, çok konuşur, az iş yapar. Örneğin, sevgisini başkasının ağzından iletir. Oyunun sonunda, sevgisini kolayca Olivia'dan çekip Viola'ya yöneltir. Şaşırmayız, çünkü karakterini tanımışızdır. Onun, Olivia'ya olan aşkı hikâyedir. Hattâ oyunun sonunda, Orsino'nun, kendi dışında, herhangi bir insanı sevip sevemeyeceği üzerinde kuşkuya kapılırız. Orsino sevimli bir egoisttir. Kendi gözünde tek önemli olan kendidir; Viola'nın sevgisini de bunun için hemen kabul eder.

Malvolio, nesnel bir bakışla iyi yanları da olan bir karakterdir. Becerikli ve güvenilir bir kişidir. Aklı başında, evin işlerini yönetmede canla başla çalışan bir kâhyadır. Olivia, her zorlukta onu görevlendirir; sözde deliliği ile yakından ilgilenir ve «Çeyizimin yarısını kaybederim de onun başına bir iş gelmesini istemem,» (III/4:67-70) diye ona bakmalarını ister. Olivia ona iyi yanları için değer verir. Ne ki, onun bu erdemleri Olivia'

(27) Bu ad, ister istemez, ünlü Orsini ailesini akla getirir. Orsino, rol dağılımı listesinde ve I. Bölüm'de Dük olarak geçer, sonraki bölümlerde Kont olur. Biz bütünlük sağlamak için çeviride hepsini Dük olarak gösterdik.

nın da gösterdiği bir kusurla zedelenmiştir: «Yazık, siz kendinizi sevme hastalığına yakalanmışsınız, Malvolio.» (I/5:97). «Kendini sevmek,» kendini beğenmişliği ve gereksiz kibiri getirir. Malvolio'ya hükmeden de budur. Malvolio gibi kişiler, durmadan başkalarında kusur bulan, onları aşağı gören ve çevresine birtakım kısıtlamalar getiren kimselerdir. Bu gibi insanlar, başkalarını yalnızca kendi açılarından değerlendirirler ve her defasında da onları kusurlu bulurlar. Malvolio'nun da herkeste her an kusur bulma gibi bir hastalığı vardır. Hattâ Olivia'nın yüzüğünü Viola'ya vermek gibi ufacık bir görevde dahi karşısındakini hor gören bir tavır içindedir.

Espriden anlamayan, kendini beğenmişlikten çevresinde olan bitenleri sezemeyen Malvolio, aslında pek sempatik bir figür sayılmaz. Ama *Onikinci Gece* üzerine ilk yazılanlardan, Malvolio'nun bu komedyanın kahramanı sayıldığı anlaşılmaktadır. Eski bir belgede şu dizeler yer almıştır:

> "Balkonlar, localar, galeri hepsi doldu,
> Görmek için çapraz dizbağlı Malvoglio'yu."[28]

Hiç kuşkusuz, Elizabeth dönemi seyircisi, muzip Maria'nın Malvolio'ya oynadığı oyuna kahkahalarla gülmüştür. Charles Lamb'in dediği gibi, Malvolio «aslında güldürücü değil,» ama «olaylar geliştikçe gülünçleşen» bir karakterdir. Malvolio, en olmaz şeyleri bile ciddiye alır ve bunun için de sevimsizdir. Bir nükteyi bile kaldıramayacak bir mizaca sahip olduğundan, Soytarı'nın nüktelerini ve komikliklerini aşağılar:

> "Şunu açıkça belirtmek isterim ki, bunun gibi soytarı bozuntularının yaptıklarına gülen aklı başında kimseler, benim gözümde o soytarılara yaltaklanan şakşakçılardan başka bir şey değildir." (I/5:95-6).

Öte yanda, kendi giyimine ve tavrına verdiği önem çok gülünçtür. Gülünç bir kıyafet ve garip tavırlarla bile Olivia'nın

(28) Shakespeare'in şiirlerini içeren ve 1640 yılında Londra'da yayımlanan kitabın "Önsöz"ünde yer almıştır; bkz. Verity, "Introduction", xxxii ve Alexander, 137.

onu beğeneceğini düşünecek kadar kendine dönüktür. Bir kâhya olduğunu unutup kendinin en tepelerde yer alması gerektiğine inanmıştır. İşte bunun için de, kolayca Maria'nın oyununa gelir.

Malvolio'nun içine düştüğü duruma pek fazla üzülmeyiz. Gerçi hakettiğinden fazla acı çeker, ama bu, seyirciye pek de üzüntü vermez. Soytarı ile geçen «Karanlık Oda» sahnesi hem gülünç hem de acıdır. Maria, onu bir tür Puritan olarak tanıtır; çünkü soğuk, haşin ve iticidir.

Sir Toby, esprisi, nüktelerinin tadı ve sokulganlığı açısından bize biraz Falstaff'ı anımsatır. Sevimliliği ve sıcaklığı onu gözümüzde kocaman yaramaz bir çocuk haline getirir. Onun için de, yaptıkları muzipliklere kızamayız; hattâ tersine, her sahneye çıkışında «acaba şimdi ne yapacak?» diye ilgiyle bekleriz. Belki bu eğlence düşkünü ayyaşı pek sevmeye değmez; ne ki çoğumuz ondan hoşlanırız: Çünkü, zart zurt görünüşünün altına sakladığı yumuşak ve iyi bir yüreği vardır. Sir Andrew'un tersine, korkak değildir: Sebastian ile karşılaştığında, onunla çatışmaktan çekinmez. Budala arkadaşı Sir Andrew'a yüz kızartıcı bir biçimde davranır; durmadan ondan para çeker, onu başaramayacağı işlere iter, kısacası, budalalığını ortaya çıkartmak, onu rezil etmek için her yolu dener. Evdeki hizmetlilerle olan ilişkisinde kendi sınıfının bilincindedir. Eğlence yaratma konusunda deneyimlidir; bu açıdan anında olay yaratabilecek bir zekâsı vardır. Her iki tarafın da düello istemediği bir durumda, Cesare (Viola) ile Sir Andrew'u karşı karşıya getirip eğlenir. Biri kılık değiştirmiş bir genç kız, ötekisi böbürlenen, korkak bir «halı şövalyesi»[29] (Latin Komedyası'ndaki *miles gloriosus*) olduğundan, bu, herhalde, o dönemin seyircisi için daha da eğlenceli bir sahne olmuştur. Ama, onun bu oyunbazlığına hiç hissettirmeden Maria son verir. Maria'nın planına hayran olan Sir Toby, Malvolio'nun durumu ile eğlenirken kendi de bu planın bir kurbanı olur, yani Maria'nın ağına yakalanır

(29) "Carpet-Knight": Savaşta hiçbir kahramanlık göstermediği halde, kralın yakını olduğu için ya da parayla satın alınan şövalyelik ünvanı olan kimselere verilen ad. Bunlar savaş alanında değil, sarayda halının üstünde şövalye yapılırlardı.

ve onunla evlenir. Hiç kuşku yok ki, bundan sonra Maria, kurnazlığı ve keskin diliyle onu düzene sokacaktır.

Sir Andrew, Sir Toby'nin, Maria'nın ve Soytarı'nın boy hedefi olan maskarasıdır; onunla bazen gizliden, bazen açıkça alay ederler. Tescilli bir budala olduğundan, başkalarının onu budala yerine koyması bir haksızlık olmaz. Arkadaşı Toby'nin bir yankısı gibidir, onun için de bir kişiliği yoktur. Bunun ilk örneğini, onun ilk sahneye çıkışında yaşarız:

> "TOBY: Onu böyle bırakırsan, Sir Andrew, bir daha kılıç çekemez olasın!
>
> ANDREW: Küçük hanım böyle birden giderseniz, sonra bir daha kılıç çekemem!" (I/3:67-68).

Her zaman Sir Toby ne derse onu yapar, onun sözlerini tekrarlar; Sir Toby'nin ondan her istediğini hiç düşünmeden kabul eder. Oyunun sonuna kadar Sir Toby'nin onunla oynadığı aklına gelmez. Ancak, Sebastian'dan bir güzel dayak yedikten sonra işin farkına varır. Ama buna karşın, Sir Toby ile eskisi gibi arkadaş kalabilmeleri için, oyundaki son sözleri, yine de ona yardım etme önerisi olur:

> "ANDREW: Size yardım edeyim, Sir Toby. Yaralarımız nasılsa birlikte sarılacak.
>
> TOBY: Sen mi bana yardım edeceksin -eşek kafalı, budala, düzenbaz- solucan suratlı, salak herif!"(V/210-1).

Malvolio, ciddi bir kendini beğenmiş sersemse, Sir Andrew da akıl almaz bir budaladır. Ama Malvolio, kısa bir süre sonra kendine oynanan oyunu kavrar ve bunun için de sempatimizi kazanır; öte yanda Sir Andrew, kendinden hoşnut bir avanak olarak kalır; bu yüzden, kimsenin acımadığı sevimsiz bir figürdür. Korkaklığı da bunun cabasıdır.

Soytarı Feste[30], insanların ve olayların zeki bir gözlemcisidir. Onun için de, insanların ve olayların farkındadır; onlar hakkında fikri vardır. Nitekim, II. Bölüm, 4. sahne'de Orsino'nun karakteri üzerine söyledikleri tam yerindedir. Malvolio'yu

(30) Feste adı, Latince *festus*'tan gelir; neşeli, hovarda anlamındadır.

ve öteki karakteri de doğru değerlendirebilir. Karşılaştığı insanların huyunu ve ruh durumunu kısa bir süre içinde sezebildiğinden, onların hoşlanacağı biçimde hareket etmesini bilir. Onun için de, sentimental Dük'e eski, duygusal baladlar söyler; Sir Toby ile Sir Andrew'un saçmalıklarına katılır. Kendi deyimiyle, Feste, «her suda yüzen» bir insandır. III. Bölüm, 1 sahnede, Viola'nın o anki ruh durumunu sezip Troilus ile Cressida'ya usturuplu bir biçimde gönderme yapar. O, ruh durumlarını, niteliği ve zamanı seçebilme yetisi olan bir halk adamıdır. Oyun içinde söylediği şarkılar bile, o anki ruh durumunu yansıtan, oyunun genel dramatik gelişimine ilişkin olan ezgilerdir.

Örneğin Feste, *Beğendiğiniz Gibi*'deki soytarı Touchstone'dan daha az akıllı, ama daha anlayışlı bir soytarıdır. Touchstone, «kentler dolusu insanı ve onların davranışlarını» gördüğü için bir açıdan daha filozof, daha hicivcidir; insanların zaaflarını ve davranışlarını hicvederken, nüktelerini kendine yakıştırarak yapar. Touchstone'un soytarılığında, buruk olanı gösterme yöntemi vardır. Feste ise soytarılığın, daha çok külâhı ve çıngırağı ile yetinir. Bu oyundaki «karanlık oda» olayında olduğu gibi, uygulamalı eğlentilere daha yatkındır (ki bu Touchstone'a hiç uymazdı). Feste, daha çok şakacıdır; nüktelerinde daha az sivri olmakla birlikte, Touchstone'dan daha iyi huyludur. Feste, daha nükteci, Touchstone daha zekidir. Feste, oyundaki konumu içinde, alay edilecek doğuştan budala bir Sir Andrew ve akıllı, ama kendini seven bir Malvolio yanında, ancak tersinleme yoluyla bir soytarı durumundadır.

Oyunda, Sebastian ancak üç yerde görünür; buna karşın seyircide iyi bir izlenim bırakır. Karakterinin en göze çarpan ve dramatik açıdan da en önemli özelliği pervasız ve açık yürekli oluşudur. Orsino'nun tersine, rol yapmaz, özentisizdir ve az konuşur. Sözgelimi, Olivia'nın onu Cesario sandığı sahnede, Sebastian yerine Orsino olsaydı, Orsino'nun, o anki durumu yorumlaması ve parlak, şiirli sözleri, bu sahneyi kimbilir ne kadar uzatırdı? Sebastian ise gerçekçi olduğundan, kısa bir şaşkınlık anından sonra, beğendiği Olivia ile evlenmeyi hemen kabul eder. Aynı şekilde, ona gelip vuran Sir Andrew'a anında karşılık vermesi de onun aynı özelliğini ortaya koyar. Sebastian'

ın doğal karakteri, Orsino ile Olivia'nın yapay utangaçlığından sonra sanki bir ferahlık sağlar.

Onikinci Gece, Shakespeare'in belki en zarif, en uyumlu komedyasıdır. Taşlarken ters olmayan, güldürürken ciddi, ciddiyken güldüren bu oyun, çok kolay dinlenen bir konçerto ya da renklerinin uyumundan gözlere huzur veren bir resim gibidir.

***

Bu çalışma, *Onikinci Gece*'nin üçüncü çevirisidir[31]. Metnin çevirisi için üç değişik baskı esas alınmıştır: Bunlar, Kittredge'in *Sixteen Plays of Shakespeare*[32], A. W. Verity'nin, *Twelfth Nigh*[33] ve Peter Alexander'ın *William Shakespeare, The Complete Works*[34] adlı kitaplarıdır. Ayrıca, Craig'in *Sözlük*'ü[35], Alexander'ın *Sözlük*'ü[36] ile Partridge'in *Tarihsel Argo Sözlüğü*[37] çeviri için yardımcı olan önemli diğer kaynaklardan üçüdür. Bundan başka, Alexander'ın *Shakespeare's Life and Art*[38] adlı inceleme kitabından da yararlanılmıştır. Bundan önceki çevirilerimizde[39] uyguladığımız gibi, oyunun düzyazı bölümlerini düzyazıyla, manzum bölümlerini de manzum olarak çevirmeyi doğru bulduk.

Bu oyun ilk kez 1928/9 döneminde Darülbedayi'de (sonradan Şehir Tiyatrosu) oynanmış ve Muhsin Ertuğrul tarafın-

(31) 1. Mehmet Şükrü (Erden), Darülbedayi Yayınları, Istanbul 1932; 2. Avni Givda, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Istanbul 1946 ve 2'nci baskı. Istanbul 1962.

(32) Kittredge, *Sixteen Plays of Shakespeare,* New York/London/Toronto 1946.

(33) A. W. Verity, *Twefith Night,* London 1945.

(34) P. Alexonder, *William Shakespeare. The Complete Works,* London/Glascow 1954.

(35) W. J. Craig, *Shakespeare. Complete Works.* London/New York/Toronto 1965.

(36) P. Alexander, a.g.y. "Glossary", London/Glascow 1954.

(37) Eric Partridge, *The Penguin Dictionary of Historical Slang,* Middlesex 1982.

(38) P. Alexander, *Shakespeare's Life and Art,* London 1946.

(39) *Romeo ve Juliet* (1984), *Othello* (1985), *Kral Lear* (1986), *Yeter* ki Sonu İyi Bitsin (1988). Bunların tümü de Remzi Kitabevi tarafından basılmıştır.

dan sahnelenmiştir. İkincisi, 1947/8 döneminde Ankara Devlet Konservatuvarı Tatbikat Sahnesi'nde Renato Mordo'nun oyun düzeniyle sahneye çıkarılmış ve aynı düzen gözetilerek 1954/5 ve 1957/8 dönemlerinde Ankara Devlet Tiyatrosu'nda Cüneyt Gökçer'in yönetiminde oynanmıştır. Çok iyi bir kadroyla oynanan bu temsil büyük başarı kazanmıştır. Özellikle, Cüneyt Gökçer, Malvolio rolünde parlak bir oyun çıkartmıştır.

Sahne dilinin kendine özgü ilkelerine uyarak dil-tavır özelliklerini ve oyuncunun hareket yorumunu olabildiğince dikkate aldık. Umarız, yapmak istediğimizde başarıya ulaşmışızdır.

Özdemir NUTKU
1988

Malvolio rolünün unutulmaz oyuncusu
Sayın Cüneyt Gökçer'e

KİŞİLER

ORSINO	Illyria Dükü
SEBASTIAN	Viola'nın kardeşi genç bir soylu
ANTONIO	Sebastian'ın dostu gemi kaptanı
BİR GEMİ KAPTANI	Viola'nın arkadaşı
VALENTINE	Dük'ün maiyetinde bir soylu
CURIO	Dük'ün maiyetinde bir soylu
SIR TOBY BELCH	Olivia'nın amcası
SIR ANRDEW AGUECHEEK	
MALVOLIO	Olivia'nın kâhyası
FABIAN	Olivia'nın uşağı
FESTE	Bir soytarı, Olivia'nın uşağı
OLIVIA	Bir Kontes
VIOLA	Sebastian'ın kızkardeşi
MARIA	Olivia'nın oda hizmetçisi

SOYLULAR, BİR RAHİP, DENİZCİLER, SUBAYLAR, GÖREVLİLER, ÇALGICILAR ve GÖREVLİLER

[Sahne Illyria'da bir kent ve kente yakın deniz kıyısı]

BİRİNCİ BÖLÜM

Birinci Sahne

[Dük'ün Sarayı]

(Illyria Dükü Orsino, Curio ve öteki beyler, çalgıcılarla girerler.)

DÜK

Müzik eğer aşkın gıdasıysa, durmayın çalın!
O kadar çalın ki, tıkabasa doysun gözü aşkın[1]!
Şu ezgiyi çalın yeni baştan!
Hani yavaştan uçup giden melodisi olanı;
Ne güzel bir melodi;
Tıpkı menekşelerin güzel kokularını
Soluğuyla yalayıp çalan rüzgârın
Huzur veren tatlı ninnisi gibi
Şenlendirdi kulaklarımı!
Yeter, kesin! Eskisi kadar tatlı gelmiyor artık.
Ey aşk, ne kadar duyarlısın her yeni düşünceye, duyguya[2];
Sevgilinin aklını çelen her yeni düşünceyi[3];
Yutmaya hazırsın aç denizler gibi.
Ama ne olursa olsun değeri

---

(1) "The appetite may sicken and so die," sözleri, "İsteğim hasta düşsün ve ölsün," diye çevrilmiştir; burada "sicken so die" aşkın müziğe olan o bitmez tükenmez iştihası tatmin olsun, anlamındadır; bkz. Kittredge, 385/1-3 ve Verity, 79/1-3.

(2) "how quick and fresh," "how heavily alive to new thoughts and notions," anlamındadır; bkz. aynı, 385/9.

Bir anda yitiriyor hepsini!
Sevgilinin kafası çeşitli hayallerle dolu,
Aşk ise hayal ediyor olmadık şeyleri.

CURIO

Ava çıkmayacak mısınız, efendim?

DÜK

Ne dedin, Curio?

CURIO

Geyik avına, efendimiz.

DÜK

Elbette, yaptığım en soylu iş bu zaten.
Ah, Olivia'yı ilk gördüğümde,
Sanki salgın hastalıklardan havayı arıtıyormuş gibi geldi!
O anda bir geyik oluverdim avcı Acteon[4] örneği,
İşte o günden beri, ardımı bırakmıyor isteklerim.
Azgın, zorba, av köpekleri gibi.

(Valentine girer.)

Ee, söyle bakalım ne haberler getirdin?

VALENTINE

İzninizle efendim, söyleyeyim;
Ne yazık ki huzura kabul edilmedim,
Ama hizmetçisinin[5] ağzından şu haberi getirdim:

---

(3) "naught enters there...", "every new idea that enters the lover's mind" anlamı vardır; bkz. aynı 385/11.

(4) Efsaneye göre, Avcı Acteon'un Bekâret ve Av Tanrıçası Diana'yı yıkanırken görmesi üzerine, Tanrıça onu bir geyiğe dönüştürmüş ve onu Cithaeron Dağı'nda köpeklere parçalatmıştır. Bu efsane, Elizabeth dönemi seyircisinin çok iyi bildiği bir öyküydü. Burada, Dük, Olivia'yı Tanrıça Diana'ya benzetir.

(5) Oyunda önemli yeri olan, Kontes Olivia'nın oda hizmetçisi Maria.

Yedi zaman[6] geçmedikçe
Tam olarak göremeyecekmiş yüzünü gökler[7] bile;
Peçeyle dolaşacakmış tıpkı bir rahibe gibi.
Göz yakan yaşlarla sulayacakmış her gün odasını:
Bütün bunlar, kederli anılarında taptaze saklamak içinmiş
Ölen kardeşinin sevgisini.

DÜK

Demek bir kardeşe bile sevgi borcunu ödeyecek
Böylesine duyarlı bir yüreği var;
Ya içindeki tüm duyguları, düşünceleri
Aşkın oku yere serince,
Aşk ateşinin döşeği[8], aklı, yüreği
Bütün bu hükümdar tahtlarını,
Bütün ince erdemleri,
Tek bir hükümdar tarafından elde edilince,
Nasıl sevecektir kimbilir!
Haydi gidelim şimdi güzelim çiçek bahçesine,
Zenginleşsin aşk hayallerimiz çiçekli kameriyelerde.

(Çıkarlar.)

İkinci Sahne

[Deniz Kıyısı]

(Viola, Kaptan ve gemiciler girerler.)

VIOLA

Burası neresi, arkadaşlar?

(6) "heat", "course" anlamındadır.
(7) "the element", "sky" ya da "heavens" anlamındadır.
(8) "liver", yani karaciğer. İngiliz yazınında "aşk isteklerinin döşeği" anlamını taşıyordu; bkz. aynı, 386/37.

KAPTAN

Illyria, bayan.

VIOLA

Peki ama, Illyria'da ne işim var benim?
Erkek kardeşimse cennette[9],
Ama boğulmamıştır belki de.
Ne dersiniz gemiciler?

KAPTAN

Siz de şans eseri kurtuldunuz.

VIOLA

Benim zavallı kardeşim!
Belki şans eseri o da kurtulmuştur.

KAPTAN

Olabilir bayan; kesinlikle şunu söyleyebilirim
Sizi rahatlatmak için:
Gemimiz ikiye ayrıldıktan sonra
Ve siz, bir iki kişiyle
Sürüklenen sandalınıza tutunduğunuz sırada,
Kardeşinizi gördüm: Tehlike anının verdiği basiretle
Denizde yüzen sağlam bir direğe bağlamıştı kendini;
Tıpkı yunusun sırtındaki Arion[10] gibi,
Dalgalarla dostluk ederek gözden kayboldu, gitti.

---

(9) "Elysium", "cennet" anlamında; burada, Illyria sözcüğünü anımsatan Elysium'un yazar tarafından özellikle kullanıldığı anlaşılıyor.

(10) Ozan Arion üzerine yazılmış bir efsanede, bir gemiyle Sicilya'dan Korint'e gitmekte olan Arion'u, gemiciler, parası için öldürmek isteyince, o da denize atlamış ve müziğini seven bir yunus tarafından kurtarılmıştır. Yunusun sırtında, liriyle söylediği ezgilerle dalgalar durulmuş, o da selâmetle kıyıya varmıştır; bkz. Herodotus, I/24; ayrıca bu sözler, Ovidius'un *Fastii* (II/83) adlı yapıtındaki dizelerin hemen hemen aynıdır; bkz. *Bir Yazdönümü Gecesi Düşü*, II/1.

VIOLA

Bunları anlattığın için al sana bir altın.
Kurtulduğumu düşündükçe,
Onun da kurtulabileceğini umuyorum.
Bu ülkeyi bilir misin?

KAPTAN

Evet bayan, hem de iyi bilirim.
Burada doğup büyüdüm ben.

VIOLA

Bu ülkeyi kim yönetiyor?

KAPTAN

Adı gibi huyu da güzel olan bir Dük.

VIOLA

Adı ne?

KAPTAN

Orsino.

VIOLA

Orsino mu? Duymuştum babamdan adını.
O zamanlar bekârdı.

KAPTAN

Şimdi de öyle; daha doğrusu öyleydi yakın zamana kadar;
Bir ay oluyor buradan ayrıldı.
Ayrılmadan birtakım dedikodular çıkmıştı;
Bilirsiniz, büyüklerin yaptıkları
Küçüklerin çenesini yorar;
Güzel Olivia'ya tutulmuş diyorlardı.

VIOLA

Ya, o kim?

KAPTAN

Erdemli bir kız; oniki ay önce ölen bir kontun kızı;
Kont, kızını, oğlunun korumasına bırakmıştı,
Ama o da çok geçmeden öldü.
Kardeşinin ölümü o kadar etkilemiş ki onu
Kimseyi yanında istemiyormuş.

VIOLA

Ah, o hanımın hizmetine girebilsem keşke
Ve uygun bir fırsat yakalayana kadar da
Kimse bilmese gerçek durumumu.

KAPTAN

Oldukça zor bir iş bu,
Çünkü kulaklarını tıkamış o bütün isteklere;
Dük'ün dileklerine bile.

VIOLA

Güven veren bir halin[11] var, Kaptan;
Doğa, çoğu kez pislikleri kapatır
Bir güzellik duvarıyla.
Ama ben inanıyorum içinin de dışın[12] gibi iyi olduğuna.
Şimdi senden bir ricam var:
Bol da para veririm sana...
Kimseye söyleme kim olduğumu,
Yardım et tasarladıklarıma uygun düşecek biçimde
Ve kılık değiştirmeme...
Şu Dük'ün hizmetine gireceğim,
Sen de beni bir hadım olarak tanıtacaksın ona;
Seni utandırmam, korkma!
Çünkü şarkı söylemesini de bilirim,
Müziğin her türü üstünde konuşmayı da;

(11) "behaivour", burada yalnızca "manners" anlamında değil, aynı zamanda "outward experience" anlamındadır.
(12) "character", "appearance" anlamındadır.

Bu da yeter onun beni hizmetine almasına.
N'olursa olsun, zamanla başarırım.
Senden tek istediğim, planı kabul edip susman,
Başarmam için gerisini bana bırakman.

KAPTAN

Siz onun hadımı olun,
Ben de sizin dilsiz hizmetkârınız.
Sır verirse dilim, kör olsun gözlerim.

VIOLA

Teşekkür ederim. Hadi gidelim.

(Çıkarlar.)

Üçüncü Sahne

[Olivia'nın Evi]

(Sir Toby ile Maria girerler.)

TOBY

Yeğenim ne zırvalıyor böyle? İnsan kardeşinin ölümüne bu kadar da tepki gösterir mi hiç? Şurası kesin: Tasa insanın en büyük düşmanıdır.

MARIA

Doğrusu geceleri daha erken gelmelisiniz, Sir Toby. Yeğeniniz hanımım gecikmenize çok kızıyor.

TOBY

N'olur sanki gecikirsem? Ben kızmadan o kızsın bari[13]

(13) "except before excepted", Latincede *exceptis excipiendis;* burada Toby, Maria'nın "objections" anlamına gelen sözünü alaya alır; bkz. Kittredge, 387/131.

MARIA

Evet ama, siz de biraz makul olun[14], kendinize çekidüzen verin.

TOBY

Çekidüzen mi vereyim? Bana göre kılığım kıyafetim yerinde[15]. Bu giysiler içmek için birebir, çizmeler de öyle. Bu işe yaramazlarsa gidip çizme kayışlarından[16] kendilerini assınlar[17]!

MARIA

Bu ayyaşlık, bir gün işinizi bitirecek. Hanımım dün böyle söylüyordu; ona kur yapması için bir gece buraya getirdiğiniz o şapşal şövalyeden de sözetti.

TOBY

Haa, Sir Andrew Ague-Cheek'ten mi?

MARIA

Evet, ondan.

TOBY

Illyria'daki her erkek kadar güçlü ve yiğittir o[18].

MARIA

Bunun konuyla ne ilgisi var?

TOBY

Ne ilgisi mi var! Daha n'olsun, yılda üçbin Düka geliri var.

---

(14) "modest", "moderate" anlamındadır.

(15) "Confine", bir söz oyunu olarak kullanılmıştır; "confine oneself", doğru dürüst giyinmek anlamındadır; bkz. Verity, 83/10.

(16) "Straps", çizmeleri rahatça giymek için arkalarına konulan meşin tutamak.

(17) "hang themselves in their own straps"; bkz. "Go, hang thyself in thine own heir-apparent garters!" (*IV. Henry*, I-Böl.-II/2).

(18) "tall", "sturdy and valiant" anlamındadır; bkz. Kittredge, 387/20. Böylece, az sonra sahnede görünen leylek bacaklı Sir Andrew için seyircide değişik bir imge uyandırılmaktadır.

MARIA

Bütün o geliri ancak kendine bir yıl yeter; budalanın, müsrifin biri o.

TOBY

Ayıp ayıp, böyle söyleme! Viola da Gamba çalar, üç dört dili sözlüğe bakmadan konuşur[19]. Tüm doğa vergileri onda.

MARIA

Gerçekten de öyle. Hemen hemen doğuştan bir budala[20]. Budalalığı yetmezmiş gibi, bir de şamatacı. Aklı başında insanlar ne diyorlar biliyor musun? Eğer korkaklığı, kavga düşkünlüğünü yatıştırmasa imiş, çarçabuk bir mezar edinebilirmiş.

TOBY

Yemin ederim, böyle diyenler kötü niyetli, iftiracı kimseler. Onlar da kim oluyormuş?

MARIA

Üstelik, her gece yanınızda körkütük olduğunu söyleyenler de var.

TOBY

Yeğenimin sağlığına içiyoruz. Boğazımda bir geçit, Illyria'da içki oldukça onun sağlığına içmeye de devam edeceğim. Başı iri topaçlar gibi tepeden tırnağa dönünceye kadar içmeyen, korkağın, sefilin biridir. Hadi kadın, Kastilyalılar gibi kibar ol[21]! Çünkü bak Sir Andrew Solukbeniz[22] bu yana doğru geliyor.

(Sir Andrew girer.)

---

(19) Sir Andrew, bazı yabancı dil tümceler ezberlemiştir; çatpat Fransızcası vardır, ama "pourquoi"nın anlamını bilmez.

(20) "A natural", "a fool" anlamındadır; bkz. Verity, 83/30. *Fırtına*'nın III/2.'sinde, "That a monster should be such *a natural!*" olarak aynı deyim kullanılmıştır.

(21) "Castiliano vulgo", tam karşılığı olmayan bir deyimdir. Bunu "Castiliano volto" olarak kabul edenler "kastilli gibi ciddi yüzlü" anlamında ele almışlardır. Ancak burada Sir Andrew'un geldiğini gören Sir Toby'nin, Maria'nın Andrew ile alay etmesini

ANDREW

Sir Toby Belch! Nasılsınız, Sir Toby?

TOBY

Aziz[23] Sir Andrew!

ANDREW

(Maria'ya.)

Tanrı kutsasın sizi tatlı cadı.

MARIA

Sizi de efendim.

TOBY

Yanaş Sir Andrew yanaş!

ANDREW

O da kim[24]?

TOBY

Yeğenimin sırdaşıdır[25].

---

istemediği için söylemiş olabileceğini kabul edebileceğimiz gibi, onun yabancı sözcüklerle Maria'yı etkilemek istemiş olacağı da akla gelebilir. Bu deyimin, İngilizlerin İspanyol armadasını yenmelerinden sonra ortaya çıktığı sanılıyor; bkz. Kittredge, 388/44 ve Verity, 83-4/44.

(22) "Aguefacc" Sir Andrew'un soyadı olan ve "uçuk yanak" ya da "soluk yanak" anlamına gelen "Aguecheek"e bir benzetme olarak söylenmiştir.

(23) Buradaki "sweet" sözcüğü, bugün olduğu gibi, "tatlı" ya da "sevimli" anlamına değil, "dear" anlamına gelir; bkz. Kittredge, 388/49.

(24) Sir Andrew, "Accost" sözcüğünü anlamamıştır; çünkü budala Andrew sürekli olarak yanlış anlayan ve her şeyin anlamını soran bir zavallıdır.

(25) Sir Toby, "o" sözcüğünü bile bile yanlış anlamış gibi yapar ve "o" ile Maria'yı tanıtmaya geçer. Ancak "Chambermaid", burada hanımın hizmetçisi değil, "sırdaşı" anlamındadır. Zaten Maria'nın konumu da budur. O bir "gentlewoman"dır. Oyunun sonunda da Sir Toby ile evlenir.

ANDREW

Sevgili bayan Yanaş, tanıştığımıza memnun oldum[26].

MARIA

Adım Mary, efendim.

ANDREW

Sevgili bayan Mary Yanaş —

TOBY

Yanılıyorsunuz şövalye. «Yanaş», yani sokul, rampala, kur yap, saldır demek.

ANDREW

Doğrusu o işi böyle herkesin önünde yapamam.

MARIA

Hoşça kalın beyler.

TOBY

Onu böyle bırakırsan, Sir Andrew, bir daha kılıç çekemez olasın[27]!

ANDREW

Küçük hanım, böyle birden giderseniz, sonra bir daha kılıç çekemem! Güzel bayan, yoksa avucunuzda budala mı var sandınız[28]?

---

(26) "I desire better acquaintance", oyunun önceki çevirisinde olduğu gibi, "sizinle daha yakından *tanışmak isterim*" anlamında değildir. Bu, o dönemde söylenen bir nezaket tümcesiydi ve hem "sizinle tanıştığıma memnun oldum," hem de "ilerde daha iyi görüşmek dileğiyle" anlamlarını içeriyordu; bkz. Kittredge, 388/56.

(27) Kılıç çekmek, soylu bir şövalyenin işi olduğundan, Maria'ya iltifat etmeden onu bırakmak şövalyeliğe yakışmaz, anlamındadır.

(28) "Do you think you have fools in hand". "Do you think you have fools to deal with" anlamındadır; bkz. Verity, 84/69 ve Kittredge, 388/60.

MARIA

Elinizi tutmadım ki efendim, avucumda budala olsun.

ANDREW

Aman efendim söylesenize, bence hiç mahzur yok; buyrun işte elim!

MARIA

Peki öyleyse, madem öyle düşünüyorsunuz; şimdi elinizi şarap mahzenine götürelim de biraz kafayı bulsun[29].

ANDREW

Ama neden, sevgilim? Ne demek istiyorsunuz?

MARIA

Kupkuru da[30] ondan.

ANDREW

Gayet tabiî ki öyle. O kadar da eşek değilim, elimi kuru tutabilirim. Ama doğrusu şakanızı pek anlayamadım.

MARIA

Budalaca bir şaka, efendim.

ANDREW

Sizde bunlardan çok var mı?

MARIA

Var ya! Her parmağıma bulaşmış. Ama şimdi elinizi bırakıyorum ve işte bütün budalalıklardan kurtuluyorum.

(Çıkar)

---

(29) "The bringing the hand to the buttery-bar and letting it drink", genel olarak erkek uşaklar arasında kullanılan argo bir deyişti: "Hemen bir öpücük, bir de ödül istemek" anlamında kullanılıyordu; bkz. Verity, 84/74.

(30) Sevişmeyen kişilerin kuru elleri olduğuna inanılırdı; bkz. Chapman, *Monsieur D'Olive, V* [Pearson ed. I, 246] ve *Busy D'Ambois*, III [II, 51]. Ayrıca bkz. Verity, 84/77 ve Kittredge, 389/77.

TOBY

Vah şövalye vah! Bir kadeh Kanarya Şarabı'na[31] ihtiyacın olmalı! Şimdiye kadar senin bu kadar çarpıldığını görmemiştim.

ANDREW

Sanırım görmemişsinizdir, ama Kanarya Şarabı'yla çarpıldığımı belki de hiç görmemişsinizdir. Bazen bana bir Hıristiyan'dan ya da ne bileyim alelâde bir insandan daha fazla zekâm yokmuş gibi geliyor. Sık sık sığır eti yerim, herhalde bu da zekâma zarar veriyor[32].

TOBY

Hiç şüphe yok.

ANDREW

Emin olsam, yemin eder bırakırdım. Yarın atıma atlayıp evime döneyim, Sir Toby.

TOBY

Pourquoi, sevgili şövalyem?

ANDREW

«Pourquoi» da ne? Dön ya da dönme anlamında mı? Keşke eskrime, dansa, ayı-it dalaşına[33] harcadığım zamanı dil çalışmalarına ayırsaydım. Ah ah, kendimi niçin güzel sanatlara vermedim?!

TOBY

O zaman güzel saçlı bir kafan olurdu.

---

(31) Elizabeth döneminde Kanarya Adalarından getirtilen tatlı bir şarap.

(32) Shakespeare döneminde, sığır etinin zekâ geriliğine neden olduğu sanılırdı. "Beaf-head" ya da "Block-head" (et kafa) anlamına geliyordu; bkz. *Historical Slang*, 59.

(33) "Bear-baiting": O dönemde çok sevilen bir eğlenceydi. Yakalanan ayı bir kazığa bağlanır ve köpekler üzerine saldırtılırdı.

ANDREW

Yaa, bu sayede saçlarım daha mı iyi olurdu?

TOBY

Sorulur mu; gördüğün gibi doğuştan kıvırcık değil!

ANDREW

Ama bana yakışıyor, değil mi?

TOBY

Hem de nasıl. Saçlarınız örekedeki ketenler gibi sarkıyor. Bir ev kadınının sizi bacakları arasına alıp eğirdiğini görmek isterdim, doğrusu.

ANDREW

Yarın gerçekten eve döneceğim, Sir Toby. Yeğeniniz nasılsa ortaya çıkmayacak; çıksa bile, bire dört ihtimalle bana yüz vermeyecek. Bu yakınlarda oturan Dük, ona mutlaka kur yapıyordur.

TOBY

Dük'ü filan istediği yok. Kendisinden üstün biriyle, mevkice, yaşça, akılca dengi olmayan hiç kimseyle evlenmeyecek. Bana yemin etti. Bu işin peşini bırakma, arkadaşım!

ANDREW

Öyleyse, bir ay daha kalacağım. Ben dünyanın en acayip huylu adamıyım. Bazen danslardan ve âlemlerden bile zevk alıyorum.

TOBY

Böyle cicili bicili ıvır zıvırda[34] iyi misiniz bari şövalye?

(34) "Kickshawses", "elegant trifles" anlamındadır. Fransızca "quelque chose"dan gelir.

ANDREW

Benden daha üst rütbedekiler dışında. Illyria'daki herkes kadar iyiyim. Elbette, kendimi yaşlı ustalarla karşılaştıramam.

TOBY

Peki, hızlı danslarda[35] nasılsın, şövalye?

ANDREW

Bir zıpladım mı ayaklarımla gebre biçerim[36].

TOBY

Ben de koyun etini içine doğrarım[37].

ANDREW

Hele zıplamalı geri dönüşlerde[38] Illyria'daki herkesle boy ölçüşebilirim.

TOBY

Peki ama, bütün bunları neden herkesten saklıyorsunuz? Neden bu becerilerinizi bir perde arkasında gizliyorsunuz? Bir leydi portresi gibi tozlanır diye mi korkuyorsunuz yoksa? Ben sizin yerinizde olsam, kiliseye Galliarda'nın geri adımlarıyla gider, eve coranto[39] oynayarak dönerdim; jig'le[40] yürür, beş adım dansıyla[41] işerdim. Maksadınız ne? Böyle bir dünyada meziyet saklanır mı? Bacağınızın mükemmel yapısına bakılırsa, bir Galliarda yıldızı altında biçimlenmiş olmalı.

---

(35) "Galliard" ya da "Galliarda" çok hızlı ve canlı bir dansı.
(36) "'Caper". hem zıplamak hem de gebre anlamına gelir.
(37) Gebre, haşlanmış koyun etine tat vermek için konulan ve Akdeniz bölgesinde yetişen dikenli, biberli bir tomurcuktur; *kapari* de denir.
(38) "The back-trick": Galliarda dansında bir figür; zıplayarak geri adım atma.
(39) "Coranto" ya da "Courante" hızlı koşar adımlarla yapılan bir dansı.
(40) "Jig" hoplayarak oynanan bir bahar dansıydı.
(41) "sink-a-pace" ya da "cinque-pace" (beş adım) bir tür Galliarda dansıydı.

ANDREW

Evet, güçlüdür. Alev rengi çorap içinde de oldukça güzel durur. Ehh artık bir âlem yapalım mı?

TOBY

Başka ne yapacağız sandınız? Boğa Burcu'nda doğmadık mı?

ANDREW

Boğa Burcu mu? Yüreğe ve böğürlere etkisi vardır.

TOBY

Hayır efendim, kim demiş; bacaklara ve kalçalara. Hadi, şu zıplamanızı görelim.

(Sir Andrew leylek bacaklarıyla dans eder.)

Bravo, daha yüksek! Hay ha hay... Mükemmel!

(Çıkar.)

Dördüncü Sahne

[Dük'ün Sarayı]

(Valentine ve erkek kılığında Viola girerler.)

VALENTINE

Dük, sizi böyle beğenmeye devam ederse, Cesario, çok çabuk ilerleyeceksiniz. Sizi tanıyalı henüz üç gün olmasına rağmen, daha şimdiden onun yakını oldunuz.

VIOLA

Sevgisinin sürüp sürmeyeceği konusunu ortaya attığınıza göre, ya onun kararsız ya da benim ihmalci olabileceğimden korkuyor olmalısınız. Yoksa sevgisinde değişken midirler, efendim?

VALENTINE

Hayır, asla!

(Dük, Curio ve hizmetliler girerler.)

VIOLA

Teşekkür ederim. Bakın, Dük de geliyor.

DÜK

Hey, Cesario'yu gören var mı?

VIOLA

Burada, emirlerinizi bekliyor, efendimiz.

DÜK

(Valentine ve yanındakilere)

Siz şöyle uzakta durun biraz. —

(Viola'ya)

Sen her şeyi biliyorsun artık, Cesario.
Sana açtım gizli ruhumun kapalı kitabını.
Onun için, iyi yürekli delikanlı,
Ona doğru yönelt adımlarını:
Kendini kabul ettirinceye kadar
Dikil kapısının önüne.
Bir görüşme fırsatı elde edinceye kadar
Kapısında kök salacağını söyle.

VIOLA

Elbette, benim soylu efendim,
Ama dedikleri gibi,
Kendini bırakmışsa kederin eline
Asla kabul etmeyecektir beni.

DÜK

Eli boş döneceğine,
Gürültü çıkar ve tüm saygı kurallarını çiğnel

VIOLA

Onunla görüşebilirsem eğer,
Ona ne söyleyeyim, efendimiz?

DÜK

O zaman anlat ona aşkımın derinliğini,
İnandır onu, yürekten bağlandığıma!
Benim acılarımı dile getirmen yaraşacak sana.
Onları ciddi görünüşlü bir elçiden değil de,
Senin gibi bir gencin ağzından işitirse,
Daha dikkatli dinleyecektir.

VIOLA

Pek sanmam, efendimiz.

DÜK

Sevgili delikanlı, inan bana;
Çünkü olgun görünüşüne karşın,
Sana erkek diyenler, yalan söylemiş olurlar.
Seninkilerden daha biçimli,
Daha yakut renkli değildir Diana'nın dudakları.
İnce sesin, tıpkı bir genç kızınki gibi,
Tiz ve berrak; ve her şeyin uygun
Bir kadın rolü oynaman için[43].
Yıldızının varettiği karakterinin
Bu işe çok uygun olduğunu biliyorum.—

(Oradakilere)

Dördünüz beşiniz onunla gitsin!
Hepiniz gidin isterseniz,
Ne kadar az kişi olursa çevremde,
O kadar iyi hissediyorum kendimi.

---

(42) "surprise her", "overpower her" ya da "break down her defences" anlamında; bkz. Kittredge, 390/25.

(43) Elizabeth dönemi tiyatrosunda, kadın rolleri henüz sakalı çıkmamış delikanlılar tarafından oynanırdı.

Bu işi başar ve efendin gibi özgür yaşa,
Kendinin say onun servetini.

VIOLA

Elimden geldiğince
Sevgilinizin gönlünü yapmaya çalışacağım.

(Kendine kendine.)

Zoraki bir uğraş benim için!
Kimlere kur yaparsam yapayım,
Onun karısı ben olmalıyım.

(Çıkarlar.)

Beşinci Sahne

[Olivia'nın Evi]

(Maria ile Soytarı girerler.)

MARIA

Hadi söyle nerdeydin, yoksa seni bağışlatmak için dudaklarımı bile kıpırdatmam. Ortadan kayboldun diye hanımım seni asacak.

SOYTARI

Asarsa assın. Adamakıllı asılmış bir insanın bu dünyada hiçbir şeyden korkusu kalmaz[44].

MARIA

Ne demek istiyorsun, açıkla.

SOYTARI

Korkulacak şeyi göremez de ondan.

---

(44) "Fear no colours" bir deyimdir; "hiçbir şeyden korkusu olmamak" demektir. Yazar, ayrıca burada "colours" ve "collars" (cellâdın boyuna taktığı ilmik) ile de bir benzetmeye gider.

MARIA

Oldukça yavan bir açıklama. «Hiçbir şeyden korkusu kalmaz» sözü nerden çıkmış, ben sana söyleyeyim.

SOYTARI

Nerden çıkmış bakalım, bayan Mary?

MARIA

Savaşlardan. Sana izin, maskaralık yaparken bunu da söyleyebilirsin.

SOYTARI

Ee, n'apalım, senin gibi akıllılara aklı Tanrı verdi; kaçıklara da kendi becerisini[45] kullanmak kaldı.

MARIA

Ama bu kadar uzun süredir ortalıkta gözükmediğin için yine de asılacaksın ya da kovulacaksın; — bu senin için asılmayla bir değil mi?

SOYTARI

Çoğu kez doğru bir asılma, kötü bir evlenmeyi önler; kovulmaya gelince... yaz bunu — nasılsa evliliği çekilir duruma getirir.

MARIA

Öyleyse kararlısın.

SOYTARI

Pek de öyle denemez; ama iki noktayı[46] karara bağladım.

---

(45) "talent" = yetenek, hüner, beceri ile "talon" = pençe sözcükleri benzeştirilmiştir.

(46) "Points" aynı zamanda, kısa pantalonu tutan askıdır. Maria, "points"i kullanıp nükte yapar.

MARIA

Bağlardan biri koparsa, öteki tutar; ama ikisi birden koparsa pantalonun düşer.

SOYTARI

Dinim hakkı için yerinde bir cevap; tam onikiden vurdun. Hadi sen yoluna git! Eğer Sir Toby içkiyi bırakırsa, sen de Illyria' daki her kadın kadar onun hazırcevap Havva'sı olursun.

MARIA

Sus edepsiz[47], bir daha bu konuyu açma! İşte hanımım geliyor. Kendine iyi bir özür bulsan, senin için iyi olur.

(Çıkar. Olivia ve Malvolio girerler.)

SOYTARI

Ey Zekâ, kerem et maskaralık için bol ilham ver! Sana sahip olduğunu sanan bir sürü akıllı çoğu kez budala çıkıyor; ve ben sana sahip olmadığım için belki akıllı sayılabilirim. Ne demiş Quinapalus[48]? «Akıllı bir kaçık, kaçık bir akıllıdan yeğdir» — Tanrı seni kutsasın, hanımım!

OLIVIA

Götürün şu kaçığı!

SOYTARI

Duymadınız mı, efendiler? Hadi götürün hanımefendiyi!

OLIVIA

Git başımdan, sen soğuk bir soytarısın! Seni artık istemiyorum. Hem giderek de yoldan çıkıyorsun.

---

(47) "rogue" burada modern anlamı içinde "çapkın, yaramaz" anlamında değil, Shakespeare dönemindeki "dilenci, edepsiz, şamatacı" anlamındadır. "Rorer", edepsiz ya da şamatacı sözcüğünün bozulmuşudur. Latince *rogare* = dilemek, dilenmek, sormak, arsızlık etmek anlamındadır; bkz. *Historical Slang*, 771.

(48) Feste, sanki bir alıntı yapıyormuş gibi bir düşünür adı uydurur.

SOYTARI

İçki ve öğütle düzelebilecek iki kusur, hanımım. Çünkü soğuk[49] soytarıya içki *verdiniz mi hemen ısınır*. İyi bir öğütle de yola gelir: Yola geldi mi de, yola girmiş olur. Eğer yola gelmezse, bırakın icabına örücü baksın. Onarılmış herhangi bir şey yamalıdır; yoldan çıkan erdem günahla yamanır; yola giren günahsa erdemle yamanır[50]. Eğer bu yalın mantık sizi tatmin ederse ne iyi, ama etmezse yapılacak bir şey yok! Nasıl felâketten başka gerçek boynuzlu yoksa, güzellik de öylece bir çiçektir

(Malvolio'ya.)

Hanımefendi kaçığı götürmenizi buyurdu; onun için tekrarlıyorum: Hanımefendiyi götürün!

OLIVIA

Efendi, ben senin götürülmeni buyurdum.

SOYTARI

Çok büyük bir yanlış! Hanımım, *cucullus non facit monachum*, yani «her kukuletâlıyı keşiş sanma!»[51] Kısacası, üstümde alacalı kaçık urbası var, ama bunu beynime de giymiş değilim. Hanımefendi, izin verin *sizin* kaçıklığınızı kanıtlayayım.

OLIVIA

Kanıtla bakalım.

SOYTARI

Ama bunun için sizi sorguya çekmem gerekli, bayan. Ehem... Cevap ver şimdi bana erdemli farecik.

---

(49) "Dry" ile yapılan sözcük oyunu. Burada "susamış" anlammda; ancak biz nüktenin *ortaya* çıkması için Türkçeye transpoze ettik.

(50) Feste, burada bir mantıkçı edasıyla hiçbir insanın mutlak kötü ya da iyi olamayacağım anlatmaya çalışmaktadır.

(51) Eski bir özdeyiş. Soytarı, renkli bir soytarı giysisi içinde olduğunu, ama bu giysinin onu illâki bir soytarı yapmadığını anlatmaya çalışmaktadır.

OLIVIA

Öyle olsun efendi. Vakit öldürecek başka bir şey yok. Onun için buna katlanmaya çalışacağım.

SOYTARI

Sayın bayan, niçin yastasınız?

OLIVIA

Sayın soytarı, kardeşim öldü de ondan.

SOYTARI

Sanırım ruhu da cehenneme indi.

OLIVIA

Ruhunun cennette olduğuna eminim, budala.

SOYTARI

Kardeşinizin ruhu cennetteyse, neden yas tutuyorsunuz? Gördünüz mü siz tam bir kaçıksınız. Kaçığı burdan götürün beyler.

OLIVIA

Bu soytarı hakkında ne düşünüyorsun, Malvolio? Giderek, gelişme gösteriyor, değil mi?

MALVOLIO

Evet... Ölüm sancılarıyla sarsılıncaya kadar da gelişmesini sürdürecek. Akıllıyı yıkan illetler, hep kaçıklara yaramıştır.

SOYTARI

Dilerim, Tanrı size eli çabuk bir illet versin de, budalalığınız daha da artsın! Sir Toby, benim bir tilki olmadığıma yemin edebilir; ama sizin budala olmadığınıza iki meteliğe bile bahse girmez.

OLIVIA

Buna ne dersiniz, Malvolio?

MALVOLIO

Hanımım, bu kadar kısır bir maskaradan hoşlanmamza doğrusu şaşıyorum. Daha geçenlerde, çakıltaşından beyni olan alelâde bir soytarı bile onu mat etti, gözlerimle gördüm. Bakın, daha şimdiden süngüsü düşmüş durumda. Eğer gülmez, ona fırsat vermezseniz dili tutulur kalır. Şunu açıkça belirtmek isterim ki, bunun gibi soytarı bozuntularının yaptıklarına gülen aklı başında kimseler, benim gözümde o soytarılara yaltaklanan şakşakçılarından başka bir şey değildir.

OLIVIA

Yazık, siz kendinizi sevme hastalığına yakalanmışsınız, Malvolio. Her şeyi sağlıksız bir iştahla tadıyorsunuz. İnsan iyi niyetli, hoşgörülü ve açık yürekli olursa, sizin top güllesi saydığınız şeylerin, aslında küt başlı kuş okları olduğunu anlar. Profesyonel soytarı herkese dil uzatır; ama kimseye kara sürmez. Tıpkı basireti ile tanınan bir adamın ona buna çıkıştığı halde, kimseye dil uzatmak kastı bulunmadığı gibi.

SOYTARI

Mercury sana yalan söyleme sanatını ihsan buyursun; kaçıklardan yana konuştuğuna göre, buna ihtiyacın olacak.

(Maria girer.)

MARIA

Hanımefendi, kapıda genç bir beyzade var. Sizinle görüşmeyi çok istiyor.

OLIVIA

Dük Orsino mu göndermiş?

MARIA

Bilmiyorum, efendim. Yakışıklı bir delikanlı. Yanındakiler de derli toplu.

OLIVIA

Onu içeriye almayan, adamlarımdan hangisi?

SOYTARI

Amcanız Sir Toby, efendim.

OLIVIA

Aman hemen onu ordan uzaklaştırın. Deli dolu konuşur. Baş belâsı! *(Maria çıkar.)* Malvolio, siz gidin öğrenin, eğer Dük'ten geliyorsa, benim için hasta ya da ne bileyim, evde yok, deyin Onu savmak için elinizden geleni yapın. *(Malvolio çıkar.)* Görüyorsunuz ya efendi, nükteleriniz ne kadar basmakalıp; kimse hoşlanmıyor artık.

SOYTARI

Oğlunun bir soytarı olması gerekirmiş gibi bizim lehimize konuştun ya bayan. Jüpiter onun kafasını tıkabasa beyinle doldursun... *(Sir Toby girer.)* Çünkü bak, beyin zarı pek zayıf olan bir akraban geliyor.

OLIVIA

Eminim, yine çakırkeyiftir! Kapıdaki kim amca?

TOBY

Bir beyzade.

OLIVIA

Bir beyzade mi? Peki kimmiş?

TOBY

Basbayağı bir beyzade. *(Hıçkırır.)* Tanrı cezasını versin ringa salamurasının. *(Soytarı'ya)* Eee, na'ber kaçık?

SOYTARI

İyilik, Sir Toby!

OLIVIA

Amca, amca... Sabah sabah kendini böyle nasıl koyverirsin?

TOBY

Koyu mu vermişim? Açık mı verseydim? Vız gelir bana! Kapıda biri var[52].

OLIVIA

Onu anladık. Ama kim?

TOBY

İsterse şeytanın kendi olsun, vız gelir bana! İmanlı ol, yeter. Siz bu işe karışmayın.

(Çıkar)

OLIVIA

Sarhoş adam neye benzer, Soytarı?

SOYTARI

Boğulmuş bir adama, bir budalaya, bir çılgına. Ölçüsü kaçan ilk çekiş onu budalaya çevirir, ikincisi çıldırtır, üçüncüsü de boğar.

OLIVIA

Git de adli tıp görevlisini çağır; amcam hakkında soruşturma açsın. Çünkü bizimki sarhoşluğun üçüncü aşamasında: Boğulmuş. Hadi gözkulak ol ona!

SOYTARI

Yok, henüz çılgınlık aşamasında, bayan. Demek kaçık da gidip çılgını gözetecek.

(Çıkar. Malvolio girer.)

MALVOLIO

Hanımefendi, aşağıdaki delikanlı sizinle görüşmeye and içmiş. Hasta olduğunuzu söyledim, bunu anlayışla karşılıyormuş gibi

(52) Shakespeare, burada "lethargy" ve "lechery" ile söz oyunu yapmaktadır.

göründü, ama yine de sizinle görüşmekte ısrar etti. Sonra uyuyor, dedim; bundan da haberi varmış da, bu sebepten görüşmeye gelmiş gibi davrandı. Ona ne söyleyeyim, hanımefendi? Hiçbir red cevabı onu etkilemiyor.

OLIVIA

Benimle görüşemeyeceğini söyleyin.

MALVOLIO

Söylemez olur muyum! Karakol direği[53] gibi kapımıza dikileceğini, bir mahkeme kürsüsü gibi yerinden kımıldamayacağını söylüyor. İlle de sizinle görüşecekmiş.

OLIVIA

Nasıl bir adam bu?

MALVOLIO

Nasıl olacak, insana benzer biri.

OLIVIA

Hali tavrı nasıl?

MALVOLIO

Çok ters biri, diyebilirim. İsteseniz de istemeseniz de sizinle görüşecekmiş.

OLIVIA

Görünüşü nasıl, kaç yaşlarında?

MALVOLIO

Erkek denilecek kadar yaşlı değil, çocuk denilecek kadar körpe değil. Henüz içi tanelenmemiş bir bezelye... ya da olmak üzere

(53) "a sheriff's post": O dönemde belediyenin ve güvenlik güçlerinin kapıları önünde kalın, süslü direkler vardı; bkz. Kittredge, 392/157 ve Verity, 90/157.

olan bir elma gibi... Çocukla erkek arası, dalgalanmaya hazır bir su gibi. Çok yakışıklı. Konuşması da hırçın. Halinden tavrından ana sütünden yeni kesilmiş sanırsınız.

OLIVIA

Bırakın gelsin. Nedimemi çağırın!

MALVOLIO

Nedime, sizi hanımım çağırıyor.

(Çıkar. Maria girer.)

OLIVIA

Peçemi ver... Çabuk ört yüzümü. Orsino'nun elçisini bir kez dinleyelim.

(Viola girer.)

VIOLA

Bu evin saygıdeğer hanımı hanginizsiniz?

OLIVIA

Bana söyleyin. Onun adına sizi yanıtlayabilirim.

OLIVIA

Siz, göz kamaştıran, lâtif, eşsiz güzellik — *(Oradakilere)* lütfen söyleyin, evin hanımı o mu? Kendisini hiç görmedim. Sözlerimin boşa gitmesini istemem. Çünkü, hem güzel yazıldı, hem de bu sözleri ezberlemek için epey emek verdim. İyi yürekli güzeller, beni küçümseyecek bir hareket yapmayın sakın; en küçük kabalığa bile duyarlıyımdır.

OLIVIA

Nerden geliyorsunuz, efendim?

VIOLA

Ezberlediklerimden başka söyleyecek sözüm yok. Bu soruya cevap vermek de rolümün dışında kalıyor. Soylu efendim, yal-

nızca evin hanımı olduğunuzu söyleyin yeter; ben de sözlerime başlayayım.

OLIVIA

Siz oyuncu musunuz?

VIOLA

Hayır, benim esprili[54] bayanım. Bununla birlikte, en büyük düşmanlarımın üstüne yemin ederim ki, şu anki rolümden daha başkayım. Evin hanımı siz misiniz?

OLIVIA

Kendi kendimin kişiliğini ele geçirmişsem, benim.

VIOLA

Evin hanımı iseniz, kendi kişiliğinizi ele geçirdiğiniz belli; çünkü başkalarına bağışlamak için size verilmiş şeyleri saklamaya hakkınız yok. Neyse, bu konu bana verilen görevin dışında kalıyor. Ben sadede geleyim; sizi öven sözlerime başlayayım; sonra da haberimin önemli kısmını ilcteyim.

OLIVIA

Siz önemli kısım neyse ondan başlayın. Övgüyü size bağışlıyorum.

VIOLA

Yazık... Onu bellemek için çok uğraşmıştım. O kadar şairane ki...

OLIVIA

Öyle ise yalan olması ihtimali de o kadar fazla; onun için lütfen sizde kalsın. Kapımda saygısızlık ettiğinizi duydum. Buraya sizi kabul edişimin sebebi ne biçim biri olduğunuzu merak etmem. Yoksa sizi dinlemek niyetinde değilim. Aklınız varsa, gidin;

(54) "My profound heart", "my excelent deep-thinking lady" anlamındadır; bkz. Kittredge, 393/195.

eğer söyleyecekleriniz önemliyse kısa kesin. Ay gökte bu durumdayken saçma sapan bir görüşme yapmaya hiç niyetim yok.

MARIA

Palamarı çözüyor musunuz, efendim. Rotanız bu yanda.

VIOLA

Hayır, güzel yüzlü miço; buralarda biraz daha oyalanacağım. — Şu deniz anasını azıcık yatıştırsanız, sevgili bayan!

OLIVIA

Ne söyleyecekseniz söyleyin hadi.

VIOLA

Ben yalnızca elçiyim.

OLIVIA

Böyle saldırgan bir tavrınız olduğuna göre, herhalde diyecekleriniz de korkunç olmalı. Peki, görevinizi yapın, söyleyin.

VIOLA

Bunu yalnızca size söyleyebilirim. Bu ne bir savaş ilânı ne de teslim olma çağrısı. Zeytin dalıyla geldim. Tümüyle barıştan sözedeceğim.

OLIVIA

Ama işe zorbaca başladınız. Kimsiniz? Ne istiyorsunuz?

VIOLA

Zorbaca karşılanmam beni zorbalığa itmiş olabilir. Kim olduğum ve ne istediğimin bekâret gibi gizli bir şeydir. Söyleyeceklerim sizin için kutsaldır; ama başkaları için, kutsal bir haberin saygısızca açığa vurulması olur.

OLIVIA

Bizi yalnız bırakın; şu kutsal haber neymiş bir öğrenelim.

(Maria çıkar.)

Hadi bakalım neymiş, neymiş şu söyleyecekleriniz?

VIOLA

Güzeller güzeli bayan—

OLIVIA

Hoşa gidecek bir lâf; hakkında çok şeyler söylenebilir. Peki, ya söyleyecekleriniz nerde?

VIOLA

Orsino'nun yüreğinde.

OLIVIA

Yüreğinde mi? Yüreğinin neresinde?

VIOLA

Sizin şu konuşmanıza, üslûbunuza uygun yanıt vereyim: Yüreğinin ilk bölümünde.

OLIVIA

Aa, o bölümü okumuştum! Orada yanlışlar var. Başka söyleyeceğiniz var mı?

VIOLA

Sayın bayan, lütfen yüzünüzü gösterin.

OLIVIA

Yüzüm hakkında görüşmek için Tanrı'dan[55] yetki mi aldınız? Çünkü şu anda konumuz dışına çıktınız[56]. Ama yine de perdeyi açıp resmi gösterelim. *(Peçeyi açar.)* Gördünüz mü efendim, işte peçenin altında da tıpkı böyleydim. Güzel yapılmamış mı?

VIOLA

Fevkalâde, eğer hepsi Tanrı yapısıysa!

---

(55) Burada "Lord" efendi değil, "Tanrı" anlamındadır.

(56) "out of your text", "for you are now speaking of faces, not of hearts" anlamındadır; bkz. Kittredge, 394/254.

(57) Bkz. *Yanlışlıklar Komedyası*, III/2.

OLIVIA

Doğanın renkleridir, efendim; rüzgâra, yağmura dayanır.

VIOLA

Fevkalâde harmanlanmış bir güzellik,
Doğanın usta ve becerikli elleri düzenlemiş akını kızılını.
Bayan, eğer bu güzelliklerin bir kopyasını
Dünyaya bırakmadan mezara götürürseniz,
Dişilerin en zalimisiniz.

OLIVIA

Korkmayın efendim, o kadar katı yürekli olmayacağım. Güzelliğim için çeşitli envanterler tutacağım. Güzelliğin her parçası listeler halinde vasiyetnameme eklenecek. Bir madde: Dudaklar şöyle böyle kırmızı. Başka bir madde: Elâ gözler, kirpikli. Başka bir madde: Bir boyun, bir çene, vesaire... Buraya güzelliğimin envanterini çıkarmak için mi gönderildiniz[58]?

VIOLA

Olduğunuz gibi görüyorum sizi: Çok kibirlisiniz;
Ama şeytan[59] bile olsanız, çok güzelsiniz.
Efendim Dük, sizi seviyor.
Eşsiz bir güzelliğin tacını taşısanız da,
Yalnızca ödül yaraşır böyle bir aşka.

OLIVIA

Beni nasıl seviyor?

VIOLA

Tapıyor size, bol gözyaşlarıyla,
Sevgiden gürleyen iniltilerle, ateşten iç çekişleriyle.

---

(58) "Praise", "appraise" anlamındadır; Olivia burada "praise"in ikinci anlamını vurgulayarak mecazi konuşmaktadır.

(59) Şeytan'ın çok kibirli olduğu İngiliz yazınında sık sık yer almıştır. Halk arasında kendini beğenmiş insanlar için, "Lucifer kadar kibirli" deyimi yerleşmiştir.

OLIVIA

Efendiniz ne düşündüğümü çok iyi biliyor: Onu sevemem
Sanırım erdemli ve soylu biri;
Mal mülk sahibi, temiz ve lekesiz bir genç;
Herkesçe kabul edilmiş iyi bir namı var;
Yiğit, sağlam yapılı, yakışıklı ve bilgili.
Biliyorum bunların hepsini.
Ama yine de sevemem onu.
Çoktandır anlamış olmalıydı
Ona böyle karşılık vereceğimi.

VIOLA

Eğer *ben* sizi sevmiş olsaydım efendimin ateşiyle,
Bu kadar uzun bir ölüm acısı çeker gibi,
Reddinize bir anlam veremez; anlayamazdım sizi.

OLIVIA

Ne yapardınız?

VIOLA

Salkım söğütten[60] bir kulübe kurardım kapınızı önüne,
Evinizde dolaşır, durmadan ruhumu[61], sizi isterdim;
Küçümsenen aşkım için ezgiler düzer
Ve bunları gecenin en ıssız saatlerinde bile
Yüksek sesle söylerdim;
Yankı yapan tepelere adınızı çığırır,
Havadaki bu çenesi düşük yankıyı:
«Olivia!» diye bağırtırdım.
O kadar ki, ne toprakta ne havada
Rahat edemez olur, acırdınız bana.

(60) "Willow tree": "Weeping willow" İngiliz yazınında umutsuz aşkın bir imgesidir.
(61) "My soul", yani "ruhum", burada Olivia kastedilerek söylenmiş bir sözdür; bkz. Kittredge, 394/288.

OLIVIA

Çok şeyler yapabilirmişsiniz. Soyunuz nasıl?

VIOLA

Kaderimden çok daha yüksek,
Ama mevkiim iyidir: Bir centilmenim.

OLIVIA

Efendinize gidin. Onu sevemem,
Söyleyin artık kimseyi göndermesin.
Ancak bu tarafa yolunuz düşerse eğer,
Cevabı nasıl karşıladığını öğrenmek isterim.
Güle güle gidin. Zahmetinize teşekkür ederim.
Bunu da benim için harcaym.

VIOLA

Ben kiralanmış haberci[62] değilim, bayan; kesenizi saklayın.
Karşılık görmeyen ben değilim, efendimdir.
Dilerim, çakmaktaşına dönüşsün
Seveceğiniz kişinin yürcği
Tıpkı efendiminki gibi!
Yanıp tutuşmanıza dudak bükülsün!
Esen kal, güzel zalim.

(Çıkar)

OLIVIA

«Soyunuz nasıl?» «Kaderimden çok daha yüksek,
Ama mevkiim iyidir: Bir centilmenim.»
Yemin ederim ki öylesin.
Ruhun, yüzün, görünüşün, konuşman, hareketlerin
Beş katlı bir arma hizmeti görüyor sana—
Bu kadar acele etme! Yavaş yavaş!

(62) "fee's post", "ücretli postacı" olarak çevrilmiştir; oysa buradaki anlamı, "kiralanmış haberci"dir; bkz. Verity, 53/303 ve Kittredge, 394/303.

Keşke uşağı gibi olsaydı efendisi.
Bu nasıl şey? İnsan bu kadar çarpılabilir mi?
Bu genci içimde hissediyorum tüm erdemleriyle.
Görünmeden, ustalıkla sızdı ruhuma, yüreğime[63].
N'apalım, öyle olsun. — Hey, Malvolio!

(Malvolio girer.)

MALVOLIO

Buyrun madam, emirlerinizi bekliyorum.

OLIVIA

Şu Dük'ün adamının,
Şu zarif, dikbaşlı habercinin peşinden git.
Kabul etmediğim halde,
Bu yüzüğü zorla burada bıraktı.
Söyle ona, kesinlikle istemiyorum.
İyice anlat: Efendisini boş hayallere kaptırmasın,
Umuda düşürmesin yanlış yere,
Ben ona göre değilim.
O genç yarın buraya uğrarsa eğer,
Nedenlerini anlatırım kendisine.
Hadi Malvolio, çabuk dediğimi yap!

MALVOLIO

Başüstüne, madam.

(Çıkar.)

OLIVIA

Ne yaptığımı bilmiyorum. Aklımın kabul etmeyeceği bir hayale gözlerimin kapılmasından korkuyorum. Kader, gücünü göster! Bizler kendimizin efendisi değiliz. Yazılan bozulmaz. N'apalım öyle olsun.

(Çıkar.)

(63) "creep at mine eyes", "and thus take posession of my mind and heart" anlamında ;aynı, 394/315.

İKİNCİ BÖLÜM

Birinci Sahne

[Deniz Kıyısı]

ANTONIO

Biraz daha kalmaz mısınız? Yoksa birlikte gitmemizi de mi istemiyorsunuz?

SEBASTIAN

İzin verirseniz[64] söyleyeyim: Şu sıralarda, yıldızlarım kara kara üstüme ışıldıyorlar; kara yazgım belki size de bulaşabilir. Onun için, beni bağışlayın ve siz gidin; ben de uğursuz talihime katlanayım. Yoksa dertlerimden herhangi birini size yüklemek sevginize kötü bir karşılık olur.

ANTONIO

Öyleyse, hiç olmazsa nereye gideceğinizi öğreneyim.

SEBASTIAN

Gerçeği isterseniz[65] bu da imkânsız, efendim; belli bir planım yok, orda burda dolaşacağım. Ama[66] görüyorum ki, siz duyarlı

---

(64) "By your patience", daha önceki çevirisinde olduğu gibi, "Sabrınıza sığınarak" değil, o dönemin bir kibarlık klişesi olan "By your kind permission" anlamındadır; bkz. Kittredge, 395/3.

(65) "sooth", "truly" ya da "in very truth" anlamındadır; bkz. Verity, 94/11 ve Kittredge, 395/11.

(66) Bu "ama" ile Sebastian bir anda fikrini değiştirir ve Antonio'ya açılır.

bir insansınız; saklamak istediğimi zorla öğrenmeye kalkıyorsunuz. Bu durumda kendimi size açılmak zorunda hissediyorum. Önce size kendimi tanıtayım Antonio: Adım Roderigo değil, Sebastian'dır. Babam Messaline'li[67] Sebastian'dır; herhalde duymuşsunuzdur. O öldükten sonra, biri kız biri erkek iki kardeş kaldık. Her ikimiz de aynı saat içinde doğmuşuz[68]. Tanrı lütfetmiş olsaydı, sonumuz da aynı olacaktı! Ama efendim, siz bu sonu değiştirdiniz; beni o korkunç dalgalardan kurtarmanızdan bir saat kadar önce kızkardeşim boğulmuştu.

ANTONIO

Çok yazık. Ne gündü ama.

SEBASTIAN

Kız olduğu halde, bana çok benzerdi; birçokları onun çok güzel olduğunu söylerlerdi. Gerçi ben böyle hayranlık içinde söylenenere pek katılmam, ama şunu hiç korkmadan söyleyebilirim: Kıskançlığın bile, 'güzel'den başka ad bulamayacağı bir karakteri vardı. O tatlı şey efendim, tuzlu sularda boğuldu. Bana gelince, onun anısını daha tuzlu bir suda boğmaktayım.

ANTONIO

Sizi gereğince ağırlayamadığım için, beni bağışlayın, efendim[69].

SEBASTIAN

Ah, iyi yürekli Antonio, verdiğim zahmetten dolayı asıl siz beni bağışlayın.

ANTONIO

Sizi sevmemin karşılığı ölmemi istemezseniz, bırakın kulunuz köleniz olayım.

---

(67) Hayali bir yer adı. Hamner bunu, *Metelin*, Capell de *Mitylene* olarak okumuşlardır. Bu *Mtylini*, yani *Midilli* olabilir.

(68) Sebastian burada, aynı yumurta ikizi olduklarını ima eder. Bu da seyirci için *serim*'in başka önemli bir kesimidir.

(69) Antonio, Sebastian'ın bir soylu olduğunu anladığı için özür diler.

SEBASTIAN

Yaptığınızı bozmak, yani kurtardığınızı öldürmek istemezseniz vazgeçin bundan. Lütfen, hemen gidin. Yüreğim iyilikle dolu, anneme o kadar benzerim ki, en küçük bahanede ne kadar yufka yürekli olduğumu gözlerim ele verir. Şimdi Kont Orsino'nun sarayına gidiyorum. İyi günler size.

(Çıkar.)

ANTONIO

Bütün Tanrıların sevgisi ve yardımı üstünüzde olsun!
Çok düşmanım var Orsino'nun sarayında[70],
Yoksa kısa bir süre sonra bulurdum sizi orda.
Ama n'olursa olsun, ben de oraya gideceğim.
Öyle sevdim ki sizi,
En büyük tehlikeler eğlence gelecek bana.

(Çıkar.)

İkinci Sahne[71]

[Bir Sokak]

(Viola, onun ardısıra da telâşla Malvolio gelir.)

MALVOLIO

Siz, az önce Kontes Olivia'nın yanında değil miydiniz?

VIOLA

Pek az önce efendim. Orta karar bir yürüyüşle ancak buraya kadar gelebildim.

---

(70) Düşmanları, daha sonra, III/3'de öğreneceğiz.

(71) Olivia'nın köşkünden az ilerde bir yer. Sahne açıklamasındaki "at several doors", birkaç kapı geçtikten sonra anlamına gelir. Bu açıklama o dönemdeki tiyatro sahnelerine göre yapılmıştır.

MALVOLIO

Hanımım bu yüzüğü size geri gönderiyor, efendim. Onu kendiniz alıp geri götürseydiniz, beni de bu zahmetten kurtarırdınız. Ha, bir şey daha var: Hanımım diyor ki, efendinizi, istenmediğine dair umut kırıcı biçimde inandırmalıymışsınız. Ha durun, bir şey daha: Bir daha onun için gelmek cüretinde bulunmayacaksınız. Efendinizin bu cevabı nasıl karşıladığını bildirmek isterseniz, o zaman başka. Şimdi alın bu yüzüğü[72]!

VIOLA

Yüzüğü verdiğim zaman kabul etmişti ama; artık geri alamam[73].

MALVOLIO

Bana bakın bayım, yüzüğü hanımıma ters bir biçimde atıp gitmişsiniz, aynı tavırla da geri verilmesini buyurdular. *(Yüzüğü yere atar.)* Eğer eğilmeye değerse, işte şurada gözünüzün önünde duruyor. Değmezse bulanın olsun.

(Çıkar.)

VIOLA

Ben ona yüzük filân bırakmadım ki! Ne demek istiyor bu bayan?
Tanrı korusun, görünüşe aldanıp bana tutulmuş olmasın sakın!
Yüzüme o kadar uzun uzun baktı ki, dilini şaşırttı gözleri.
Başlarda basbayağı dili dolandı; bana tutulduğu besbelli;
Beni bu kaba haberciyle davet etmesi de
Aşktan gelen bir kurnazlık.
Efendimin yüzüğünü istemiyormuş! Efendim sana yüzük mü gönderdi ki?
Onun istediği benim. Eğer öyleyse —eminim ki öyle—
Zavallı kadın, keşke bir hayale âşık olsaydı, daha iyiydi!
Kılık değiştirip gizlenmek:

---

(72) Yüzüğü bu koşulla alın, anlamı da var.

(73) Olivia'nın ona kur yaptığını ve bu yüzüğün de bir armağan olduğunu anlamakta gecikmeyen Viola, Olivia'nın bu eğilimini Malvolio'ya belli etmemek için oyunu sürdürür.

Sen, her kötülüğe gebe Şeytan'ın yararlandığı bir kötülüksün.
Kadınların balmumundan yüreklerinde
Yakışıklı düzenbazların izlerini bırakmaları ne kadar kolay!
Yazık, zaaflarımızdır bunun nedeni, biz değiliz.
Bu zaaflarla yaratılmışız, zayıfız bunun için de.
Bu durum nasıl düzelecek? Efendim onu çok seviyor;
Ve ben zavallı garip yaratık[74], efendimi seviyorum aynı şekilde.
Kontes de yanılıp bana vurulmuşa benziyor.
N'olacak bu işin sonu? Erkek kaldığım sürece
Hiçbir umut yok efendimin aşkını kazanmak için.
Kadın olsam, yazık, bu kez de
Olivia'nın gereksiz iç çekişlerine neden olacağım!
Ey zaman, sen düzeltmelisin bu karışıklığı, ben değil,
Bu, benim çözemeyeceğim kadar güç bir düğüm!

(Çıkar.)

Üçüncü Sahne

[Olivia'nın Evi]

(Sir Toby ile Sir Andrew girerler.)

TOBY

Yaklaş, Sir Andrew. Gece yarısından sonra yatakta değilsen, erken kalktın demektir. *Diluculo surgere,* siz de bilirsiniz —

ANDREW

Hayır, inanın bilmiyorum; bildiğim tek şey, geç vakte kadar ayaktaysanız, geç vakte kadar ayaktasınız, demektir.

TOBY

A olmadı ama! Bundan doldurulmamış bir kadeh kadar nefret ederim. Gece yarısından sonra kalkıp sonra da yatarsan erken

(74) Erkek kılığına girmiş Viola hem erkek hem kadındır. Onun için de "garip" bir "yaratık"tır.

olur; çünkü gece yarısından sonra yattın mı erkenden, tam zamanında yattın demektir. Bizler dört temel öğeyle[75] varolmuyor muyuz?

ANDREW

Gerçekten de öyle derler; ama bana kalırsa daha çok yeme içmeyle varoluyoruz.

TOBY

İşte buna içilir[76]! Hadi biz de yiyip içelim. Hey Maria, bir büyük bardak[77] şarap!

(Soytarı girer.)

ANDREW

Yaşasın, işte Soytarı da geldi.

SOYTARI

Ee n'aber canlar? Hiç 'Biz Üç Mankafa'nın[78] resmini görmediniz mi?

TOBY

Merhaba eşek. Hadi gelin, bir şarkı dolaştıralım.

---

(75) Eski bilim, her varlığın ve yaratığın ortaya çıkmasında dört temel öğenin uyumlu karışımını öngörüyordu; bunlar, ateş, hava, toprak ve suydu.

(76) "Th'art a scholar!", "Bilgin adamsın doğrusu," diye çevrilmiştir; oysa bu bir deyimdir: "Tam üstüne bastın," "Doğru söze ne denir" ya da "İşte buna içilir!" anlamlarını içerir; bkz. Kittredge, 396/14.

(77) "Stoup" = "büyük bardak" ya da "büyük kadeh".

(78) Eskiden bazı hanların önüne asılan tabelada, iki budala başı, onlara bakan da bir üçüncüsü olurdu. Bu resmin altında bazen bir yazı vardı: "Biz, üç mankafayız". Phineas Fletcher'in *The Purple Island* (Pembe Ada) adlı yapıtında şu dizeler yer alır:

"Kalkanının üstünde iki sırıtkan budala bulunur.
(Sahibi en üst dereceden budala çavuşudur)
Gülüp sırıtır bunlara: Sloganı Biz Üçümüzdür."

ANDREW

Dinim hakkı için Soytarı'nın sesi mükemmel. Onunki kadar düzgün bacaklarım, onunki kadar pürüzsüz bir sesim olması için kırk Şiling'i gözden çıkarırdım. Geçen gece, hani Queubus gündönümü noktasından geçen Pigromitus'u, Vapian'ları anlatırken yaptığı şaklabanlığa doğrusu diyecek yoktu[79]. İnan çok başarılıydım. Yavuklun için sana altı peni göndermiştim. Eline geçti mi?

SOYTARI

Sadakanızı hemen yan cebime koydum; çünkü Malvolio'nun burnu kamçı sapı değil de ondan. Hanımefendinin eli beyazdır ve Myrmidon'lar[80] da meyhane değildir[81].

ANDREW

Mükemmel. Doğruya doğru, şaklabanlık diye buna derler. Hadi şimdi şarkı söyleyelim.

TOBY

Sana altı peni. Hadi bir şarkı.

ANDREW

Benden de bir o kadar. Bir şövalye öyle verirse —

SOYTARI

Bir aşk şarkısı mı istersiniz, yoksa ahlâkî bir şarkı mı?

---

(79) Bir şeyler anlatıyor duygusu veren saçmalık. Soytarılar, ince esprinin gerekmediği kişilere böyle lâfça kalabalık, ama sonuçta *hiçbir şey söylemeyen sözleri ardarda dizerlerdi.*

(80) Myrmidon'lar, Troya Savaşı'nda Achilleus'un peşinden giden savaşçılardı.

(81) Sir Andrew'u memnun etmek için söylenmiş saçma sapan sözler. Gizli bir anlam aramak boşunadır. Ancak Soytarı, "sadaka" sözcüğüyle, Andrew'un bahşiş diye gönderdiği parayı az bulduğunu da ima eder.

ANDREW

Aşk şarkısı, aşk şarkısı.

TOBY

Evet, evet öyle, ahlâk derslerinden pek hazetmem.

SOYTARI

(Şarkı söyler.)

"Ey sevgilim, başını almış nereye gidersin?
Dur da dinlel Bak geliyor sadık sevgilin,
Hem tizden hem pesten tutturur bir şarkı.
Güzel tatlı kız, uzaklaşma daha fazla;
Yolculuk sona erer, sevgililer buluşunca,
Çok iyi bilir bunu her akıllı oğlu akıllı."

ANDREW

Gerçekten çok güzel.

TOBY

Güzel, güzel.

SOYTARI

(Şarkı söyler.)

"Aşk nedir Elbette gelecek olan değildir;
Şimdiki gülüşündür; şimdiki sevincindir;
Bilinmez hiçbir zaman[82] neyin geleceği;
Bir gecikmeye gör, kazanç elde var sıfır;
Yirmi kez tatlı kız, onun için gel öp beni!
Unutma, gençlik, dayanıksız bir kumaştır!"

ANDREW

Ben nasıl gerçek şövalyeysem, onun da bal gibi tatlı bir sesi var.

TOBY

Nefesi de çok etkili[83].

(82) "still", burada "always" anlamındadır.
(83) "A contagious breath", "a catchy breath" anlamını içerir; ama Sir Toby, "breath" ve "contagious" sözcüklerini iki anlamda kullanır.

ANDREW

Gerçekten hem çok tatlı ve hem etkili.

TOBY

Eğer bir de burnumuzla duyuyorsak, Soytarı'nın sesi tatlı, nefesi biberli. Ee, hadi yeri göğü inletecek miyiz, inletmeyecek miyiz? Bir dokumacıdan üç can çıkartabilecek, bir şarkıyla baykuşu uyandırabilecek miyiz, uyandıramayacak mıyız? Ha, ne dersiniz?

ANDREW

Beni seviyorsanız, başlayalım. Ben bir işe yapıştım mı, bir av köpeği gibi[84] akıllı ve becerikliyimdir; sonuna kadar peşini bırakmam.

TOBY

Meryem hakkı için efendim, dedikleriniz çok doğru; sizin gibi bazı köpekler, sonuna kadar peşini bırakmazlar.

ANDREW

Çok doğru. Hadi «Ey alçak herif»i söyleyelim.

SOYTARI

«Sussana ey alçak herif» — mi şövalye? Bunu söylerken size alçak herif demek zorunda kalacağım.

ANDREW

Merak etme, başkalarını, bana «alçak herif» demek zorunda çok bırakmışımdır. Hadi başla Soytarı. Başla: «Sussana»...

SOYTARI

Susarsam başlayamam ki.

---

(84) "I am dog", "I am very skilful" [Kittredge, 397-8/64] ya da "I am clever at" [Verity, 98/64] anlamındadır.

ANDREW

Bu da güzel! Hadi başla.

(«Alçak herif» şarkısını söylerler. Maria girer.)

MARIA

Nedir bu azmış kediler gibi miyavlamanız! Eğer hanımım, kâhyası Malvolio'ya sizi kapı dışarı etmesi için emir vermediyse bir daha bana inanmayın.

TOBY

Senin hanımın bir madrabazdır, bizse önemli kişileriz. Malvolio da eteği çamurlu kâtibin teki[85]. *(Şarkı söyler.)* «Üç şen genciz biz»[86]. Onunla aynı soydan gelmiyor muyum? Onun kanından değil miyim? Ivır zıvır hanımım! *(Şarkı söyler.)* «Babil'de bir adam vardı hanımım, hanımım!»[87].

SOYTARI

Tanrı cezasını versin, şövalyenin bütün maskaralığı üstünde.

ANDREW

Evet, eşref saati geldi mi bu işi oldukça iyi başarır; ben de öyleyimdir. O, bu işi incelikle yapar, ama ben doğuştan böyleyimdir[88].

---

(85) Metinde, "Malvolio's a Peg-a-Ramsey" deniyor. *Peg-a-Ramsey* ya da Ramsey'li Peggy, bugüne yalnızca melodisi kalmış, sözleri kaybolmuş, çok eski bir şarkı ve dans müziğidir. Sözler, deli dolu bir genç kızdan sözedermiş. Bunun seyircimiz için bir anlamı olamayacağını düşünerek transpozisyonu doğru bulduk.

(86) Bu da eski bir şarkıdır; çoğu Elizabeth dönemi oyunlarında yer alır.

(87) Sir Toby, Maria'nın "hanımım" sözünden, "hanımım, hanımım" nakaratı olan *Susannah'ın Bağlılığı* adlı şarkıya geçer.

(88) Yazar, burada, "natural" sözcüğünü kullanmış; bu hem "doğal" hem de "doğuştan budala" anlamına gelir. Böylece, Sir Andrew, kendinin doğuştan bir budala olduğunu da söylemiş oluyor.

TOBY

(Şarkı söyler gibi.)

«Ah, Aralık ayının onikisi»[89] —

MARIA

Tanrı aşkına susun artık!

(Malvolio girer.)

MALVOLIO

Efendilerim, siz çıldırdınız mı? Çılgın değilseniz, ne siniz kuzum? Aklınızı mı kaybettiniz? Görgünüz, itidaliniz[90] nerde? Gecenin bu saatinde geveze sarhoşlar[91] gibi lâk lâk edip duruyorsunuz! Meyhane mi sandınız hanımımın evini? Düşüncesizce, sesinizi alçaltmadan, gıcırtılı seslerle kunduracı şarkıları söylüyorsunuz! İçinizde bu evi, insanları, zamanı düşünen de mi yok?

TOBY

Şarkılarımızda zaman ölçüsünü gözettik bayım. Canın cehennem!

MALVOLIO

Sir Toby, sizinle açık konuşma zamanı geldi. Hanımım sizi, amcası olduğunuz için bu evde barındırdığını iletmemi istedi. Sizin uygunsuz davranışlarınızla da hiçbir akrabalığı olmadığı herkesçe biliniyor. Kendinizi, kötü alışkanlıklarınızdan kurtarabilirseniz, bu evde baş üstünde yeriniz var. Ama kurtaramazsanız, hanımımdan izin istemek lûtfunda bulununuz. Size can-ı gönülden güle güle demeye hazır.

---

(89) *Musselburgh Field* adlı eski bir ballad'dan.

(90) "honesty", Latince *honestas* = itidal, terbiye, edep anlamındadır; bkz. Verity, 99/94 ve Kittredge, 399/94.

(91) "Tinkers", eski çevirisinde olduğu gibi, "Bakırcılar" değil, bir halk deyimi olan "geveze sarhoş" anlamındadır; bkz. *Historical Slang*, 971; Verity, 99/95 ve Kittredge, 399/95.

TOBY

(Şarkı söyler.)

«Elveda canımın içi, mademki gitmek gerek»[92].

MARIA

Olmadı sevgili Toby!

SOYTARI

(Şarkı söyler gibi.)

«Ömrümün tükenmek üzere olduğu gözlerinden belli.»

MALVOLIO

Bunu nasıl yaparsınız[93]?

TOBY

(Melodiyle)

«Ama asla ölmeyeceğim.»—

SOYTARI

İşte şimdi yüksekten attınız, Sir Toby.

MALVOLIO

İtibarınızı kazandıracak bir düşünce.

TOBY

(Melodiyle)

«Gitmesini söyleyeyim mi ona?»

SOYTARI

(Melodiyle)

«Söylesen ne olacak?»

---

(92) *Gordon'un Phyllis'e Vedası* adlı eski bir şarkının ilk dizesi; bkz. aynı, 100/109; Verity, 99/109.

(93) "Is't even so", "is it possible that you can misbehave so" anlamındadır. Çağdaş sahnelemede Sir Toby burada kendini yere atar; bkz. aynı, 99/114.

TOBY

(Melodiyle)

Gitmesini söyleyeyim mi ona? Sakın vazgeçme[94]!

SOYTARI

(Melodiyle)

«Yok, hayır hayır hayır, cesaret edemezsiniz.»

TOBY

(Malvolio'ya)

Ne o «detone» miyiz yoksa? Yalan söylüyorsun sen. Alt tarafı bir kâhyasın. Sen usturuplusun diye biz pasta yemeyecek, eğlenmeyecek miyiz[95]?

SOYTARI

Azize Anne[96] hakkı için, yanında zencefil bile olup ağız kavurmalı.

TOBY

Doğru. — Sen efendi, git o boynundaki zinciri ekmek kırıntılarıyla ov da parlasın. Maria, bir testi şarap!

MALVOLIO

Bayan Mary, hanımımın lûtuflarını dudak bükmekle değil de, başka bir gözle değerlendirseydiniz de, şimdi bu vahşi hareketlere yardakçılık etmezdiniz. Yemin ederim ki, hanımım hepsini öğrenecek.

(Çıkar.)

---

(94) "spare not": Burada, eski çeviride olduğu gibi, "acımadan" değil, "refrain not", yani "vazgeçme", "bırakma" anlamındadır; bkz. Kittredge, 399/120.

(95) "cakes and ale", "jollity, revelling" anlamındadır; bkz. Verity, 100/124.

(96) Azize Anne, Meryem Ana'nın annesi. Puritanlar eğlenceyi sevmezlerdi; katı bir sofu olan Malvolio da Puritan eğilimli olduğundan. Soytarı onu kızdırmak için özellikle bu azize üzerine yemin eder.

MARIA

Elinden geleni ardına koyma[97]!

ANDREW

Ona meydan okumalı, sonra düelloya gitmeyip onu budala yerine koymalı. Bu, tıpkı acıktığın zaman içmek kadar güzel bir şey olurdu.

TOBY

Öyle yap, şövalye. Senin için meydan okuma yazısını ben yazarım. Ya da öfkeni ona bizzat anlatırım.

MARIA

Sevgili Sir Toby, bu gecelik kendinizi kontrol edin[98]. Hanımım bugün Dük'ün gönderdiği o gençle görüştüğü görüşeli hiç kendinde değil. Mösyö Malvolio'ya gelince: Onu bana bırakın. Ona öyle bir oyun oynayacağım ki dillere destan olacak. Onu herkesin eğlencesi yapacağım. Eğer bu işi yapamazsam yatağımda dosdoğru uzanacak kadar bile aklım olmadığına inanın. Bu işi başaracağımdan eminim.

TOBY

Hadi anlatın, anlatın. Onun hakkında ne biliyorsanız, bize de anlatın.

MARIA

Ne diyeyim efendim, yobazın tekidir.

ANDREW

Böyle olduğuna inansam, onu köpek gibi döverdim.

---

(97) "Go shake your ears", halk ağzında kızınca söylenen bir sözdür; "git de eşek gibi kulaklarını sallal" anlamındadır. Biz Türkçeye *aynı anlama gelen* başka bir halk deyimine transpoze ettik.

(98) "be patient", eski çevirisinde olduğu gibi, "sabırlı olun" değil, kendinizi "kontrol edin" ya da "sâkin olun" anlamındadır. Bu tümcedeki "for", "as for" anlamındadır; bkz. Kittredge, 400/141.

TOBY

Ne, yobaz olduğu için mi? Bunun önemli bir nedeni olmalı, sevgili şövalye.

ANDREW

Önemli bir neden yok, ama yine de yeterli nedenim var.

MARIA

Şeytan çarpası kabız herif, kendi ilkelerinden vazgeçmeyen dalkavuğun teki; devlet adamları gibi konuşmaya özendiğinden siyaset kuramlarını ezberleyip bunları çuval çuval ortaya döken cakacı eşeğin biri. Kendini müthiş beğeniyor. Kendini mükemmelliklerle o kadar tıkabasa dolu sayıyor ki, her görenin ona âşık olacağı gibi, bir de sabit fikri[99] var. Onda böyle bir zaaf oldukça benim intikamım da tam yerini bulacak.

TOBY

Ne yapmayı düşünüyorsunuz?

MARIA

Yolu üzerine gizemli aşk mektupları koyacağım. Bunlardan sakalının rengi, bacaklarının biçimi, yürüyüşü, bakışı, alnı, yüz ifadesi öylesine anlatılacak ki, tıpatıp kendini bulacak. El yazım, yeğeniniz, hanımımın yazısına çok benzer. Zaten aradan çok vakit geçmişse, el yazısını da tam olarak ayırdetmek oldukça zordur.

TOBY

Mükemmel. Güzel bir oyun kokusu alıyorum.

ANDREW

O kokuyu ben de alıyorum.

---

(99) "It is his grounds of faith", "it is his fixed belief" anlamındadır; bkz. Kittredge, 400/164 ve Verity, 100/164.

TOBY

Sizin mektuplarınızı okuyunca bunun yeğenimden geldiğini ve onun kendine âşık olduğunu sanacak.

MARIA

Benim de tasarladığım o renkte bir at.

TOBY

Ve tabii sizin atınız da onu eşek yerine koyacak.

MARIA

Eşekten düşmüş karpuza dönecek[100].

ANDREW

Ah, ne hayranlık verici bir oyun!

MARIA

Krallara lâyık bir eğlence olacak, inanın. Tedavimin etkili olacağına eminim. Mektupları bulacağı yere ikinizi dikeceğim. Üçüncü de o budala olacak. Mektupta yazılanları nelere yoracağını gözden kaçırmayın. Ama bu gece doğru yatağa. Olacakların düşünü görün. İyi geceler!

(Çıkar)

TOBY

İyi geceler, Amazonlar Kraliçesi[101]!

ANDREW

Doğrusu iyi bir kız.

---

(100) "Ass I doubt not": Burada, "As" yerine "Ass" ile mecaza gidilmiştir. Yazar, böyle bir mecazı *Hamlet*, V/2'de kullanmıştır. Biz burada Türkçeye transpoze ettik.

(101) Metinde, Penthesilea'dır. Penthesilea. Amazonlar Kraliçesi'ydi. Biz Türk seyircilerine daha anlaşılır olması için "Amazonlar Kraliçesi" dedik.

TOBY

Saf kan tazıdır; bana da bayılıyor. Ee, buna ne dersin?

ANDREW

Bir zamanlar bana da bayılırlardı.

TOBY

Hadi yatalım, şövalye. Biraz daha para getirtseniz iyi olacak.

ANDREW

Yeğeninizi elde edemezsem, yandım; fena halde açık vereceğim.

TOBY

Siz para getirtmeye bakın, şövalye. Sonunda onu elde edemezseniz, ben de sizin kesik kuyruklu atınız olayım.

ANDREW

İstediğiniz gibi davranmazsam, siz de bana bir daha güvenmeyin. Bana istediğinizi yapın.

TOBY

Hadi hadi, biraz şeri ısıtayım. Vakit yatılamayacak kadar geç oldu. Hadi şövalye.

(Çıkarlar.)

Dördüncü Sahne

[Dük'ün Sarayı]

(Dük, Viola, Curio ve ötekiler girerler.)

DÜK

Günaydın dostlarım! Hadi biraz çalın bana.
Hadi, dostum Cesario, hani şu şarkı vardı ya,

Geçende dinlediğimiz o eski, o modası geçmiş şarkı;
Çalın onu bana. Sanırım bu melodi aşk acılarımı,
O hafif havalardan, o oynak tempolu,
Sözleri dikkatle seçilmiş[102],
Özenti parçalardan daha çok yatıştırıyor.

CURIO

Bağışlayınız efendim, o şarkıyı söyleyen burada değil.

DÜK

Kimdi o?

CURIO

Soytarı Feste, efendimiz. Bayan Olivia'nın babasının hayattayken çok hoşlandığı bir maskara. Herhalde buralarda bir yerdedir.

DÜK

Bulun onu! *(Curio çıkar);* gelinceye kadar çalın o parçayı!
(Çalgı çalınır.)
Buraya gel delikanlı. Bir gün sen de seversen eğer,
Beni an, aşkın tatlı acıları içinde;
Bütün gerçek âşıklar benim gibidirler;
Sevilenin değişmez hayalinden başka
Kararsız ve maymun iştahlıdırlar duygularında.
Nasıl buluyorsun melodiyi?

VIOLA

Aşkın taht kurduğu yerde yankılar yapıyor.

DÜK

Çok doğru söyledin. Hayatım üzerine bahse girerim ki,
Gençsin, ama gözlerin öylece kalmış sevdiğin yüzde.
Değil mi delikanlı?

---

(102) "recollected", "Carefully culled and so *studied*" anlamındadır. Orsino, yalın eski zaman baladlarını kendi günündeki şarkılara yeğlediğini belirtir; bkz. Verity, 101/5; Kittredge, 401/5.

VIOLA

İzninizle, biraz öyle.

DÜK

Nasıl bir kadın bu?

VIOLA

Size benziyor.

DÜK

Size pek uygun değil öyleyse. Kaç yaşlarında?

VIOLA

Siz yaşta efendimiz.

DÜK

Tanrım, çok yaşlı! Bir kadın kendinden büyüğüne varmalıdır;
Ancak böylece ona uyabilir, kocasının gönlündeki yeri
koruyabilir;
Çünkü delikanlı, kendimizi ne kadar översek övelim,
Duyduğumuz sevgi, kadınlarınkinden daha dolişmen, daha
kaypak,
Daha hırslı, daha kararsızdır,
Bu sevgi daha çabuk biter, daha çabuk kazanılır[103].

VIOLA

Ben de öyle düşünüyorum, efendim.

---

(103) Bazı incelemeciler, Folio'ya dayanarak bunun "Worne" olduğunu belirtirler; bkz. Verity, 103/35. Daha yeni incelemeciler ise "worne"nun ne kadar akla yakın gelse de, "won"un metnin içeriği açısından kaçınılmaz olduğunu yazarlar; bkz. Kittredge, 401/35. Shakespeare incelemecisi P. Alexander da bunu "won" olarak kabul eder; bkz. *William Shakespeare, The Complete Works*, 358.

DÜK

Öylcyse, senden genç olsun sevdiğin.
Yoksa yoğunluğunu koruyamaz sevgin,
Kadınlar gül gibidirler,
O güzel çiçekleri açtıktan kısa bir süre sonra,
Solup dökülürler.

VIOLA

Evet öyledirler; ne yazık ki öyledirler!
Tam güzelleşip olgunlaşırken ölürler.

(Curio ile Soytarı girerler.)

DÜK

Gel bakalım, ahbap; geçen gece şu dinlediğim şarkıyı söyle.
Dikkat et Cesario, eski ve yalın bir melodi bu.
Güneşte yün eğiren ve örenler, dantel işleyen tasasız kızlar
Hep bu şarkıyı söylerler.
Bu melodi yalın gerçekleri dile getirir,
Eski güzel günlerdeki saf sevgiden sözeder.

SOYTARI

Hazır mısınız efendim?

DÜK

Evet, lûtfen başla.

(Müzik.)

SOYTARI

(Şarkı söyler.)

Nerdeysen, ey ölüm, gel yaklaş,
Hüzünlü bir selvi tabuta koyun beni.
Uç git soluğum, uzaklaş buralardan;
Acımasız, güzel bir kız vurdu beni.
Porsuk dallarıyla donatın ak kefenimi,
Ah hadi, hazırlayın hazırlayın hepsini.

Benim kadar istekle.
Hiç kimse almadı üstüne ölüm rolünü[104].

Hiçbir çiçek, hiçbir güzel çiçek
Serpmeyin kara tabutumun üzerine;
Hiçbir dost, hiçbir dost
Selâmlamasın cesedimi
Kemiklerimin atıldığı yerde.
Binlerce ve binlerce iç çekişi olmasın diye,
Bilinmedik bir mezara götürün beni,
Kederli can sevgili ağlamasın diye,
Bulamayacağı bir yere gömün beni!

DÜK

Al, bu da zahmetin için.

SOYTARI

Hiç zahmet çekmedim, efendim. Tersine, şarkı söylemek benim için zevktir.

DÜK

Öyleyse, zevkinin bedeli olsun.

SOYTARI

Çok doğru, efendimiz, er ya da geç her zevkin bir bedeli vardır.

DÜK

Şimdi izninle senden ayrılayım.

SOYTARI

Hüzün Tanrısı[105] sizi korusun! Terzi ceketinizi yanardöner taftadan yapsın, çünkü gerçek opal'den[106] bir ruhunuz var! Bu kadar vefalı insanların denize açılmalarını isterdim; her şeyi iş edi-

(104) "My part of death, no one so true / Did share it", "Though *Death* is a *part* in which everone acts his *share*, yet all these actors no one is *so true* as *I*" anlamındadır; bkz. Kittredge, 402/58-9.
(105) "Melancholy God" = Saturn.
(106) Değişik renkler gösteren değerli bir taş. Osmanlıcası *aynişems*.

nirler ve her yöne[107] doğru giderler. Onun için de, bu güzel yolculuktan eli boş dönmeleri doğaldır. Hoşça kalın!

(Çıkar.)

DÜK

Şimdi yalnız bırakın bizi.

(Curio ve hizmetkârlar çıkarlar.)

Cesario, git o kadınların en zalimi güzel varlığın yanına,
Bir kez daha git ve ona de ki:
Bu dünyadan çok daha soylu olan sevgim
Değer vermez kirli topraklara;
Yine de ki: Talihin ona sunduğu tüm zenginlikleri de
Önemsemiyorum talihin kendi kadar bile.
Ancak tüm benliğimi ona çeken
Mücevherler sultanı gibi donatıp bezediği
Bir doğa mucizesi olan güzelliğidir.

VIOLA

Ya sizi sevmiyorsa, efendimiz—

DÜK

Kabul edemem böyle bir karşılığı.

VIOLA

Gerçekçi olup kabul etmelisiniz.
Diyelim ki, genç bir leydi,
Sizin Olivia'ya duyduğunuz o dayanılmaz yürek acısını
Sizin için duyuyor; diyelim ki siz de sevmiyorsunuz onu;
Ve bunu da ona söylüyorsunuz.
Bu duygunuzu dinlemezlik edebilir mi?

DÜK

Aşkın yüreğimi yaktığı ölçüde
İhtiras çarpıntılarına dayanabilecek

(107) "intent": Burada, "niyet değil, "destination"dir; aynı, 402/80; Verity, 102/80.

Hiçbir kadın yüreği olamaz.
Hiçbir kadın gönlüne
Bu kadar büyük heyecanlar sığamaz.
Kaldıramaz bu kadarını.
Ne yazık ki bir anlık iştahtır sevgileri—
Yürekten bir sevgi değil, bir tadımlık hoşlanmadır—
Oburluğa, doymaya ve kusmaya yönelik bir yaşantıdır;
Ya benimki: Denizler kadar açtır benim sevgim,
Denizler kadar da hazımlıdır.
Bir kadının bana duyduğu aşkla,
Benim Olivia'ya duyduğumu kıyaslama.

VIOLA

Ama biliyorum ki—

DÜK

Nedir bildiğin?

VIOLA

Kadınların erkekleri nasıl seveceklerini
Çok iyi biliyorum
Gerçekten onlar da bizim kadar
Yürekten bağlanırlar.
Babamın bir kızı vardı, bir erkeğe vuruldu.
Ben kadın olsaydım eğer,
Efendimizi ne kadar sevebilirsem,
O da o kadar seviyordu onu.

DÜK

Anlatsana!

VIOLA

Bomboş bir hikâye, lordum.
Hiçbir zaman açıklayamadı sevgisini;
Bir gül goncasındaki kurt gibi
Yiyip bitirdi kendini;
Ve sevgisini pembe gül yanaklarında besledi.

Kara düşünceler[108] içinde kapana tutuldu,
Karasevdayla süzüldü soldu.
Bir sessizlik ve metanet anıtı gibi,
Kurtuluşu tasasına gülmekte buldu.
Bu aşk değil midir sizce?
Biz erkekler çok konuşur, sık da yemin ederiz;
Ama aslında duygularımızdan üstündür gösterişimiz.
Çünkü her zaman[109] yeminlerimizde cömert, sevgimizde pintiyiz.

DÜK

Peki ama, kızkardeşin bu sevgiden öldü mü, delikanlı?

VIOLA

Baba ocağının bütün kızları ve oğulları benim—
Ama bilmiyorum yine de—
Şu leydiye gidecek miyim, efendim?

DÜK

Evet, asıl konumuz buydu.
Çabuk ona git! Şu mücevherleri ver sevgilime!
De ki, aşkım dönemez yolundan,
Dayanamaz geri çevrilmeye.

(Çıkarlar.)

Beşinci Sahne

[Olivia'nın Bahçesi]

(Sir Toby, Sir Andrew ve Fabian girerler.)

TOBY

Bu yandan gelin, Sinyor Fabian.

---

(108) "in thought", "in melancholy brooding" anlamındadır; bkz. Kittredge, 403/115.
(109) "still", "always" anlamındadır.

FABIAN

Geliyorum. Bu oyunun bir zerresini kaçırırsam, tasa içinde criyip can vereyim.

TOBY

O nekes, o düzenbaz, o ödlek kılkuyruğun herkese kepaze olmasına sevinmez misiniz?

FABIAN

Hem de nasıl, arkadaşım. Siz de çok iyi bilirsiniz, bir it-ayı dalaşı[110] sırasında hanımımın gözünden beni nasıl düşürmüştü.

TOBY

Onu kızdırmak için yine ayıyı kullanacağız; onu tepeden tırnağa maskara edeceğiz. Değil mi, Sir Andrew?

ANDREW

Etmezsek yaşamayalım daha iyi.

(Maria girer.)

TOBY

İşte küçük tatlı cadı da geliyor. Ee ne haberler, elmasım[111]?

MARIA

Siz üçünüz de şu şimşirlerin içine saklanın. Malvolio bu yana doğru geliyor. Yarım saattir kendi gölgesine görgü kurallarını öğretmekle meşgul. Bu eğlenceden tat almak istiyorsanız onu bir an bile gözden kaçırmayın; çünkü eminim bu mektup onu budala bir uyurgezer haline getirecektir. Bu oyunda varsanız, saklandığınız delikten çıkmayın[112]. *(Üçü de saklanırlar.)* Sen

(110) "bear-baiting", eski dönemlerde çok tutulan bir eğlenceydi; yakalanan ayı bir kazığa bağlanır ve üstüne köpekler salınırdı.

(111) "my metal of India", "my little jewel" ya da "my golden girl" anlamındadır; bkz. Kittredge, 403/16 ve Verity, 104/17.

(112) "close", "keep in hiding" anlamındadır; aynı, 40323.

şuracıkta bekle! *(Mektubu yere koyar.)* İşte gıdıklana gıdıklana[113] yakalanacak olan alabalık da geliyor.

(Çıkar.)

(Malvolio girer.)

MALVOLIO

Buna talih derler; her şey talih işi. Zaten Maria, onun[114] benden hoşlandığını bir ara söylemişti; hattâ bir gün severse benim gibi birini seveceğini de ima etmişti. Neden olmasın? Evdeki hizmetkârları arasında en büyük saygıyı bana göstermiyor mu? Bundan ne anlam çıkarmalıyım?

TOBY

İşte kendini beğenmiş bir madrabaz.

FABIAN

Şışşşt! Düşüncelere dalınca nasıl da bir kaba hindiye dönmüş. Tüylerini açmış, kabara kabara yürüyor!

ANDREW

Elime geçirsem, şu serseriyi nasıl döverdim!

FABIAN

Sussanıza!

MALVOLIO

Kont Malvolio! Kulağa ne hoş geliyor.

TOBY

Ah, namussuz!

---

(113) "with tickling". İngiltere'de kırsal bölgede yetişen çocuklar alabalık yakalamak için yazı beklerlerdi; çünkü, sular azalmış olur ve balıklar gıdıklanır gibi okşandıkları da daha kolay yakalanırdı; böz. Verity, 104/26 ve Kittredge, 403-4/23.

(114) "she" = Olivia.

ANDREW

Tabanca yok mu, zımbalayıverelim.

TOBY

Suss, sussl

MALVOLIO

Örneği de var: Kaf Dağının Sultanı[115] da Kaftancıbaşısı'yla evlenmemiş miydi?

ANDREW

Tanrı cezanı versin emi, Jezebel[116].

FABIAN

Sussanıza! Bakın, şimdi de iyice kendinden geçti. Hayal kurunca nasıl da şişiyor.

MALVOLIO

Diyelim ki, evlenceli üç ay olmuş ve ben başköşeye kurulmuşum...

TOBY

Bir mancınığım[117] olsaydı da, iki gözünün ortasından vuraydım.

MALVOLIO

Dallı kadifeden sabahlığım sırtımda, emrimdekileri etrafıma toplamışım. Olivia'yı uyur bıraktığım sedirden henüz kalkmışım.

---

(115) "the Lady of the Strachy", Malvolio'nun belleğinde kalmış bir masal kahramanı olabilir. Hiçbir Shakespeare incelemecisi bu adda bir kişi için belge veremiyor. Yanlış basıldığını gösteren bir delil de yok. Onun için, biz de yukarıdaki biçimde transpoze ettik.

(116) İsrail Kralı Ahab'ın acımasız ve kendini beğenmiş karısı.

(117) "a stone-bow", eski zamanlarda taş ve gülle atan mancınık. Burada Sir Toby, Malvolio'nun ancak mancınıktan etkilenebileceğini ima ediyor. Yani, Malvolio'yu taş kafa olarak nitelendiriyor.

TOBY

Cehenneme kadar yolun var.

FABIAN

Ee, susun artık!

MALVOLIO

Sonra büyük adamlara yaraşır bir tavır takınıyorum; etrafımdakilere şöyle ciddi ve soylu bir biçimde göz gezdiriyorum; bakışlarımla kendi yüksek yerimi bildiğimi, herkesin de haddini bilmesi gerektiğini anlattıktan sonra hısmım Toby'yi çağırıyorum.

TOBY

Vay namussuz vay!

FABIAN

Susun, susun, susun. Dinleyelim.

MALVOLIO

Adamlarımdan yedisi birden onu çağırmak için fırlayıp gidiyorlar. Bu arada ben surat asıyorum; gelişigüzel saatimi kuruyorum, ya da ne bileyim zincir— şeyimle, yani değerli bir mücevherle oynuyorum. Toby yaklaşıyor yaklaşıyor ve beni saygıyla selâmlıyor.

TOBY

Bu herif hâlâ yaşayacak mı?

FABIAN

Bizi konuşturmak için kulaklarınızı çeke çeke uzatsalar da çenemizi tutmalıyız.

MALVOLIO

Her zamanki o nefis gülümseyişimi, otoriter, heybetli bir bakışla söndürüp ona şöyle elimi uzatıyorum—

TOBY

O zaman Toby de ağzının ortasına bir tane indiriveriyor.

MALVOLIO

Ve ona diyorum ki: «Kuzenim Toby, beni yeğeninizle birleştiren talihim size bu sözleri söylemeye hakkını veriyor.»

TOBY

Ne ne ne ne?

MALVOLIO

«Nefsinizi ıslah edip sarhoşluğu bırakmalısınız.»

TOBY

Hadi ordan düdük makarnası.

FABIAN

Sakin olun[118], yoksa plânımız suya düşecek.

MALVOLIO

«Ayrıca, değerli zamanınızı şu budala şövalye ile boşuna harcıyorsunuz»—

ANDREW

Bu benim, sizi temin ederim.

MALVOLIO

«Hem de Sir Andrew adında ne idüğü belirsiz biriyle»—

ANDREW

Demedim mi, çünkü çoğu insan bana budala der.

---

(118) "Patience" çoğu kez çevirmenler tarafından bugünkü anlamı içinde anlaşılmıştır. Burada da "sabır" değil, "sükûnet, sessizlik, kontrollü olmak" anlamındadır.

MALVOLIO

Bu da nesi? *(Mektubu alır.)*

FABIAN

İşte alık çulluk ökseye geldi.

TOBY

Sus Tanrı aşkına! Bari mizah perisi aklına getirse de yüksek sesle okusa.

MALVOLIO

Aman Tanrım, bu hanımımın el yazısı. İşte onun M'leri, E'leri, D'leri. Büyük P'leri de böyle yazar. Hiç kuşku yok, bu onun el yazısı.

ANDREW

M'ler, E'ler, D'lermiş. Bu da ne demek?

MALVOLIO

(Okur.)

«Bu mektubu en iyi dileklerimle bilinmeyen sevgiliye sunuyorum.» Fıpatıp onun cümleleri. İzninle mühür. Acele etme! İşte mühründeki bâkire Lucretia'nın resmi! Evet, hanımımdan. Acaba kime yazılmış?

FABIAN

İşte şimdi karaciğeri, dalağıyla aşk öksesine tutuldu.

MALVOLIO

(Okur.)

"Jüpiter biliyor sevdiğimi —
Ama kimi?
Dudaklar mühürlü.
Hiç kimse bilmemeli."

Hiç kimse bilmemeli... Arkasından ne geliyor? Vezin değişiyor! «Hiç kimse bilmemeli.» Eğer bu sensen Malvolio?

TOBY

Git de as kendini porsuk!

MALVOLIO

(Okur.)

"Taptığım yerde emredebilirim;
Ama suskunluk, Lucretia'nın bıçağı gibi,
Kanatmayan bir vuruşla deliyor yüreğimi.
Hayatıma hükmeden M.O.A.İ.'dir."

FABIAN

Saçmasapan bir bilmece.

TOBY

Ne derseniz deyin, harika bir kız.

MALVOLIO

«Hayatıma hükmeden M.O.A.İ.'dir...» Yok, önce okumalıyım, iyice okumalıyım.

FABIAN

Ne esaslı bir zehirli yemek hazırlamış ona!

TOBY

O da yolunu sapıtıp atmaca gibi daldı içine!

MALVOLIO

«Taptığım yerde emredebilirim.» Tabii ya, bana emredebilir; ben onun hizmetindeyim; benim hanımım o. Normal zekâsı olan herkes bunu anlar. Bunun anlaşılmayacak yanı yok. Son cümleye gelince: Şu sıraya konulmuş harfler neyi gösteriyor acaba? Benimle ilgili bir şeye benzetebilirseml Dur bakalım, M.O.A.İ.

TOBY

Hadi bul da görelim! Nasıl da afalladı.

FABIAN

Tilki, tavşanın kokusunu bastırsa da, it sonunda nasılsa tavşanın kokusunu alır.

MALVOLIO

(M)... Malvolio, (M)...e bu adımın ilk harfi!

FABIAN

Ben demedim mi size; bu çomar yanlış izleri sürmede bayağı yetenekli.

MALVOLIO

(M)... Ama sonrakiler tutmuyor. Kurcaladıkça bozulacak. (M) den sonra (A) gelmesi gerek, ama (O) geliyor.

FABIAN

Dilerim, Oooo gelsin.

TOBY

Evet, yoksa onu bir temiz pataklayıp Oooo diye bağırtacağım.

MALVOLIO

En arkada da bir (İ).

FABIAN

Doğru, en arkadan ne geldiğini görseydin, ayaklarına dolaşmak üzere olan kepazeliğin, önündeki şanstan çok daha gerçek olduğunu anlardın.

MALVOLIO

M.O.A.İ... Buradaki anlamı gizli ifade baştaki cümleler gibi değil. Ama şunu biraz daha kurcalarsam, mutlaka açılıp bana boyun eğecek, çünkü bu harflerin hepsi de benim adımda var. Acele yok! Bundan sonrası nesir. *(Okur.)*

"Eğer bu mektup senin eline geçecek olursa, iyice düşün. Makamca ve sınıfça senden üstünüm; ama büyüklükten korkma.

> Bazıları büyük doğar, bazıları büyük işler yapar, bazılarına ise büyüklük kendiliğinden gelir. Kader sana ellerini açmış; bütün benliğinle ona sarıl. Olacağın şeye kendini alıştırman için, değersiz derini değiştir. Taptaze ol. Bir hısımla zıt git, hizmetkârları tersle. Dilinden siyasal konular düşmesin; kimselere benzemeyen bir farklılığın olsun. Sana bunları seni seven kişi söylüyor. Sarı çoraplarını beğenen ve seni çapraz dizbağlarıyla görmek isteyen sevgilini hatırla. Hatırla diyorum. Hadi, eğer bir kişilik olmak istersen, olacaksın. Yoksa seni hep hizmetkârların kapı yoldaşı, talihin parmaklarını bile dokunmaması gereken değersiz bir kâhya olarak göreyim. Esen kal. Seninle yer değiştirmek isteyen, Talihli Mutsuz."

Gün ışığı ve uçsuz bucaksız bir ova bile bir şeyi bundan daha iyi gösteremez. Her şey apaçık. Kibirli olacağım. Politik yazarları okuyacağım. Sir Toby'i küçümseyeceğim. Bayağı ve kaba arkadaşlardan uzak duracağım. Mektupta nasıl isteniyorsa öyle biri olacağım. Kendi kendimi aldatmadığıma eminim. Boş hayallerin peşinde de değilim. Çünkü bütün her şey hanımımın beni sevdiğini gösteriyor. Son günlerde giydiğim sarı çoraplarımı beğenmiş; bacaklarımdaki çapraz bağları da övüyor. Zaten belli: Mektupta bana açılıyor, üstü kapalı da olsa, beni hoşlandığı biçimde görmeye sevkediyor. Yıldızlarıma şükürler olsun, çok şanslıyım. En kısa zamanda sarı çoraplarımı giyip çapraz dizbağlarımı edindim mi kibirli, üstten baksan biri olacağım. Jüpiter'e ve yıldızlarıma övgülerolsun. Mektubun altında bir de not var.

> "Benim kim olduğumu anlamamana imkân yok. Eğer aşkımı kabul edersen, bunu gülümsemenle göster. Gülümseme sana öyle yaraşıyor ki. Onun için tatlı sevgilim, n'olur benim yanımda hep gülümse."

Jüpiter, şükürler olsun sana. Gülümseyeceğim; senin istediğin her şeyi yapacağım.

(Çıkar.)

FABIAN

Oyundaki yerimi İran Şahı'nın vereceği binlerce liralık bir emekli aylığa değişmezdim.

TOBY

Sırf bu planı için o kızla evlenirdim—

ANDREW

Ben de, ben de.

TOBY

Ve ondan, bunun gibi ikinci bir oyundan başka da çeyiz istemezdim.

(Maria girer.)

ANDREW

Ben de, ben de.

FABIAN

İşte şanlı alık avcısı geliyor.

TOBY

Ayaklarını enseme koyar mısın?

ANDREW

Ya da benimkine?

TOBY

Özgürlüğümü zar oyununda kaybedip kölen olabilir miyim?

ANDREW

Doğru, ben de olabilirim.

TOBY

Onu öyle bir hayal dünyasına soktun ki, ayılınca herhalde aklını kaçırır.

MARIA

Şaklabanlığı bırakın da doğruyu söyleyin; etkisi oldu mu?

TOBY

Konyağın ebe kadındaki etkisi kadar.

MARIA

Tamam, eğer bu oyunun meyvelerini tatmak istiyorsanız onun hanımımın karşısına ilk çıkışını kaçırmayın. Sarı çoraplarıyla önüne dikilecek; oysa hanımım sarı renkten hiç mi hiç hoşlanmaz; hele çapraz dizbağlarından nefret eder. Üstüne üstlük bir de durmadan gülümseyecek. Bu hanımımın şimdiki kederli haline o kadar aykırı gelecek ki, onu büsbütün gözden düşürecek. Görmek istiyorsanız arkamdan gelin.

TOBY

Seninle cehenneme bile giderim, seni eşsiz zekâ şeytanı!

ANDREW

Ben de öyle, ben de öyle.

(Çıkarlar.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Birinci Sahne

[Olivia'nın Bahçesi]

(Viola ile elinde küçük bir dümbelek ve kavalla Soytarı girerler.)

VIOLA

Tanrı seni de, çalgını da korusun, dostum. Ekmek paranı bunun sayesinde mi çıkarıyorsun?

SOYTARI

Hayır efendim, kilisenin sayesinde.

VIOLA

Yoksa sen bir din adamı mısın?

SOYTARI

Ne ilgisi var? Evim kilisenin sayesinde, yani yanında. Evimde yaşadığıma göre, demek ki kilisenin sayesinde yaşıyorum.

VIOLA

Öyleyse, eğer bir dilenci bir kralın yakınında oturuyorsa, kral da bir dilenci sayesinde yaşıyordur; ya da dümbeleğin kilise yanında ise, kilise de dümbeleğin sayesinde duruyordur.

SOYTARI

Çok doğru[119], efendim. Bugünkü gençler harika[120]. Hazırcevap olanlar için sözcükler sadece oğlak derisinden yapılmış bir eldivendir. İstendiği anda tersyüz edilebilir!

VIOLA

Evet tamamen öyle. Sözcüklerle ustaca flört edenler, göz açıp kapayıncaya kadar onları orta malı yaparlar.

SOYTARI

İşte bunun için de efendim, kızkardeşimin adı olmasın istiyorum.

VIOLA

Niçin ahbap?

SOYTARI

Niçin olacak, efendim; onun adı da bir sözcüktür. O sözcükle oynaşa oynaşa bir gün kızkardeşimi de orta malı yaparlar. Ne yazık ki, verilen sözler, sözcüklerin yüzünü kara çıkarttığından beri, sözler de tam anlamıyla düzenbaz oldular.

VIOLA

Örnek ver ahbap!

SOYTARI

Doğrusu, efendim, sözcükler olmadan size bir tek örnek bile gösteremem; sözcüklerse öyle ikiyüzlü oldular ki, onlarla mantıklı bir işe girişemiyorum.

VIOLA

Bahse girerim, sen hiçbir şeye aldırmayan kaygısız adamın tekisin.

---

(119) You have said", "well said", "quite right" anlamındadır; bkz. Verity, 109/2 ve Kittredge 407/12.

(120) "to see this age", "how clever the world is now days" anlamındadır; aynı.

SOYTARI

Sandığınız gibi değil, efendim. Benim de aldırdığım şeyler vardır; ama gerçeği öğrenmek istiyorsanız, söyleyeyim efendim: Size hiç aldırmıyorum. Eğer hiçbir şeye aldırmadığım anlamına geliyorsa, dilerim siz de göze görünmez olun.

VIOLA

Sen, Bayan Olivia'nın maskarası değil misin?

SOYTARI

Hayır, değilim efendim. Bayan Olivia o kadar akılsız değildir. Yanında maskarası yok. Evleninceye kadar da olmayacak[121]. Ringa balıklarının yanında hamsi neyse, kocaların yanında da maskara odur — diyeceğim kocalar biraz daha kocamandır. Gerçekte ben onun maskarası değil, söz cambazıyım.

VIOLA

Bu yakınlarda seni Dük Orsino'larda görmüştüm.

SOYTARI

Maskaralık efendim, tıpkı güneş gibi dünyanın çevresinde döner; her yerde parıldar. Soytarı hanımıma arkadaşlık ettiği kadar, efendinizle olsaydı gereksiz olduğu için üzülürdüm. Çünkü orada siz, zat-ı zekâmaaplarını[122] gördüğümü anımsıyorum.

VIOLA

Yeter, bana nükte hamleleri yapmaya başladın mı seninle işim biter. Dur; al şunu da harçlık yap!

(Para verir.)

---

(121) Klasik nükte: Kocalar karıları tarafından aldatılıp hep maskara durumuna sokulurlar.

(122) "your wisdom", "your honour", "your lordship", vb. gibi kullanılmıştır.

SOYTARI

Dilerim, Jüpiter bundan sonraki kıl sevkiyatında size de bir sakal ihsan etsin!

VIOLA

İnan ki, ben de bir sakal için yanıp tutuşuyorum, ama çenemde bitmesini hiç istemem. Hanımın evde mi?

SOYTARI

(Viola'nın az önce vermiş olduğu parayı gösterir.)

Bunun bir de eşi olsa, üremez mi, efendim?

VIOLA

Üstüste konup da işletilirse, elbette.

SOYTARI

Frigyalı Lord Pandarus olup şu Troilus'un Cressida ile arasını yapmayı çok isterdim, efendim[123].

VIOLA

Seni çok iyi anlıyorum, ahbap. Doğrusu dilenişin çok ustaca.

(Para verir.)

SOYTARI

Bir dilenciye[124] dilenmek büyük bir şey olmasa gerek, efendim: Cressida zaten bir dilenciydi. Evet, hanımım evde efendim... Geldiğinizi bildireyim. Kim olduğunuz, ne yapmak istediğiniz benim dünyamın dışında kalıyor. Buna 'gökkubbe' de diyebilirim, ama bu da epeyce yıpranmış bir sözcük.

(Çıkar.)

---

(123) Pandarus, Cressida'nın amcasıydı; Troilus'u Cressida ile tanıştırmıştı. Anlaşıldığı üzere, Soytarı burada Troilus'un simgelediği Viola ile Cressida olarak gördüğü Olivia'nın arasını yapmak istediğini ima etmektedir.

(124) Cressida, düştükten sonra yol kenarlarında dilenmişti.

VIOLA

Bu adam Soytarı geçinecek kadar zeki.
Adamakıllı zeki olmak gerek başarmak için bu işi;
Şaka yaptığı kişilerin o anki ruh durumlarını,
Mevkilerini ve zamanı, zemini iyi hissetmeli;
Acemi bir şahin gibi önünden her geçen tüye
Saldırmaması gerekli.
Bu da her akıllı adamın işi kadar
Ustalık ve beceri isteyen bir meslek;
Çünkü onun akıllıca ortaya koyduğu budalalık
Uygun bir biçimde oturuyor yerine;
Oysa budalalık yapan akıllı insanlar
Zekâlarını utandırırlar.

(Sir Toby ile Sir Andrew girerler.)

TOBY

Tanrı sizi korusun, efendim.

VIOLA

Sizi de efendim.

ANDREW

Dien vous garde, monsieur.

VIOLA

Et vous aussi; votre serviteur[125].

ANDREW

Öyle olduğunuzu umarım efendim. Ben de sizin hizmetkârınızım.

TOBY

Eve mi teşrif buyuruyorsunuz[126]? İş yolculuğunuz yeğenimleyse, içeri girmenizi arzu ediyor.

---

(125) Selâmlaşmanın Fransızca tekrarı.
(126) Sir Toby burada gülünç bir biçimde kibar olmaya çalışmaktadır.

VIOLA

Varmak istediğim yer yeğeninizin yanıdır, efendim; yani yolculuğumun son iskelesi orasıdır.

TOBY

Öyleyse, bacaklarınızı bir deneyin, efendim; onları harekete geçirin.

VIOLA

Bacaklarımı denemem sözünüzle ne kasdettiğinizi pek iyi kavrayamadım, efendim. Ama bacaklarım beni çok iyi kavrıyor.

TOBY

Gidelim, içeri girelim, demek istedim.

VIOLA

Öyleyse giderek, sonra da içeri girerek sizi kırmayayım efendim; Bakın onlar benden daha çabuk davrandılar.

(Olivia ile Maria girerler.)

Eşsiz güzel bayan,
Gökler en güzel kokuları üzerinize yağdırsın!

ANDREW

(Kendi kendine.)

Bu delikanlı eşi az bulunur bir saraylı. «Güzel kokular yağdırsın» — çok güzel!

VIOLA

Söyleyeceklerimin sesi yoktur Leydi;
Başkaları duyamaz. Tenezzül buyurup hazırsanız
Sizin kulağınıza söyleyebilirim sadece.

ANDREW

(Kendi kendine.)

«Kokular», «tenezzül buyurup hazırsanız» — bunları bir yere not etmeliyim.

OLIVIA

Bahçe kapısını kapatın ve beni yalnız bırakın.

(Sir Toby, Sir Andrew ve Maria çıkarlar.)

Elinizi verin efendim.

VIOLA

Bağlılığım ve değersiz hizmetlerimle emrinizdeyim, efendim.

OLIVIA

Adınız nedir?

VIOLA

Hizmetkârınızın adı Cesario'dur, güzel prenses.

OLIVIA

Benim hizmetkârım mı?
Nezaket kuralı olduğundan beri yapmacık bir tevazu;
Ne tadı kaldı dünyanın ne tuzu.
Delikanlı, siz Dük Orsino'nun hizmetindesiniz.

VIOLA

Ve o da sizin.
Onun hizmetinde bulunan da sizin hizmetinizdedir.
Sizin hizmetkârınızın hizmetkârı, hizmetkârınızdır, efendim.

OLIVIA

Dük'e gelince: Aklıma bile gelmiyor benim;
Düşüncelerini benimle dolduracağına
Çok daha iyi olurdu, kafasını bomboş bıraksa!

VIOLA

Soylu duygularınızı, efendim,
Ondan yana harekete geçirmeye geldim.

OLIVIA

Sözünüzü kesmeme izin verin!
Bana bir daha ondan söz etmelyin demiştim;
Ancak siz başka bir öneriyi üstlenirseniz,
O zaman ben de sizin sözlerinizi
Evrenin kutsal müziğine[127] yeğlerim.

VIOLA

Sevgili bayan—

OLIVIA

İzin verin söyleyeceklerimi söyleyeyim.
Son gelişinizde beni büyülediğinizde,
Hemen arkanızdan bir yüzük göndermiştim.
Böylece, kendime, adamlarımdan birine,
Ve korkarım ki, size
Yanlış bir davranışta bulundum.
Kendinizin olmadığını bildiğiniz bir şeyi
Almaya zorladım sizi yüz kızartıcı bir oyunla.
Neler düşündünüz kimgilir?
Onurumu bir direğe bağlamadınız[128] mı?
Sonra da acımasız bir yüreğin kurabileceği,
Tasmasından çıkarılıp başıboş bırakılmış düşünceleri
Üzerime saldırtmadınız mı?

---

(127) O dönemde, dünya çevresinde yıldızların, büyük bir uyum içinde, insanların duymadığı kutsal bir müzik ürettiklerine inanılırdı. Bu Pythagoras'ın doktrinindeki "sekiz çevrim" (sonradan dokuz olmuştur) düşüncesinden çıkmış, Platon bunu *Devlet* adlı denemesinde (X Bölüm) ele alınmış ve sonunda "evrenin kutsal müziği" bir deyim olmuştur. "Evren" kuramı Ptoleme astrolojisinin temelini oluşturmuştur. Daha sonra John Milton *Paradise Lost*'ta buna değinmiştir.

(128) "at the stake": Burada imge "bear-baiting"den gelmektedir. Daha önce belirtildiği gibi, ayı bir direğe bağlanırdı, üstüne de av köpekleri salınırdı. Daha önceki çevirisinde "çarmıha gerilmek" kulağa daha hoş gelmesine karşın, anlam olarak çok değişik bir imge gelişmektedir. Bunun için biz özgün imgeyi kullanmayı yeğ tuttuk.

Sizin gibi her şeyi çok çabuk kavrayabilen birine
Bu gösterdiklerim yeter de artar bile;
Yüreğimi sizden gizleyen ince bir dantel sadece.
Şimdi artık dinleyebilirim sizi.

VIOLA

Acıyorum size.

OLIVIA

Bu sevgiye doğru bir basamaktır.

VIOLA

Hayır, basamak değil; herkes bilir ki,
Acıdığımız çoğu kez düşmanlarımızdır.

OLIVIA

Öyleyse bunları bırakıp yine gülümseme zamanı geldi. Ey dünya.
Şu yoksul insanların ne de büyük yetenekleri var gurura.
İnsan av olacaksa eğer,
Kurdun dişlerine değil, aslanın pençesine düşmeli.

(Saat çalar.)

Saat, boşa zaman harcadığımı çarpıyor suratıma.
Korkmayın delikanlı, el koyacak değilim size;
Ama olgunlaşıp aklınız gençliğinizle harman olunca,
Karınız yakışıklı bir erkek biçeceğe benzer.
İşte yolunuz: Günbatımı yönünde.

VIOLA

Öyleyse, yönümüz Batı[129]!
Göklerin lûtfu ve mutluluk[130] hanımefendinin yanında olsun!
Efendime benimle gönderecek bir notunuz yok mu?

---

(129) Viola, Olivia'nın sözlerine karşılık, "Westward ho!" diyerek Thames Irmağı üzerinde çalışan mavnacıların bağırmalarını taklit eder.

(130) "Grace", "the favour of heaven" anlamındadır; bkz. Kittredge, 409/147.

OLIVIA

Durun. Lütfen, hakkımda ne düşündüğünüzü söyleyin.

VIOLA

Olduğunuz gibi olmadığınızı düşünüyorsunuz bence[131]

OLIVIA

Eğer böyle düşünürsem, aynını sizin için de düşünürüm.

VIOLA

O zaman hedefi vurursunuz; çünkü ben göründüğüm gibi değilim[132].

OLIVIA

Keşke, siz benim görmek istediğim gibi olsaydınız!

VIOLA

Öylesi daha mı iyi olurdu, efendim?
Keşke olsaydım: Çünkü şimdi yalnızca sizi eğlendiren biriyim.

OLIVIA

Ne kadar yakışıyor alayın hareleri
Öfkeli, hor gören dudaklarına!
Bir katilin suçu bile,
Saklanmak istenen aşk kadar çabuk göstermez kendini;
Öğle gibi aydınlıktır aşkın gecesi de.
Cesario, baharın gülleri, bekâret, onur, gerçek

---

(131) "good disposition" ise "a happy frame of mind" anlamındadır; bkz. aynı.

(132) Burada ikili anlam var: Viola, "siz bir kadına değil, bir erkeğe âşık olduğunuzu düşünüyorsunuz", anlamında konuşuyor; doğal olarak Olivia bu bilmeceyi anlamadığından, bunu şöyle anlıyor: "Siz ne olduğunuzu ve hangi mevkide olduğunuzu unutuyorsunuz." Çünkü Olivia, bir hizmetliye tutulmuştur. Olivia da buna karşılık, hem kendini hem onunkini (Cesario'nunkini) bilerek unuttuğunu ima ediyor.

Ve her şey adma —beni hor görsen de—
Öylesine çok seviyorum ki seni,
Ne akıl, ne mantık saklayamaz sevgimi.
Karşılık bulmadan seni sevdim diye,
Kayıtsız kalmakta haklı olduğun sonucuna varma;
Daha doğrusu şu gerçeğe dayanarak ölç ve biç iyice:
Karşılıklı aşk güzeldir; ama daha güzeli,
Karşılık beklemeden kendini verenidir.

VIOLA

Saflığım ve gençliğim üzerine yemin ederim ki,
Tek yüreğim, tek gönlüm ve tek gerçegim var
Ve buna sahip olamayacak tek kadın bile;
Ne de benden başka herhangi biri.
Artık gitmeliyim, hoşça kalın saygıdeğer efendim.
Efendimin gözyaşlarını size bir daha dökmeyeceğim.

OLIVIA

Ama yine gel. Şimdi ondan nefret eden bu yüreği,
Belki onun için sevgiye dönüştürebilirsin.

(Çıkarlar.)

İkinci Sahne

[Olivia'nın Evi]

(Sir Toby, Sir Andrew ve Fabian girerler.)

ANDREW

Dinim hakkı için, burada artık bir an bile durmam.

TOBY

N'oldu, sevgili şövalyem? Sebep?

FABIAN

Sebebini söylemelisiniz, Sir Andrew.

ANDREW

Daha ne olsun, yeğeniniz. Dük'ün adamına öyle yakın davrandı ki, bana şimdiye kadar bunun kırıntısını bile göstermedi. Onları bahçede gördüm.

TOBY

O da sizi gördü mü, kocaoğlanım? Siz asıl onu söyleyin.

ANDREW

Şu anda sizi gördüğüm kadar net bir biçimde.

FABIAN

Bu size karşı duyduğu sevginin önemli bir delili.

ANDREW

Hoppala! Siz beni eşek yerine mi koyuyorsunuz?

FABIAN

Yargı ve mantık adına sözümün doğruluğunu kanıtlayacağım, efendim.

TOBY

Bunlar var ya bunlar, Nuh'un gemiciliğinden önceki dönemlerde bile büyük yargıçlardı[133].

FABIAN

Sizin önünüzde bir gence iltifat etti; çünkü sizi öfkeden çıldırtmak, uykuya dalan yiğitliğinizi uyandırmak, karaciğerinize kükürt, yüreğinize ateş düşürmek istedi de ondan. İşte o sırada, ona yaklaşmalıydınız. Dayanılmaz jestler ve darphaneden yeni

(133) "grand-jurymen", "and therefore good judges of evidence" anlamındadır; bkz. Kittredge, 410/17.

çıkmış sıcağı üstünde nüktelerle delikanlıyı anında çarpıp dilsiz bırakmalıydınız. Sizden bu bekleniyordu, ne yazık ki bu fırsatı kaçırmışsınız. Yine yazık ki, bu fırsatın çifte yaldızını zamanın silip götürmesine yardımcı oldunuz. Bu yüzden de, Leydi'nin gözünde soğuk kuzeye doğru yelken açmış durumdasınız. Ancak bu arada kayda değer bir yiğitlik ya da taktikle kusurunuzu bağışlatmazsanız. Hollandalı'nın[134] sakalındaki buz parçası gibi asılı kalacaksınız.

ANDREW

Eğer olacaksa, yiğitlik yoluyla olsun; çünkü taktikten nefret ederim. Politikacı olmaktansa Brown mezhebinden[135] olmayı tercih ederim.

TOBY

Öyleyse, kaderini yiğitlikle çiz. Dük'ün delikanlısını düelloya çağır da görelim. Onu onbir yerinden yarala. Bu yeğenimin gözünden kaçmayacaktır. Şuna inan ki, dünyada erkeği kadın gözüne sokmakta yiğitlik sıfatından daha başarılı bir çöpçatan yoktur.

FABIAN

Bundan başka çıkar yol yok.

ANDREW

Meydan okuduğumu ona hanginiz iletecek?

---

(134) Bu oyun yazıldığı sırada, Hollandalı Barents'in Kuzey Kutbu'na yapmış olduğu araştırma gezisi Londra'da günün konusuydu. Barents, 1596 yılında Kuzey *Nova Zembla*'yı keşfetmişti; bkz. Verity, 113/29 ve Kittredge, 41029.

135) Sir Andrew Politikacı olmaktansa Brownist olmayı tercih ederim," der. Brownist, Robert Brown (1550?-1633?) tarafından kurulmuş bir mezhepti. Bu mezhepten olanlar, Puritanlardan da daha hoşgörüsüzdü. Yobazlığa eğilimli bir anlayışa sahiptiler. Puritanları sevmeyen Sir Andrew'un (bkz. II/3) Brownist'lerden dehşet duyması normaldir.

TOBY

Gidin de şöyle savaş naraları atan bir şeyler yazın. Ters olun, kısa kesin. Öyle fazla nükteli olması gerekmez, güzel ve yeni buluşlarla dolu olsun yeter. Diliniz yettiği kadar onu tepeden tırnağa bir güzel sıvayın. Sonra iki üç kez de 'sen' diye hitap ederseniz cuk oturur. Kâğıdınız şu ünlü Ware yatağı[136] gibi geniş de olsa, hiç düşünmeyin, yazabildiğiniz kadar yalanla doldurun. Hadi hemen git, başla yazmaya. Mürekkebinde yeterli öküz safrası bulunsun. Kaz tüyünden kamış kullansan da zarar yok[137]. Hadi başla.

ANDREW

Sizi nerede bulayım?

TOBY

Biz seni yazı odasında buluruz. Hadi.

(Sir Andrew çıkar.)

FABIAN

Bu adam sizin için pahalı türden bir kukla, Sir Toby.

TOBY

Asıl ben ona pahalıya patladım, delikanlı — aşağı yukarı ikibin altın kadar.

FABIAN

Eşi menendi olmayan bir mektup olacak herhalde — siz mi götüreceksiniz?

---

(136) Hertfordshire'deki Ware Hanı'ndaki yatak onlki kişiyi alabilecek büyüklüyteydi. 33 metrekareydi ve 2.5 metre yüksekliği vardı. Bugün hâlâ meraklılar tarafından görülmektedir; bkz. Verity, 113/51; Kittredge, 410/51.

(137) Burada, Sir Toby sözcükleri iki anlamda kullanmaktadır. O, Sir Andrew'un ne yazarsa yazsın, saçmalayacağını bilir.

TOBY

Götürmez olur muyum hiç. Her çareye başvurup delikanlının da onu yanıtlamasını sağlayacağım. Bence, öküzlerle araba ipleri bile onları birlikte koşamaz. Çünkü, aç bak Andrew'un içini: Karaciğerinde bir pire ayağının batıp kösteklenecegi kadar kan bulabilirsem[138], kadavranın[139] geriye kalanını ben yerim.

FABIAN

Hasmı olacak delikanlı da öyle acımasız bir ifade taşımıyor.

(Maria girer.)

TOBY

Bak, bir kuluçkadan çıkan dokuz çalıkuşunun en miniği geliyor.

MARIA

Eğer kahkahadan kırılmak, gülmekten bayılmak istiyorsanız, arkamdan gelin. O Malvolio budalası var ya, dininden döndü, tam bir putperest oldu. Doğruya iman eden, cennete gidecek hiçbir Hıristiyan böyle deli saçması sözlere kanmaz. Sarı çoraplarını giymiş!

TOBY

Dizbağları da herhalde çapraz!

MARIA

Kepaze gibi. Kilisede ders veren bilgiç öğretmenlere[140] benziyor. Katiliymişim gibi onu adım adım izledim. Tuzağa düşürmek için yolu üzerine koyduğum mektubun her noktasına harfi harfine uyuyor. Öyle bir sırıtıyor ki, yüzündeki çizgiler, Doğu Hint

(138) O dönemde korkunun karaciğerde az kan olmasından ileri geldiğine inanılıyordu.

(139) "anatomy", burada Andrew'un açımlanmış gövdesi anlamındadır; genelde "iskelet" anlamına gelir; bkz. Kittredge, 410/67 ve Verity, 113/67.

(140) Shakespeare, Stratford'da ilkokul derslerini Guild Kilisesi'nde görmüştü; bkz. J. D. Rogers, *Shakespeare's England*, I, 227.

adalarını ve Antilleri gösteren yeni haritadakinden[141] daha çok. Öyle bir şeyi ömrünüzde görmemişsinizdir. Ona öteberi fırlatmaktan kendimi zor tutuyorum. Hanımımın onu tokatlayacağından eminim. Tokadı yiyince yine sırıtacak; tokatlanmayı büyük lûtuf sayacak.

TOBY

Hadi hadi çabuk; nerdeyse bizi ona götür.

(Çıkarlar.)

Üçüncü Sahne

[Bir Sokak]

(Sebastian ile Antonio girerler.)

SEBASTIAN

Bana kalsa, rahatsız etmezdim sizi;
Ama dert edindiğiniz şeyler size zevk veriyorsa,
Çıkışamam size daha fazla.

ANTONIO

İçim içimi yedi siz gittikten sonra,
Çifte su verilmiş çelikten daha keskin bir istek
İleri doğru mahmuzladı beni.
Sebep yalnızca arkadaşlığınıza olan düşkünlüğüm değildi;
Gerçi bu bile itebilir beni uzun bir yolculuğa.
Buraların yabancısı olduğunuz için,
Daha çok başınıza gelebileceklerden korktum.
Buraları rehbersiz, dostsuz yabancılara
Çoğu kez sert davranılan konukseverlik gösterilmeyen yerlerdir;

(141) "the map (...) of the Indies": Edward Wright yönetiminde hazırlanan Doğu Hint ve Antil adalarını gösteren yeni bir harita. Bu harita öncekinden daha ayrıntılıydı; bkz. a.g.y., I, 273-4.

Beni ardınızdan getiren
Bu korkulu düşüncelerle harekete geçen sevgimdir.

SEBASTIAN

İyi yürekli dostum Antonio;
Size ne diyebilirim ki teşekkür etmekten öte?
Sağol, varol, binlerce teşekkür size;
Çoğu kez güzel davranışlar bu geçmez parayla ödenir.
Ancak para durumum duygularım gibi olsaydı,
Size çok daha iyi bir ödeme[142] yapabilecektim.
Ne yapalım şimdi, söyle?
Kentin eski anıtlarını görmeye gidelim mi?

ANTONIO

Yarın gezeriz, efendim.
En iyisi kalacağınız yeri bir görelim.

SEBASTIAN

Yorgun değilim, geceye de çok var daha.
Lütfen, bu kentin ünlü anıtlarıyla
Adı duyulmuş yerlerini gezip şenlendirelim gözlerimizi.

ANTONIO

Bağışlayın beni efendim.
Tehlikeyle karşılaşmadan dolaşamam bu sokaklarda.
Bir zamanlar bir deniz çarpışmasında,
Dük'ün kadırgalarına karşı bir işler çevirmiştim;
Öyle ki, burada yakalanırsam,
Dük'ün gözünde kendimi öyle kolay temize çıkaramam.

SEBASTIAN

Anlaşılan adamlarından pek çoğunu öldürdünüz.

(142) "dealing", "payment" anlamındadır.

ANTONIO

Zaman ve anlaşmazlık itebilirdi bizi kan dökmeye,
Ancak kan bulaştırmadım işime.
Onlardan aldıklarımızı geri vererek hesabı kapatabilirdik;
Nitekim bizim kentten pek çokları
Ticaretlerini yürütebilmek için böyle yaptı.
Yalnız ben ayak diredim; şimdi yakayı ele verirsem
Bu çok pahalıya malolur bana.

SEBASTIAN

Öyleyse dolaşmayın öyle uluorta.

ANTONIO

Bana dolaşmak yaramaz. İşte efendim, buyrum kesemi.
Kentin güneyindeki 'Fil' çok temiz bir handır.
Siz kenti gezip vakit geçirir, merakınızı giderirken
Ben de yemeğinizi ısmarlarım sizin.
İstediğiniz zaman beni orada bulursunuz.

SEBASTIAN

Peki ama, niçin bana veriyorsunuz kesenizi?

ANTONIO

Olur a, satın almak istediğiniz bir şeyi gönlünüz çekebilir,
Bu gibi keyifler için, efendim.
Harcayacak paranız olmadığını sanıyorum.

SEBASTIAN

Kesenizi sizin yerinize taşıyayım öyleyse;
Sizden yalnız bir saat için ayrılıyorum.

ANTONIO

Fil'de görüşmek üzere.

SEBASTIAN

Tamam.

(Çıkarlar.)

Dördüncü Sahne

[Olivia'nın Bahçesi]

(Olivia ile Maria girerler.)

OLIVIA

Ona[143] haber gönderdim; ya gelmeyi kabul ederse!
Onu nasıl ağırlayayım? Ne vereyim ona?
Çünkü gençlik yalvararak, ödünç alınarak değil,
Çoğu kez satın alınarak ele geçer.
Fazla sesli konuşuyorum galiba!
Malvolio nerede? Saygılı bir kâhya ve ciddi.
Tam benim durumuma uygun bir uşak. Nerde o?

MARIA

Geliyor efendim; ama garip bir durumda;
Çıldırmış besbelli.

OLIVIA

N'oldu? Abuk sabuk söyleniyor mu yoksa?

MARIA

Hayır efendim, sırıtıp duruyor.
Geldiğinde, iyi olur bir iki koruyucu bulunursa yanınızda,
Aklından zoru var bu adamın mutlaka.

OLIVIA

Git, onu çağır buraya.

(Maria çıkar.)

Çılgınlığın ciddisi sevinçlisi birse eğer,
Ben de deliyim onun kadar.

(Maria, Malvolio ile girer.)

Ee ne haber, Malvolio?

---

(143) Cesario'ya.

MALVOLIO

Sevgili bayan, hi hi hi!

OLIVIA

Ne diye gülüyorsun öyle?
Ciddi bir iş için çağırdım seni.

MALVOLIO

Ciddi mi efendim? Ciddi olabilirdim ama — şu çapraz dizbağları dolaşımımı biraz etkiliyor; ama olsun, ne çıkar! Eğer birisine hoş geliyorsa, benim için de öyledir, tıpkı manide denildiği gibi: «Birini hoşnut eden, herkesi hoşnut eder.»

OLIVIA

N'oldu? İyi misin? N'oldu sana böyle?

MALVOLIO

Bacaklarımda sarı var, ama ruhumda kara yok! Gönderilen şey yerine ulaştı; bütün emirler yerine getirilecektir. O güzelim İtalyan el yazısını tanıyoruz, sanırım.

OLIVIA

Gidip yatmaz mısın, Malvolio?

MALVOLIO

Yatmak mı? Evet sevgilim... yanına gelirim.

OLIVIA

Tanrı huzur versin! Neden hep böyle gülümsüyorsun? Durmadan da elini öpüyorsun!

MARIA

Kendinizi nasıl hissediyorsunuz, Malvolio?

MALVOLIO

Sizi yanıtlamam doğru olmaz! Belki de olur; bülbüller de kargaları yanıtlayabilir.

MARIA

Hanımın önünde bu gülünç cüreti nasıl gösterebilirsin?

MALVOLIO

«Büyüklükten korkma.» Çok doğru yazılmıştı.

OLIVIA

Bununla ne demek istedin, Malvolio?

MALVOLIO

«Bazıları büyük doğar»—

OLIVIA

Neler saçmalıyorsun sen?

MALVOLIO

«Bazılarına ise büyüklük kendiliğinden gelir.»

OLIVIA

Tanrı şifa versin sana!

MALVOLIO

«Sarı çoraplarını beğeneni hatırla.»

OLIVIA

Benim sarı çoraplarım mı?

MALVOLIO

«Ve seni çapraz dizbağlarıyla görmek isteyen sevgilini»—

OLIVIA

Çapraz dizbağları mı?

MALVOLIO

«Hadi, eğer bir kişilik olmak istersen, olacaksın»—

OLIVIA

Kim? Ben mi?

MALVOLIO

«Yoksa seni hep bir hizmetkâr olarak göreyim.»

OLIVIA

Hiç kuşku yok, bunun başına sıcak vurmuş.

(Bir uşak girer.)

UŞAK

Dük Orsino'nun genç centilmenini geri çağırdım. Gelmek istemedi; yalvara yakara razı ettim. Emirlerinizi bekliyor.

OLIVIA

Şimdi geliyorum. *(Uşak çıkar.)* Maria, bu adamcağıza göz kulak olun! Amcam Toby nerede? Ev halkından birkaçı ona özel ilgi göstersinler. Çeyizimin yarısını kaybederim de onun başına bir iş gelmesini istemem.

(Olivia, arkasından Maria çıkarlar.)

MALVOLIO

Ha ha hay! Şimdi kim olduğumu anladınız mı? Bana bakmak için Sir Toby'den daha kötüsü yok mu? Bu, tamamen mektuba uygun. Onu özellikle başıma sarıyor ki, kafa tutayım; mektupta böyle demiyor muydu? «Değersiz derini değiştir,» diye yazıyordu. «Bir hısımla zıt git, hizmetkârları tersle. Dilinden siyasal konular düşmesin; kimselere benzemeyen bir farklılığın olsun,» diyordu mektupta. Bunlara uygun bir tavır da şöyle olacak: Ciddi bir yüz, saygıdeğer bir tavır, tumturaklı bir konuşma, tanınmış, kibar bir soylunun görünüşü vesaire... Kuş ökseye yapıştı. Ama bu Jüpiter'in işi. Şükürler olsun Jüpiter'e! Buradan giderken de, «Bu adamcağıza gözkulak olun,» dedi. «Adamcağız» mı! Yok olamaz, bu Malvolio değil; benim mevkiimde birisi için imkânsız. «Adamcağız»? Neyse canım, her şey tıpatıp birbirine uyuyor ya; ne bir kuşku kırıntısı, ne bir kuşkunun

kuşkusu, ne bir engel, ne olmayacak bir şey, ne de tehlikeli bir durum mevcut — ne denebilir ki? Benimle umutlarım arasına artık hiçbir şey giremez. Bunları yapan ben değilim, yüce Jüpiter'dir. Binlerce teşekkür ona!

(Sir Toby, Fabian ve Maria girerler.)

TOBY

Ermişler adına söyleyin, nerde o? Cehennemin bütün ifritleri büzülüp ufalarak içine girmiş de olsalar, hattâ bir iblis sürüsü onu ele geçirmiş de olsa, onunla konuşacağım.

FABIAN

İşte, işte burada. Nasılsınız, efendim?

TOBY

Ne âlemdesin adamım?

MALVOLIO

Çekilin başımdan. Kovuldunuz! Bırakın da kafamı dinleyeyim. Hadi bakayım.

MARIA

Duyuyor musunuz, içindeki şeytan ne kadar boğuk bir sesle konuşuyor! Size demedim miydim? Sir Toby, hanımım sizden ona gözkulak olmanızı istiyor.

MALVOLIO

Ya, öyle mi?

TOBY

Hadi hadi, sakin ol! — Ona müşfik davranmalıyız. Siz onu bana bırakın[144]. — Nasılsın bakalım, Malvolio? Nasıl hissediyorsun?

(144) "let me alone with him", "leave him to me to manage" anlamındadır; bkz. Kittredge, 413/121.

Hadi koçum, şeytana karşı durmalısın! Düşün: O insanlığın en büyük düşmanıdır.

MALVOLIO

Siz ne dediğinizi biliyor musunuz, kuzum?

MARIA

İşte bakın, şeytanın aleyhinde konuştuğunuz zaman nasıl da içerliyor! Allah vere de çarpılmış olmasa.

FABIAN

İdrarını büyücü karıya götürmeli.

MARIA

Yarına sağ çıkarsam, ilk işim o olacak; hanımım ne bahasına olursa olsun onu kaybetmek istemez.

MALVOLIO

Ne buyurdunuz, bayan?

MARIA

Tanrım!

TOBY

Lütfen siz susun. Yolu bu değil. Onu sinirlendirdiğinizi görmüyor musunuz? Onu bana bırakın!

FABIAN

Tatlılıkla davranmaktan başka yol yok; yumuşaklıkla, tatlılıkla. Düşman serttir, ama sertlikten hiç hoşlanmaz.

TOBY

Ee nasılsın tosunum? Ne âlemdesin tavus kuşum?

MALVOLIO

Efendi!

TOBY

Gel bilibili gel. Sen deli misin arkadaş? Senin gibi ağırbaşlı biri, nasıl olur da şeytanla misket[145] oynar? Asın şu içindeki mendebur kara iblisi[146]!

MARIA

Onu dua etmeye zorlayın. Hadi, Sir Toby, n'olur dua etsin.

MALVOLIO

Dua mı, kurnaz haspa?

MARIA

Anlaşıldı, bu kesinlikle Tanrı'yla ilgili hiçbir şey duymak istemiyor.

MALVOLIO

Hepiniz defolun başımdan; gidin de kendinizi asın! Hepiniz budala, serkeş kişilersiniz. Sizler, hiçbiriniz benim mayamdan değilsiniz. Bekleyin daha çok şaşıracaksınız.

(Çıkar.)

TOBY

Bu mümkün mü?

FABIAN

Eğer bu sahnede oynanmış olsaydı, böyle şey olmaz, derdim.

TOBY

Oyunun bütün zehri içine işlemiş, dostum.

---

(145) "cherry-pot", kiraz çekirdeklerinin bir çukura sokulmaya çalışıldığı bir çocuk oyunuydu. Bilya ya da misket oyununa benzer bir oyun. Biz, kollektif imge açısından "misket oynamayı" kullandık.

(146) Renginin karalığından dolayı Şeytan'a "collier", yani "kömürcü" denilirdi. Ancak kendi kültürümüzde böyle bir imge olmadığından biz "kara iblis" demeyi doğru bulduk.

MARIA

Oyunun anlaşılıp bozulmasını istemiyorsanız peşini bırakmayın.

FABIAN

Bu gidişle onu gerçekten delirteceğiz.

MARIA

Hiç olmazsa ev biraz olsun sakinleşir.

TOBY

Hadi gelin, kollarını bağlatıp onu karanlık odaya[147] attıralım. Yeğenim onun gerçekten çıldırdığına inandı bile. Biraz eğlenmek, biraz da onu cezalandırmak için bu oyunu sürdürürüz. Ta ki bundan sıkılıp ona acımaya başlayıncaya kadar. Sonra bu oyunu karar aşamasına getirir, sana da deli mucidi diye taç giydiririz. Ama bakın kim geliyor!

(Sir Andrew girer.)

FABIAN

İşte size başka bir Mayıs sabahı eğlencesi!

ANDREW

Yazdım, düelloya davet mektubunu yazdım; okuyun. İnanın bol şirkeli ve biberli.

FABIAN

O kadar mı keskin[148]?

ANDREW

Evet öyle. Onu ikna edeceğim. N'olur bir okuyun.

---

(147) Eskiden delilerei iyileştirmek için karanlık odaya koyarlardı. *Yanlışlıklar Komedyası*, IV/4'te *Beğendiğiniz Gibi*, III/2'de aynı imgeye rastlarız.

(148) Fabian, "saucy" sözcüğünü çift anlamlı kullanıyor: Hem "highly -spiced", hem de "important" anlamındadır.

TOBY

Ver bana. *(Okur.)* *«Delikanlı, kim olursan ol, aşağılık herifin birisin.»*

FABIAN

Güzel ve yiğitçe.

TOBY

(Okur.)

«Size sen diye hitap ettiğim için şaşırma, salak gibi sebebini araştırma; çünkü sana hiçbir sebep göstermeyeceğim.»

FABIAN

Çok yerinde! Sizi kanun çarpmasından koruyacak bir ifade.

TOBY

(Okur.)

«Leydi Olivia'ya geliyorsun; o da gözümün önünde sana kırıtıyor. Senin de ağzından yalan düşmüyor; ama sana meydan okumam bu yüzden değil.»

FABIAN

Çok kısa ve son derece anlam-sız.

TOBY

(Okur.)

«Evine giderken seni yolda bekleyeceğim. Eğer orada beni öldürme şansın olursa»—

FABIAN

Güzel.

TOBY

(Okur.)

«Beni bir serseri, bir alçakmışım gibi öldür.»

FABIAN

Hâlâ kanunun estiği tarafta kalıyorsunuz; bu iyi.

TOBY

(Okur.)

«Elveda. Tanrı ikimizden birinin ruhuna acısın! Benimkine acıyabilir, ama ben daha iyisini ummaktayım. Bu yüzden sen kendini kolla. Senin tavrına göre dostun ve yeminli düşmanın,

Andrew Aguecheek.»

Eğer bu mektup onu harekete geçirmezse, ayakları da geçiremez. Kendisine vereceğim.

MARIA

Bunun için tam uygun zaman. Kendisi şimdi hanımımla konuşuyor; az sonra da gidecek.

TOBY

Yürü gidelim, Sir Andrew! Onu enselemek için bahçenin bir kenarında polis müfettişi gibi gözetlemeye yat! Görür görmez de çek kılıcını. Kılıcını çekerken korku verici biçimde söv say; çünkü çoğu kez sert bir tonla, kabadayıca savrulan bir küfür, erkekliğin kanıtıdır. Başka hiçbir davranış bu işi aynı başarıyla görmez. Hadi gidin şimdi.

ANDREW

Sövme işini siz bana bırakın.

(Çıkar.)

TOBY

Bu mektubu vermeyeceğim. Delikanlının hal ve tavrından iyi yetişmiş, yetenekli bir kimse olduğu anlaşılıyor. Efendisi Dük'le yeğenim arasında elçilik yapması da bunun başka bir delili. Onun için bu son derece bilgisizce yazılmış mektup delikanlıda bir zerre korku yaratmayacak. Mektubun beyinsizin birinden geldiğini hemen anlayıverecek. Genci dövüşe yazıyla değil, sözle çağıracağım. Aguecheek'i ünlü bir yiğit olarak tanıtacağım.

Genç olduğu için sözlerime inanacağından eminim. Delikanlıya bizim Solukbeniz'in öfkesi, dövüşteki ustalığı, kudurganlığı ve gözünün pekliği üzerine yıldırıcı bir nutuk attım mı, tamamdır. Bu her ikisini de öylesine korkutacak ki, basilisk yılanları[149] gibi, birbirlerini bakışlarıyla kahredecekler.

(Olivia ile Viola girerler.)

FABIAN

İşte yeğeninizle birlikte bu yana geliyor. Ona yol verin veda etsin, sonra hemen peşine düşersiniz.

TOBY

Ben de bu arada şöyle korkutucu sözler düşüneyim de düello davetinde kullanayım.

(Sir Toby, Fabian ve Maria çıkarlar.)

OLIVIA

Gereğinden çok şey söyledim taştan bir yüreğe,
Onurumu ortaya koydum son derece müsrifçe.
İçimde beni azarlayan bir şey var kusurum yüzünden;
Ama bu kusur o kadar güçlü, o kadar dikkafalı ki,
Azarlarla alay ediyor yalnızca.

VIOLA

Acınızın tüm özellikleri
Efendimin çektiği acıda da var tıpkı tıpkısına.

OLIVIA

Bu kolyeyi benim için takın; resmim var içinde.
Reddetmeyin. Dili yok ki, bezdirsin sizi.
Hem yalvarırım yarın yine gelin.
Namus dışında nem varsa isteyin.
Esirgemem sizden hiçbirini.

(149) "Basilisk": Horoz başlı, büyük efsanevi yılanlar Bunlar bakışlarıyla öldürürlerdi; bkz. *Romeo ile Juliet*, III/2.

VIOLA

Sizden hiçbir isteğim yok, efendimi sevmenizden başka.

OLIVIA

Size verdiğim bir şeyi nasıl verebilirim ona,
Namusumu çiğnemeden?

VIOLA

Ben aklarım sizi.

OLIVIA

Neyse. Yarın yine gelin. Güle güle.
Senin kalıbına girmiş bir şeytan
Kolayca cehenneme gönderebilir beni.

(Çıkarlar.)

(Sir Toby ile Fabian girerler.)

TOBY

Tanrı sizi korusun, delikanlı!

VIOLA

Sizi de efendim.

TOBY

Delikanlı, kendini koruyacak neyin varsa, hazırlan. Ona ne yaptın bilmem, ama bahçenin sonunda büyük bir hınçla seni bekleyen biri var; av köpeği gibi kana susamış. Kılıcını kınından çıkar ve hazırlıklı ol! Çünkü hasmın çevik, usta ve öldürücüdür.

VIOLA

Yanılıyorsunuz efendim. Herhangi bir kimsenin benimle dövüşecek bir sebebi olmadığına eminim. Hafızamda, herhangi bir kimseyi kızdırdığımı gösterecek en küçük bir iz yok.

TOBY

İnanın bana, var. İşin bunun tam tersi olduğunu göreceksiniz. Hayatınıza değer veriyorsanız, tetikte olun; çünkü hasmınızda gençlik, güç, ustalık ve hiddetin sağlayacağı her şey var.

VIOLA

Lütfen söyler misiniz efendim, kim bu?

TOBY

Bir şövalye; sadece sarayı ilgilendiren bir sebeple ve savaş görmemiş bir kılıçla omuzuna vurularak bu ünvanı aldı. Bir halı şövalyesidir[150]; ama özel dövüşlerde iblis gibidir. Üç gövdeyi canından ayırmıştır. Şu anda o kadar hiddetli ki, ancak ölüm ve mezarla yatıştırılabilir. Durmadan, «ya herrü ya merrü»[151] deyip duruyor, yani ya çarpacak ya çarpılacak.

VIOLA

Eve dönüp bayandan koruma isteyeceğim. Ben dövüşten anlamam. Yiğitliklerini denemek için kasten başkalarına çatıp kavga çıkartan insanlar olduğunu duymuştum. Herhalde, bu da o garip adamlardan biri.

TOBY

Hayır efendim. Öfkesi çok makul[152] bir sebepten kaynaklanıyor. Onun için yürüyün ve isteğini yapın. Eve dönemezsiniz; bu düelloyu aynı şekilde benimle denemek isterseniz, o başka. Onun için ya yürüyün ya kılıcınızı çekin. Çünkü, ya bu dövüşe gireceksiniz ya da bir daha üstünüzde çelik âlet bulundurmaya tövbe edeceksiniz.

VIOLA

Bu garip olduğu kadar kaba bir davranış. Hiç olmazsa kendisine karşı ne gibi bir kusurda bulunduğum şövalyeden sorma

(150) "carpet-knight", savaşa gitmediği halde, bir kralın ya da prensin özel sevgisini kazandığı için saray halısı üstünde şövalye ünvanı verilen kişilere denilirdi. Bunlar, bazen büyük paralar ödeyerek de ünvan satın alırlardı.

(151) "Hob nob"un, bizce tamı tamına karşılığı "ya herrü ya merrü"dür.

(152) "competent", bugünkü anlamında kullanılmıyor; "sufficient", "adequate" anlamındadır; bkz. Verity, 119/269, Kittredge, 415/269.

nezaketini gösterin lütfen. İhmalim olmuş olsa bile, kasıtlı değildir.

TOBY

Hay hay. Sinyor Fabian, ben gelinceye kadar centilmenin yanında kalın.

(Çıkar.)

VIOLA

Rica ederim söyleyin efendim. Siz bu konuda bir şey biliyor musunuz?

FABIAN

Şövalyenin size karşı ancak ölümle halledeceği bir kızgınlığı olduğundan haberim var. Ama konu hakkında bir şey bilmiyorum.

VIOLA

Lütfen söyler misiniz, ne biçim bir adam bu?

FABIAN

Görünüşünden fevkalâde bir adam olduğunu anlayamazsınız. Onu, ancak yiğitliğini denerken[153] tanıyacaksınız. Gerçekten efendim, kendisi bütün Illyria'da karşılaşabileceğiniz silâhşörlerin en beceriklisi, en kan dökeni ve en öldürücüsüdür. Ona gidelim mi? Elimden geldiğince sizi barıştırmaya çalışacağım.

VIOLA

Size çok minnettar kalırım, efendim. Ünvanı olmayan bir rahiple yürümeyi, ünvanlı bir şövalyeye tercih ederim. Ona buna erkekliğimi gösterme meraklısı değilim.

(Çıkarlar.)

---

(153) "proof", burada "test", "experience" anlamındadır; yoksa önceki çevirisinde olduğu gibi "delil" anlamında kullanılmamıştır; bkz. aynı, 415/292.

(Bahçe kenarı - Sir Toby ve Sir Andrew girerler.)

TOBY

İnan azizim, şeytanın ta kendisi; böyle bir cadaloz ömrümde görmedim. Şöyle bir girişeyim dedim, kılıç, hançer, ne varsa... Ama öyle kahredici bir hızla hamle yaptı ki, kaçmak imkânsız. İnsanın ayakları, yürürken nasıl toprağa değerse, karşı hamleleri de o kadar kesin. Şah'ın[154] kılıç ustası olduğunu söylüyorlar.

ANDREW

Lânet osun, onunla dövüşmeyeceğim.

TOBY

Öyle ama şimdi de onu yatıştıramıyoruz. Fabian onu orada çok güç tutuyor.

ANDREW

Dilerim, salgına uğrasın! Onun bu kadar yiğit, kılıçta bu kadar usta olduğunu bilseydim, onu düelloya davet etmeden önce belâsını bulmasını dilerdim. Bu konuyu kapatırsa, ona kır atım Çapilet'i veririm.

TOBY

Gidip öneride bulunayım. Sen burada kal. Bozuntuya verme. Umarım can kaybına yer vermeden konuyu kapatırız. *(Kendi kendine.)* Seni nasıl budala gibi oynatıyorsam[155], atına da öyle bineceğim.

(Fabian ile Viola girerler. Gizlice Fabian'a.)

Uzlaşmak için atını aldım. Delikanlının belâlı olduğuna da inandırdım.

---

(154) "the Sophy": İran Şahı.

(155) "ride you", "make a fool of you" anlamına gelen argo bir deyim; bkz. Verity, 120/319; "ride" ile olan argo sözcükler için bkz. *Historical Slang*, 764.

FABIAN

(Gizlice Sir Toby'e.)

Delikanlı da onu böyle bir şey sanıyor; sanki topuklarına ayı yapışmış gibi sarardı. Derin derin de soluyor.

TOBY

(Yüksek sesle.)

Çaresi yok efendim... And içmiş sizinle dövüşmeye. Bu düello konusunu uzun uzun düşünmüş; artık konuşmaya değer bulmuyor. Kılıcınızı çekin, andı yerine gelsin. Sizi incitmeyeceğini belirtti.

VIOLA

(Kendi kendine.)

Tanrım beni koru! Bir hiç yüzünden erkek olmadığımı şunlara söylemek zorunda kalacağım.

FABIAN

Fazlasıyla hiddetlendiğini görürseniz biraz gerileyin.

TOBY

Hadi, Sir Andrew, bunun çaresi yok artık. Centilmen onuru için sizinle tek bir dövüş yapacak. Düello kurallarına göre, bundan kurtulması imkânsız. Ama bana soyluluğu üzerine asker yemini ederek söz verdi; sizi incitmeyecek. Hadi artık.

ANDREW

Sözünü tutması için Tanrı'ya dua edin!

(Kılıcını çeker.)

(Antonio girer.)

VIOLA

İnanın bu istekdışı bir durum.

(Kılıcını çeker.)

ANTONIO

İndirin kılıcınızı, eğer bu kibar delikanlı
Bir kusur işlediyse, onu ben üstleniyorum.
Kusur işleyen sizseniz eğer,
Onun yerine size ben meydan okuyorum.

TOBY

Siz mi efendim? Niçin? Siz de kimsiniz?

ANTONIO

(Kılıcını çeker.)

Yaparım diye övünebileceğim yiğitliğin birkaç katını efendim,
Bu gencin[156] hatırı için yapmaya kararlı biriyim.

TOBY

Hoppala! Eğer siz bu delikanlının işini üstlenirseniz, karşınızda beni bulursunuz.

(Kılıcını çeker.)

(Görevliler girer.)

FABIAN

Durun Sir Toby! Görevliler bu yana geliyorlar.

TOBY

(Antonio'ya.)

İlk fırsatta karşınızdayım.

VIOLA

(Andrew'a.)

Lütfen efendim kılıcınızı indirin.

---

(156) Antonio, Cesario'yu (Viola'yı) ikiz kardeşi Sebastian ile karıştırmıştır.

ANDREW

Hayhay, derhal efendim. Verdiğim söze gelince:
Ölüm kadar bağlı kalacağım sözüme.
Atım yormadan taşıyacaktır sizi, uysaldır dizginde.

1. GÖREVLİ

İşte adam bu. Yap görevini.

2. GÖREVLİ

Antonio, Dük Orsino adına tutukluyorum seni.

ANTONIO

Beni bir başkasına benzettiniz, efendim.

1. GÖREVLİ

Hayır efendim, hiç de değil.
Gerçi denizci külâhınız yok başınızda,
Ama yüzünüzü çok iyi bilirim.
Götürün onu. Kendisi de bilir onu tanıdığımı.

ANTONIO

(Viola'ya.)

Boyun eğmeliyim. Sizi arayayım derken bu işler başıma geldi.
Ama çaresi yok. Dük'e savunmamı yapmalıyım.
Siz ne yapacaksınız? Sıkışık durumda olduğum için
Şimdi sizden kesemi geri almak zorundayım.
Başıma gelenlere değil, size yardımcı olamadığıma üzülüyorum
Şaşırmış görünüyorsunuz, ama üzülmeyin.

2. GÖREVLİ

Hadi efendim, gidelim.

ANTONIO

O paranın bir kısmını sizden rica edeceğim.

VIOLA

Ne parası efendim?
Şurda gösterdiğiniz mertçe davranışınız,
Biraz da sıkıntıda olduğunuzu gördüğüm için,
Az ve dar imkânlarımı zorlayıp
Size bir miktar ödünç vereceğim.
Fazla param yok. Şu anda ne varsa yanımda
Onu sizinle bölüşeceğim
Buyrun alın, yanımda bulunanın yarısı.

ANTONIO

Beni tanımazlıktan mı geliyorsunuz şimdi!
Size gösterdiğim bunca yakınlıktan sonra[157]!
Kılınızın kıpırdamaması[158], olacak şey mi?
Acımı böyle denemeye kalkmayın,
Korkarım bu yüzden kontrolümü kaybedebilirim,
Size yaptığım iyilikleri burnunuzdan getirebilirim[159].

VIOLA

Haberim yok hiçbir iyiliğinizden,
Ne yüzünüzü tanıyorum, ne sesinizi.
Bir insanda en nefret ettiğim nankörlüktür,
Yalan, gevezelik, sarhoşluk, böbürlenme
Ve soysuzlaştıran etkisiyle
Zayıf doğamızda[160] barınan herhangi başka bir kötülük
Bunun yanında ikinci planda kalır bence.

ANTONIO

Tanrım sabır ver!

---

(157) "my deserts to", "my deserving acts towards, i.e. kindness" anlamındadır; bkz. Verity, 121/382.
(158) "lack persuasion", "fail to move you" anlamındadır; bkz. aynı, 121/383.
(159) "upbraid", "reproach" anlamındadır; aynı, 121/385.
(160) "blood", burada (önceki çevirisinde olduğunun tersine) "kan" değil, "insan doğası" anlamını içerir; bkz. Kittredge, 416/391.

2. GÖREVLİ

Hadi efendim, gidelim artık.

ANTONIO

Bırakın azıcık konuşayım.
Şu gördüğünüz genci yarı ölü durumda
Ben çekip çıkardım ölümün pençesinden.
Öyle temiz bir sevgiyle yardımına koştum ki,
En güzel değerleri müjdeleyen
Bu saf görünüşüne[161] bir din gibi bağlandım.

1. GÖREVLİ

Bunlardan bize ne? Vakit geçiyor, hadi.

ANTONIO

Ne iğrenç bir putmuş meğer Tanrı sandığım!
Sen, Sebastian, rezil ettin şu güzel yüzü.
Doğada sakatlık yoktur ruh sakatlığından başka.
İnsafsızlıktan başkası kötü değildir.
Erdemse güzelliktir.
Oysa güzel kötülük, Şeytan'ın süslediği
İçleri boş ağaç gövdeleridir[162].

1. GÖREVLİ

Adam sapıtmaya başladı. Hadi onu götürelim.
Hadi bakalım, yürü gidelim.

ANTONIO

Gidelim.

(Çıkarlar.)

---

(161) "to his image", "to his appearance" anlamındadır; aynı, 416/396.
(162) "empty trunks": Kimi Shakespeare incelemecileri bunu "sandık", kimi de "ağaç gövdesi" olarak kabul etmektedirler. Biz anlam açısından ikincisini kullanmayı doğru bulduk; çünkü, sandıkları insanlar süsler ve bu kötü bir şey değildir. Oysa doğanın bir yaratısı olan, içleri koflaşmış, ama dıştan güzel görünen ağaçlar da bazı insanlara benzerler.

VIOLA

(Kendi kendine.)

Bence o kadar heyecanlı konuşuyordu ki,
Söylediklerine inandığı besbelli;
Ama ben inanamıyorum bir türlü.
Yoksa sevgili kardeşim, beni sen mi sandı?
N'olur doğru çıkın hayallerim, doğru çıkın!

TOBY

Buraya gelin şövalye; sen de gel Fabian. Akıllıca birkaç şey konuşalım.

VIOLA

(Kendi kendine.)

Sebastian'ın adını etti!
Her aynaya bakışta yaşar görürüm kardeşimi.
Onun da yüzü bana benzerdi tıpkı tıpkısına.
Aynen benim gibi giyinirdi,
Aynı süsler ve bu renkte giysiyle gezerdi,
Zaten ona benzemeye çalıştım ben de.
Ah bir doğru çıksa!
O zaman iyi yüreklidir fırtınalar,
Sevgi dolu demektir tuzlu dalgalar!

(Çıkar.)

TOBY

Şerefsiz, alçak bir çocukmuş. Bir tavşandan daha yüreksizmiş. Sıkıntıdaki dostunu o durumda yalnız bırakması şerefsizliğini[163] zaten gösterdi. Korkaklığına gelince, onu da Fabian'a sorun.

FABIAN

Korkağın teki, korkağın en koyusu, korkaklığı din bellemiş.

---

(163) "dishonest", "dishonourable" anlamındadır.

ANDREW

Tanrı şahidim olsun, peşinden gidip onu döveceğim!

TOBY

Evet, gidin ve iyice pataklayın. Ama sakın kılıç çekmeyin.

ANDREW

Çekmem.

(Çıkar.)

FABIAN

Gelin, neler oldu, bir görelim.

TOBY

Bahse girerim, bunca şeyden sonra ortada yine bir şey olmayacak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Birinci Sahne

[Olivia'nın Evinin Önü]

(Sebastian ile Soytarı girerler.)

SOYTARI

Sizi bulmak için gönderilmediğime[164] beni inandırın öyleyse.

SEBASTIAN

Hadi hadi, sen kaçığın birisin. Yolumdan çekil.

SOYTARI

Bravo, oyunu çok güzel sürdürüyorsunuz, doğrusu! Hayır, hayır; ben ne sizi tanıyorum, ne hanımım beni size, gelip de onunla konuşasınız diye gönderdi, ne sizin adınız Bay Cesario, ne de bu burun benim. Öyle olan hiçbir şey böyle değil.

SEBASTIAN

Rica ederim, git de bu saçmalıklarını başka yerde sırala[165]. Beni tanımazsın ki.

---

(164) Anlaşıldığı gibi, Soytarı, Sebastian'ı Cesario (Viola) sanmıştır.

(165) "vent", "utter" anlamındadır. Bu sözcük Shakespeare'de sık sık geçer. Örneğin, *VIII. Henry* (I/2, satır 23'te) "They vent reproeches"; *Coriolanus* (I/1, satır 213'te) "They vented their complainings"; *As You Like It* (II/7, satır 41'de) Jacques, Soytarı hakkında konuşurken, "saçmalıklarını bir bir sıraladı", derken "venting"i kullanır; bkz. Kittredge, 417/10 ve Verity, 122/10.

SOYTARI

Saçmalıklarımı sıralayım ha! Bu sözü akıllı bir büyükten duymuş şimdi bunları bir soytarıya satıyor. Saçmalıkları sıralamakmış! Korkarım şu dünya denilen koca beceriksiz mankafanın lâpacı bir hanım evlâdı[166] olduğu ortaya çıkacak. Ben de senden rica ederim, şu yapmacık çekingenliği[167] bırak da hanımıma ne diyeyim, onu söyle. Ona gelmek üzere olduğunu 'sıralayayım' mı?

SEBASTIAN

Kaçık neşe kelebeği[168], rica ederim, bırak yakamı. Al işte sana para. Eğer burada biraz daha kalırsan, kötü bir ödemeyle karşılacaksın.

SOYTARI

Doğrusu elin çok açıkmış[169]. Kaçıklara para veren akıllılar, kendilerine çok uzun vadeli bir nam salarlar.

ANDREW

(Sir Andrew, Sir Toby ve Fabian girerler.)

Hah işte, yine rastlaştık efendim. Alın hakkınızı!

(Sebastian'a vurur.)

SEBASTIAN

Öyleyse bu da karşılığı... bu da... bu da.

(Sir Andrew'u döver.)

Burda herkes mi kaçık?

---

(166) Shakespeare döneminde "cockney", "effeminate, affected person" anlamına geliyordu.

(167) "ungird thy strangeness': Feste burada Sebastian'ın tavrını taklit ederek. "Cesario, olmadığın oyununu bırak" demektedir. "Ungird" = "relax", "strangeness" = "reserved manner" anlamındadır; bkz. Verity, 122/16 ve Kittredge, 417/16.

(168) "Greek": Hem "jovial, merry person", hem de "nonsensical talker" anlamına gelir; bkz. Verity, 123/19 ve Kittredge, 417/19.

(169) Soytarı, Sebastian'ı Cesario sandığından, daha önce de Viola'dan bahşiş aldığından (bkz. III/ 1), kısa bir süre sonra bir bahşişle karşılaşınca onun cömert olduğunu belirtmek gereğini duyar.

TOBY

Durun efendim, yoksa meçinizi[170] dama atarım.

(Sebastian'ı tutar.)

SOYTARI

Bunu hemen hanımıma iletmeliyim. İki meteliğe bile sizlerin yanınızda olmak istemezdim.

(Çıkar.)

TOBY

Siz bu yana gelin efendim, durun!

ANDREW

Yok efendim, bırakın onu. Başka türlü hakkından geleceğim. Eğer Illyria'da kanun diye bir şey varsa, aleyhine darb davası açacağım. İlk vuran benim, ama bunun önemi yok.

SEBASTIAN

Ellerini üstümden çek.

TOBY

Ne yazık ki sizi bırakamam. Hadi yiğidim silâhınızı kınına sokun. Av kokusu almış tazı gibi ateşlendiniz. Siz benimle gelin.

SEBASTIAN

Senden kurtulmasını bilirim. *(Kurtulur.)* Ee şimdi ne yapacaksınız bakalım? Eğer beni denemeyi[171] çok istiyorsanız, çekin kılıcınızı.

(Kılıcını çeker.)

TOBY

Ne, bana mı? Şu küstah kanından birkaç ölçek alayım da gör.

(Kılıcını çeker.)

---

(170) Anlaşılıyor ki. Sebastian, Andrew'u meçiyle dövmüştür.

(171) "tempt me", "make a trial of me" anlamındadır; bkz. Kittredge, 418/45.

(Olivia girer.)

OLIVIA

Dur, Toby! Sana emrediyorum, hayatını seviyorsan bırak o kılıcı!

TOBY

Bayan!

OLIVIA

Hep böyle mi olacak bu? Hayırsız alçak!
Sen saygı, terbiye öğretilmeyen yerlere,
Dağlara, vahşi mağaralara yaraşırsın sadece!
Gözüm görmesin seni! —Sevgili Cesario, kusura bakma.—
Densiz zorba, defol!

(Sir Toby, Sir Andrew ve Fabian çıkarlar.)

Soylu dost, huzurunu bozan bu barbarca
Ve haksız vahşet gösterisini
Umarım duygularmla değil, sağduyunla değerlendirirsin.
Şimdi eve gidelim.
Bu zorbanın şimdiye kadar beceriksizce düzenlediği
Saçmasapan oyunları bir de benden dinle;
O zaman gülümseyeceksin sana yaptıklarına,
Çaren yok eve gelmekten başka.
Reddetme. Onun cezasını Tanrı versin!
Sana dalaştığı için, zavallı yüreğimi oynattı.

SEBASTIAN

Anlamıyorum, ne demek bütün bunlar?
Nereye akıyor ırmaklar?
Ya delirdim, ya düş görüyorum.
Hayal, bilincimi hep bu unutkanlık ırmağında[172] tutsun!
Eğer bu bir düşse, bitmesin uykum.

---

(172) "Lethe": Cehennemde efsanevi bir ırmak; ırmağın suyunu içen tüm geçmişini unutur.

OLIVIA

Hadi gel, n'olur? Bu kez ben sana hükmedeyim.

SEBASTIAN

Ben razıyım, efendim.

OLIVIA

Ah, işte hep böyle söyle, hep böyle ol!

(Çıkarlar.)

İkinci Sahne

[Olivia'nın Evi]

(Maria ile Soytarı girerler.)

MARIA

Hadi, n'olur giy şu cüppeyi, şu sakalı da tak; onu rahip Bay Topas[173] olduğuna inandır. Ama çabuk ol. Bu arada ben, Sir Toby'i çağırayım.

SOYTARI

Ne yapalım, giyeyim bari. Uydurma bir kılıkta kendimi saklayayım. Keşke böyle bir cüppe içinde, olduğundan başka görünen ilk kişi ben olaydım. Ne vaaz verecek kadar iri yarıyım, ne de din öğrencisi olacak kadar sıskayım. Ama yine de namuslu bir din adamını ve iyi bir ev sahibini de, çalışkan bir din adamı ile bir bilgine eşdeğerde sayabiliriz. İşte suç ortaklarım da geliyor.

(Sir Toby ile Maria girerler.)

TOBY

Jüpiter seni kutsasın rahip efendi!

(173) "Topas" Chauser'ın *Canterbury Tales* adlı yapıtındaki komik şövalye.

SOYTARI

Bonos dies[174], Sir Toby! Kalem, mürekkep nedir bilmeyen yaşlı Prag'lı bir keşişin[175] Kral Gorbuduc'ın[176] yeğenine etkili bir biçimde söylediği gibi, «Bundan olan ondandır.» Ben de rahip olunca Rahip Efendi'yim; çünkü, 'bundan' ve 'ondan' başka bir şey olmadığı gibi, 'dır' da 'dır'dır.

TOBY

Şuna bir sesleniver, Bay Topas.

SOYTARI

Heey, hey! Hapishaneye huzur dilerim.

TOBY

Vay kerata, amma da güzel taklit yapıyor. Yaman herif.

MALVOLIO

(İçerden.)

Kim var orda?

SOYTARI

Rahip bay Topas, deli Malvolio'yu ziyarete geldi.

MALVOLIO

Bay Topas, bay Topas, iyi yürekli bay Topas, hemen hanımıma gidin!

SOYTARI

Sus, şamatacı zebani! Nasıl olur da bu adamın canını sıkarsın! Senin aklın fikrin hep hanımlarda mıdır?

---

(174) "Bonos dies" = "İyi günler". Soytarı Latince paralamak ister.
(175) Feste'nin uydurduğu bir karakter.
(176) Eski bir İngiliz kralı.

TOBY

İyi dedin Rahip Efendi.

MALVOLIO

Bay Topas, hiç kimse bu kadar haksızlığa uğramamıştır. Saygıdeğer bay Topas, sakın beni deli sanmayın. Beni buraya, bu korkunç karanlığa kapadılar.

SOYTARI

Tuh sana şerefsiz Şeytan! Sana en yumuşak biçimde hitap ediyorum; çünkü ben Şeytan'a karşı bile terbiyemi bozmayan kimselerden biriyim. Evin karanlık olduğunu mu söylüyorsunuz?

MALVOLIO

Cehennem gibi karanlık bay Topas.

SOYTARI

Hadi ordan! Cumbalı pencereleri var; görünmeyen barikatlar gibi. Güneye, kuzeye bakan üst pencerelerse fildişi gibi pırıl pırıl parlıyor. Hâlâ da karanlıktan şikâyet ediyorsun.

MALVOLIO

Deli değilim ben, bay Topas. Size burası karanlık diyorum.

SOYTARI

Benim deli evlâdım, yanılıyorsun. Cehaletten başka karanlık yoktur. Belli ki sen sisten bunalan eski Mısırlılardan[177] çok daha şaşkın durumdasın!

MALVOLIO

Cehalet cehennem kadar karanlıksa, ben de, bu ev cehalet kadar karanlık, diyorum. Sonra kendisine bu kadar haksız davranılmış insan yoktur, diyorum. Ben sizden daha çılgın değilim. Mantık gerektiren bir tartışma konusu açın da beni deneyin.

(177) Bkz. *Tevrat*, "Exodus", X, 21-3.

SOYTARI

Pythagoras'ın yaban kuşları[178] hakkındaki fikri nedir?

MALVOLIO

Büyük anamızın ruhu raslantısal olarak bir kuşa geçebilir, der.

SOYTARI

Peki, sen bu düşünceye ne dersin?

MALVOLIO

Ruh konusunda saygım var, ama onun düşüncelerine katılmıyorum.

SOYTARI

Hoşça kal. Karanlıkta kalmaya devam et. Seni akıllı saymam için önce Pythagoras'ın düşüncesini kabul etmelisin. Büyükananın ruhu elinden kaçabilir düşüncesiyle, çulluk öldürmekten korkmalısın. Esen kal!

MALVOLIO

Bay Topas, bay Topas!

TOBY

Benim becerikli bay Topas'ım, su gibi aziz olasın!

SOYTARI

Ben her suda yüzerim[179]

MARIA

Bu işi sakalsız, cüppesiz de yapabilirdin, seni görmüyor ki.

---

(178) Pythagoras insan ruhunun öldükten sonra bir hayvana geçeceğini söyleyen antik Yunanlı düşünür. Soytarı, Malvolio'ya bu soruyu özellikle sorar, çünkü Puritan eğilimli Malvolio, bu gibi putperest bir anlayışı kabul etmeyecektir.

(179) "Ben her kılığa girer, her işi yaparım," anlamında.

TOBY

Şimdi de kendi sesinle konuş. Sonra da onu nasıl bulduğunu bana anlat.— *(Maria'ya)* Bu oyundan yüzümüzün akıyla bir sıyrılabilsek. Başımıza iş açmadan şu herifi serbest bırakabilirsek bırakalım, derim. Çünkü şu son zamanlarda yeğenimle aram bir hayli şeker renk. Başım derde girmeden bu oyunun sonunu getiremeyeceğim.— *(Soytarı'ya)* Birazdan odama gel.

(Maria[180] ile çıkar.)

SOYTARI

(Şarkı söyler.)

"Hey ardıç kuşu, şen ardıç kuşu,
Hanımın ne yapıyor, söyle bana;
Ben de benimkini söyleyeyim sana."

MALVOLIO

Soytarı!

SOYTARI

"Hanımım gerçekten taş yürekli!"

MALVOLIO

Hey, Soytarı!

SOYTARI

"Yazık, neden böyle?"

MALVOLIO

Soytarı, diyorum.

SOYTARI

"Benden daha üstün birini sever,
Ama bu gerçeği durmadan reddeder" —

Bu da kim?

---

(180) Maria, bundan sonra sahnede görünmez. Oyunun sonunda Sir Toby ile evlenmiş olduğu anlaşılır.

MALVOLIO

İyi yürekli Soytarı, beni kendine minnettar bırakmak istersen, n'olur, bana bir mum, kamış, mürekkep, kâğıt getir. Şerefim üzerine yemin ederim, sana teşekkür borcumu ödemek için yaşayacağım.

SOYTARI

Bay Malvolio!

MALVOLIO

Evet benim, saygıdeğer Soytarı.

SOYTARI

Nasıl oldu da böyle aklınızın beş melekesini[181] birden kaybettiniz?

MALVOLIO

Budala, hiç kimse benim kadar haksızlığa uğramamıştır. Benim de aklım senin kadar başımda, kaçık.

SOYTARI

Sadece bu kadar mı? Bir kaçıktan daha akıllı değilsen, zaten oynatmışsın demektir.

MALVOLIO

Bana bir eşyaymışım gibi davrandılar. Karanlıkta tutuyorlar, bana rahipler, eşekler gönderiyorlar. Bir de hiç utanmadan yüzüme karşı deli olduğumu söylüyorlar.

SOYTARI

Sözlerine dikkat et. Bak rahip efendi geldi. — Malvolio, Malvolio, Tanrı seni yeniden akıllandırsın! Uyumaya çalış ve şu gereksiz, saçmasapan dırıltıyı da kes!

---

(181) Stephen Hawes'in *The Fastime Pleasures* adlı yapıtının 24. Bölüm'ünde aklın beş melekesi şunlardır: *Akıl, imgelem, fantazi, tasarım* ve *bellek*.

MALVOLIO

Bay Topas!

SOYTARI

Onunla konuşma iyi yürekli adam[182]! — Kim ben mi? Onunla görüştüğüm filân yok, rahip efendi. Güle güle saygıdeğer bay Topas! — Kutsal Meryem, âmin! — Olur efendim, hayhay efendim.

MALVOLIO

Heey Soytarı, Soytarı, Soytarı, diyorum!

SOYTARI

Sâkin olun[183] efendim, sâkin olun. Ne diyorsunuz, efendim. Sizinle konuştuğum için bir de azar işittim.

MALVOLIO

İyi yürekli Soytarı, bana biraz ışıkla kâğıt bul. Sana söylüyorum: Illyria'daki herhangi bir kimse kadar aklım başında.

SOYTARI

Ah, keşke öyle olsaydınız, efendim!

MALVOLIO

Yemin ederim ki, öyleyim. Hadi iyi yürekli Soytarı, bir yerden mürekkep, kâğıt ve ışık bul. Sonra da yazacaklarımı hanımıma götür. Bu sana şimdiye kadar götürdüğün mektuplardan daha fazla kazandıracaktır.

SOYTARI

İstediğinizi yapacağım. Ama bana doğruyu söyleyin: Gerçekten deli değil misiniz? Yoksa numara mı yapıyorsunuz?

MALVOLIO

İnan ki, deli değilim. Sana gerçeği söylüyorum.

---

(182) Soytarı, burada, ses değiştirerek hem Topas'ı, hem kendini oynar.
(183) "be patient", "be calm" anlamındadır.

SOYTARI

Yok, beynini görmedikçe bir deliye asla inanmam. Size ışık, kâğıt ve mürekkep bulmaya gidiyorum.

MALVOLIO

Soytarı, bunun karşılığını en iyi şekilde ödeyeceğim. Hadi artık git lütfen.

SOYTARI

(Şarkı söyler.)

"Gittim efendim; hem de hemencecik,
Bizim yaşlı kötülük gibi,
Şeytanla olan işlerinizde
Yardım edeceğim size
Az sonra yanınıza geleceğim.
Tahta hançerli Kötülük,
Öfke ve hırs içinde
Bağırır Şeytan'a, "al işte!"
Deli bir oğlan gibi,
Uzatıp tahta hançerini
"Al da tırnaklarını kes, babalık."
Hoşça kal sen, ey Şeytan keleği."

(Çıkar.)

Üçüncü Sahne

[Olivia'nın Bahçesi]

(Sebastian girer.)

SEBASTIAN

Mis gibi bir hava ve parlak bir güneş;
O verdi bana bu inciyi[184], ona dokunuyor, onu görüyorum;
Ama çıldırmadığımı da biliyorum.
Antonio nerde? Onu Fil'de bulamadım; oysa uğramış oraya;
Öğrendim ki, kente inmiş beni aramaya.
Öğütleri ne kadar da işime yarardı şimdi;

(184) İncili nişan yüzüğü.

Bu işte bir yanlışlık olabileceğini,
Ama yine de bunun çılgınlık olmadığını
Aklım duygularımla bir olup fısıldıyor bana.
Yine de bu raslantı, bu talih seli
O kadar benzeri olmayan bir şey, o kadar mantığa aykırı ki,
Nerdeyse inanamayacağım gözlerime.
Ya ben delirdim ya bayan delirdi;
Bundan başka bir nedene
Beni inandırmak isteyen mantığımla çekişebilirim.
Ama o deli olsaydı eğer —gördüğüm kadarıyla—
Öyle yumuşak, ağırbaşlı ve kendinden emin olamazdı,
Evini çeviremez, adamlarına emirler yağdıramazdı,
İşleriyle uğraşıp onları sonuçlandıramazdı.
Aldatıcı bir taraf var bu işin içinde.
İşte geliyor kendisi de.

(Olivia ile Rahip girerler.)

OLIVIA

Aceleciliğimi ayıplamazsınız iyi niyetliyseniz eğer,
Benimle ve şu kutsal kişiyle küçük kiliseye gelin.
Orda, onun huzurunda ve o kutsal çatı altında
Bağlılığımızın tam güvencesini verin bana.
Çok kaygı ve kuşku içindeki ruhum artık huzur bulsun.
Kutsal Peder saklayacaktır evliliğimizi
Siz açıklamasını isteyeceğiniz zamana kadar.
Kutlarız birleşmemizi vakti geldiğinde
Soyumuza yaraşır biçimde.
Ne dersiniz?

SEBASTIAN

Sizinle geleceğim bu kutsal kişinin ardından,
Orada and içip size hep sadık kalacağım.

OLIVIA

Öyleyse, yol gösterin bize kutsal peder;
Öyle parıldasın ki gökler,
Bu yapacağımı onayladığını belirtsinler.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Birinci Sahne

[Olivia'nın Evinin Önü]

(Soytarı ve Fabian girerler.)

FABIAN

Beni seviyorsan göster şunun mektubunu.

SOYTARI

Sayın Fabian, benden başka bir şey isteyin.

FABIAN

Ne olursa olsun mu?

SOYTARI

Bu mektup dışında.

FABIAN

Bu, sana köpeğimi vermenin karşılığı olarak köpeğimi geri istemeye benzedi[185].

---

(185) John Manningham adlı bir İngilizin 26 Mart 1603 tarihli *Günlük*'ünde şöyle yazar: "Mr. Francis Curle'ün anlattığına göre, Kraliçe'nin hısımlarından Dr. Bullein'in çok sevdiği bir köpeği varmış; vaktinin çoğunu bu köpeğe harcadığından, Kraliçe onu çağırıp kendi isteğine karşılık onun da bir dilekte bulunabileceğini belirtmiş. Dr. Bullein kabul etmiş. Kraliçe köpeği istemiş, o da vermiş. Köpeği verdikten sonra, "şimdi sıra bende, benim de bir dilekte bulunabileceğime izin vermiştiniz," demiş. Kraliçe, "Dileğin nedir?" diye sorunca, Dr. Bullein, "Köpeğimi geri vermeniz," diye yanıtlamış; bkz. Miss Emma Phipson, *Notes and Queries*, IV, London 1887, 185. Bu konuda bkz. Kittredge, 420/7-8 ve Verity, 127/7-8.

(Dük, Viola, Curio ve beyler girerler.)

DÜK

Siz Bayan Olivia'ya ait misiniz, dostlarım?

SOYTARI

Evet, efendim, süslü koşum takımlarından ikisiyiz.

DÜK

Seni tanıdım. Nasılsm bakalım, ahbap?

SOYTARI

Doğrusunu isterseniz, efendim, düşmandan yana daha iyi, dosttan yana daha kötüyüm.

DÜK

Tersi olacak: Dosttan yana daha iyi.

SOYTARI

Hayır efendim, daha kötü.

DÜK

O da nasıl şey?

SOYTARI

Bilseniz efendim, dostlarım beni göklere çıkarıp eşek yerine koyuyorlar. Oysa düşmanlarım eşek olduğumu hiç saklamadan, gözüme baka baka söylüyorlar. Böylece, düşmanlarım sayesinde kendimi tanıyorum; dostlarım tarafından ise aldatılıyorum. Öyleyse, öpme konusunda olduğu gibi, eğer dört olumsuz, iki olumlu ederse, o zaman dosttan yana daha kötü, düşmandan yana daha iyiyim, demektir.

DÜK

Doğrusu çok güzel.

SOYTARI

Dinim hakkı için, hayır efendim. Benim dostlarımdan biri olmak hoşunuza gitse de, hayır.

DÜK

Sen benim için daha kötü olmayacaksın. İşte sana altın.

SOYTARI

İkiyüzlü bir alışveriş sayılmasa, şunu ikilemenizi isterdim, doğrusu.

DÜK

Bana yanlış öğütler veriyorsun.

SOYTARI

Soylu efendimiz, bu defalık öğüdüme boyun eğsinler, o pamuk ellerini ceplerine soksunlar.

DÜK

Peki, şu ikiyüzlü alışveriş günahını işleyelim bari. Al bir altın daha.

SOYTARI

Bir-iki-üç[186] iyi bir çocuk oyunudur. Atasözü ne der: «Üçüncüsü hiç şaşmaz.» Üç dörtlük bir tartım[187] efendim, kişinin kusurunu yakalamak için en iyi ölçüdür; ya da ne bileyim Ermiş Benedict'in çanları da bunu size anımsatabilir: Bir-iki-üç. Tanrı'nın hakkı üçtür.

DÜK

Bu atışta benden artık para sızdıramazsın. Hanımına gider de onunla görüşmek üzere geldiğimi söyler, onu baraya getirirsen, belki o zaman cömertliğimi yeniden uyandırabilirsin.

---

(186) "Primo, secundo, tertio", bir çocuk oyunuydu. Reginald Scot'un *A Discovery of Witchcraft* (XI, 10, 1584, 198) adlı yapıtında bu çocuk oyunundan sözedilir; bkz. Kittredge, 421/39; Verity, 128/39.

(187) "triplex", müzikte 3/4'lük ölçüdür.

SOYTARI

Öyleyse, efendim ben dönünceye kadar cömertliğinize ninni söyleyin de uyanmasın! Gidiyorum efendim; yalnız para edinme isteğimin açgözlülük günahından geldiğini düşünmenizi istemem. Dediğiniz gibi efendim, cömertliğiniz biraz kestirsin, ben onu uyandırırım.

(Gider.)

(Antonio ile görevliler girerler.)

VIOLA

İşte bakın, beni kurtaran adamı getiriyorlar, efendim.

DÜK

Yüzünü çok iyi anımsıyorum; ama onu son gördüğümde
Çatışmanın barut dumanları içinde
Yüzü Vulcan'ınki[188] gibi kapkara bir renkteydi.
Pek az su çeken, beş para etmeyen,
Ufacık, oyuncak gibi bir teknenin kaptanıydı.
Bu tekneyle, donanmamızın en büyük gemisine
Öyle kahredici ve yiğitçe rampaladı ki,
Onun düşmanları bizler bile[189]
Şaşkınlıkla bağırdık, ün ve şeref onundur, diye.—
Sorun nedir?

1. GÖREVLİ

Dük Orsino, bu adam, Kandiya'da
Fönix'i yüküyle birlikte ele geçiren Antonio'dur.
Genç yeğeniniz Titus bacağını kaybettiğinde,
Tiger'e rampalayıp ele geçiren yine budur.
Sokaklarda ona buna dalaşmaktan utanmayan bu adamı
Yine bir sokak kavgasında tutukladık.

(188) Bir yeraltı Tanrısı. Öteki adı Hephaistos.
(189) "very envy", "even enmity", yani "even we, his enemies" anlamındadır; bkz. Kittredge, 421/61.

VIOLA

Bana iyilik etti efendim; kılıcını beni korumak için çekti,
Ama sonra da anlayamadığım garip şeyler söyledi.
Bunlar çılgınlıktan başka bir şey değil.

DÜK

Sen, dile düşmüş korsan, sen, tuzlu su haydudu[190],
Hangi delice cüret, hangi çılgınca duygu
Kanlı bıçaklı olduğun düşmanlarının
Lütfuna seni mazhar etti?

ANTONIO

Orsino, soylu efendim,
İzin verin de bana taktığınız sıfatları
Üzerimden bir bir atayım.
Antonio, asla ne korsan oldu ne haydut.
Ancak haklı nedenlerden dolayı
Orsino'nun düşmanı olduğu doğru.
Beni buralara çeken bir büyü olmalı.
Şu yanınızdaki nankör delikanlıyı
İnsafsız denizin kudurmuş,
Köpüklü ağzından kurtardım.
Umutsuz bir yıkıntıdan farkı yoktu.
Hayata döndürdüm onu;
Üstelik hiçbir karşılık beklemeden
Ve hiçbir şey esirgemeyen bir sevgiyle
Bağlandım ona. Onun hatırı için
Sırf ona olan sevgimle
Kendimi bu düşman kentin tehlikelerine attım;
Onu korumak için kılıcımı çektim yolunu çevirdiklerinde.
Ama yakalandığımda, haince bir kurnazlıkla
Beni tanımadığını utanmadan reddetti yüzüme karşı.
Bir anda benden yirmi yıl uzaklaştı sanki;
Kendi kesesi gibi kullanması için

(190) "thief", burada "hırsız" değil, "robber", yani "haydut" anlamındadır; bkz. aynı, 421/72.

Ona yarım saat önce vermiş olduğum kesemi aldığını bile
İnkârdan kaçınmadı.

VIOLA

Nasıl olur böyle bir şey?

DÜK

Peki, ne zaman kente geldi?

ANTONIO

Bugün efendimiz. Bundan önce,
Tam üç ay aralıksız, tek bir dakika ayrılmadan,
Gece gündüz arkadaşlık ettik.

(Olivia, adamlarıyla girer.)

DÜK

İşte Kontes geliyor. Şu anda cennet yerde yürüyor.—
Sana gelince ahbap; sözlerin deli saçması:
Bu genç üç aydır bana hizmet ediyor;
Bu konuyu sonra konuşuruz. Onu bir kenarda tutun.

OLIVIA

Bir tek şey dışında,—
Olivia, nasıl bir hizmette bulunabilir, efendimize?
Cesario, bana verdiğiniz sözü tutmuyorsunuz.

VIOLA

Bayan!

DÜK

Güzel Olivia—

OLIVIA

Ne diyorsunuz, Cesario? —Efendimiz—

VIOLA

Efendim konuşacak; görevim susmamı gerektirir.

OLIVIA

Eğer bu şu eski şarkıysa efendimiz,
Kulağıma bıktırıcı ve tatsız gelecektir
Müzikten sonraki bir uluma kadar.

DÜK

Hâlâ mı bu kadar acımasızsınız.

OLIVIA

Hâlâ bu kadar sebatlı, efendimiz.

DÜK

Neden? Ters yolda mı? İnsafsız Leydi;
Ruhum, o değerbilmez, o dikkafalı mihrabınıza
Taparca bağlılığın esin verdiği
En yürekten adakları sundu!
Ne yapmalıyım, söyleyin?

OLIVIA

Kendilerine yaraşmak şartıyla,
Efendimiz ne dilerlerse!

DÜK

Eğer yüreğim kaldırsaydı,
Ölümle karşılaşınca sevdiğini öldüren
Mısırlı haydut[191] gibi yapardım!

---

(191) Shakespeare, o dönemde çok popüler olan, Heliodorus'un *Aethiopica* adlı aşk öyküsüne bir gönderme yapmıştır. Bu öykünün ilk İngilizce çevirisi 1569'da *The Aethiopian Historie* adı altında yayımlanmıştır. Bu öyküde, haydutların çetebaşı olan Thyamis'in, bir vurgunda ele geçirdiği Chariclea adlı kıza âşık olması ele alınır. Thyamis, kızı, sevgilisi Teagenes'ten saklamak için, bir mağaraya hapseder. Ancak başka bir haydut çetesinin saldırısında öldürüleceğini anlayınca, Chariolea'nın kimsenin eline geçmemesi için onu öldürmek için mağaraya girer. Ama karanlıkta Chariclea yerine başka bir kızı öldürür ve Chariclea da kurtulur. Fazla bilgi için bkz. Verity, 129-30/121-2 ve Kittredge, 422/121.

Bazen soylu bir tadı var bu yabanıl kıskançlığın.
Ama dinleyin: Mademki saygı duymuyorsunuz sevgime
Ve ben de, oldukça iyi biliyorum
Sevginizdeki gerçek yerden beni edeni.
Öyleyse, taş yürekli bir zalim olarak sürdürün yaşamayı.
Ancak şunu da bilin: Tanrı şahittir ki,
Benim için çok değerli olan,
Sevdiğinizi bildiğim gözdenize gelince:
Onu, efendisine nisbet eder gibi,
Taç giyip kurulduğu o zalim gözlerden söküp alacağım.
Çocuk, gel benimle.
Kötülük edecek olgunluğa erişti düşüncelerim.
Kurban edeceğim sevdiğim kuzuyu
Kumru içindeki bu kuzgun yüreğini dağlayayım diye.

(Çıkarlar.)

VIOLA

Sakinleştirmek için sizi hazırım bin kez ölmeye,
Büyük bir sevinç ve istekle.

(Ardından gider.)

OLIVIA

Cesario nereye gidiyor?

VIOLA

Gözlerimden, canımdan, dünyadaki her şeyden fazla
Ve bir kadını sevebileceğimden çok sevdiğim
İnsanın ardından gidiyorum.
Eğer bende bir sahtelik varsa,
İkiyüzlü davranmışsam aşkını reddedecek kadar,
Cezalandırın beni hayat boyu, ey göklerdeki tanıklar!

OLIVIA

Ah, lânetlenmiş ben! Nasıl da aldatıldım!

VIOLA

Sizi aldatan kim? Kim haksızlık etti size?

OLIVIA

Kim olduğunu unuttun mu? Aradan çok mu geçti?
Çağırın hemen kutsal pederi.

(Bir uşak çıkar.)

DÜK

(Viola'ya.)

Hadi gelin!

OLIVIA

Nereye Lordum? Cesario, kocam, dur!

DÜK

Kocanız mı?

OLIVIA

Evet ya, kocam. Bunu inkâr edemez sanırım!

DÜK

Onun kocası mısın, efendi?

VIOLA

Hayır Lordum, değilim.

OLIVIA

Yazıklar olsun, içindeki alçaltıcı korku,
Kişiliğini boğazlatıyor sana.
Korkma, Cesario; yüz çevirme bahtına;
Neysen, bildiğin gibi ol; işte o zaman
Büyüyeceksin korktuğun kişi kadar.

(Rahip girer.)

Hoş geldin, Peder! Sen biliyorsun, az önce
Bu gençle aramızda ne geçtiğini;
Gerçi bunu gizli tutmak istemiştik bir süre;
Ama şartlar vakitsiz bir açıklama gerektiriyor şimdi,
Kutsal sıfatınla, bunu duyurmanı istiyorum herkese.

RAHİP

Siz, ikiniz, sonsuz bir sevgi bağı ile birleştiniz;
Bu evlilik, ellerinizin birleşmesiyle doğrulandı,

Dudaklarınızın kutsal dokunuşuyla onaylandı
Ve birbirinize taktığımız yüzüklerle perçinlendi.
Bu sözleşmenin töreni baştan sona,
Görevim sırasında, benim tanıklığımla mühürlendi.
Saatim, o zamandan bu yana,
Sadece iki saatlik yol aldığımı gösteriyor mezarıma.

DÜK

(Viola'ya.)

Seni saman altından su yürüten, tüysüz delikanlı!
Kimbilir ne olacaksın, zaman tilki derine
Kırlaşmış kıllar ektiğinde!
Belki de düzenbazlığın o kadar çabuk gelişecek ki,
Seni yere serecek başkasına attığın çelme!
Esen kal! Hadi git şimdi onun yanına;
Ve adımlarını da bir daha asla karşılaşmayacağımız
Bir yöne çevir bundan sonra.

VIOLA

Efendimiz, itiraz ediyorum—

OLIVIA

Sakın yemin etme! Çok korksan da
Biraz olsun sözünde dur.

(Sir Andrew girer.)

ANDREW

Tanrı aşkına bir cerrah! Birini de hemen Sir Toby'e gönderin.

OLIVIA

N'oldu böyle?

ANDREW

Benim kafamı yardı. Sir Toby'i de kan revan içinde bırakıp mankafa yaptı. Tanrı aşkına yardım edin! Keşke evde olsaydım da kırk Sterlin'im olmasaydı.

OLIVIA

Bunu size kim yaptı, Sir Andrew?

ANDREW

Dük'ün adamı Cesario. Biz onu korkak sanmıştık, meğer insan kılığında bir şeytanmış.

DÜK

Adamım Cesario mu?

ANDREW

Tanrı lâyığını versin; nah işte burada! Boşuboşuna kafamı yardınız; ben size ne yaptımsa, Sir Toby'nin kışkırtmasıydı.

VIOLA

Ne diye bunları bana söylüyorsunuz?
Bir zarar vermedim ki size ben.
Kılıç çektiniz bana durup dururken,
Bense sizinle kibarca konuştum. İncitmedim sizi.
(Sir Toby ile Soytarı girerler.)

ANDREW

Eğer şu başımdaki yarık incitme sayılırsa beni incittiniz bayım. Anlaşılan böyle kanlı kafalar size göre pek önemli değil. İşte Sir Toby de topallayarak[192] geliyor. Şimdi bir de ondan dinleyin. Eğer içkili olmasaydı sizi çok daha başka gıdıklardı.

DÜK

N'oldu efendim? Siz ne âlemdesiniz?

TOBY

Fark eder mi[193]? Beni yaraladı, önemli olan da bu. — Hey Kaçık, Cerrah Dik'i gördün mü? Sana diyorum, Kaçık!

SOYTARI

Bir saatten beri körkütük sarhoş, Sir Toby. Sabah sekizde gözü dönmüştü.

---

(192) "halting" = "topallayarak".
(193) "That's alone", "that makes no difference" anlamındadır; aynı, 422/201.

TOBY

Öyleyse, bu herif, hem sekiz mezürlük pavan[194], hem de hergelenin biri. Sarhoş serserilerden nefret ederim.

OLIVIA

Götürün şunu! Bunları bu duruma getiren kim?

ANDREW

Size yardım edeyim, Sir Toby. Yaralarımız nasılsa birlikte sarılacak.

TOBY

Sen mi bana yardım edeceksin — eşek kafalı, budala, düzenbaz — solucan suratlı, salak herif!

OLIVIA

Onu yatırın, yaralarına da bakın.

(Soytarı, Fabian, Sir Toby, Sir Andrew çıkarlar.)

(Sebastian girer.)

SEBASTIAN

Üzgünüm bayan, akrabanızı yaraladım;
Öz kardeşim olsaydı da aynını yapardım.
Ama kendimi korumam gerekiyordu.
Bana baktığınıza göre bir yabancıya bakar gibi,
Sizi kızdırdığım besbelli.
Birkaç saat önce ettiğimiz yemin adına
Canım sevgilim, kusurumu bağışla!

DÜK

Aynı yüz, aynı ses ve aynı giysiler,
Ama iki ayrı kişi!

---

(194) "and a passy measures pavin", sekiz mezürlük bölümler halinde gelişen bir İtalyan pavan'ıydı. Soytarı'nın "sabah sekizde gözü dönmüştü" sözünden, Sir Toby çağrışımla sekiz mezürlük pavan nüktesini getirir; bkz. Verity, 131-2/206 ve Kittredge, 422-3/206.

Gözleri aldatan bir ayna sanki,
Olanla olmayan bir arada.

SEBASTIAN

Antonio! Sevgili dostum Antonio!
Seni kaybettiğimden beri,
Saatler bana ne işkenceler etti.

ANTONIO

Sebastian, siz misiniz?

SEBASTIAN

Neden bu kadar şaşırdın, Antonio?

ANTONIO

Nasıl böldünüz kendinizi böyle?
İkiye bölünmüş bir elmanın parçaları bile
Bu iki insan kadar benzeyemez birbirine.
Hanginiz Sebastian?

OLIVIA

Çok şaşılacak şey!

SEBASTIAN

Ben miyim orada duran? Erkek kardeşim olmadı ki;
Aynı anda başka başka yerlerde bulunmamı sağlayacak
Bir Tanrılığım da yok! Bir kızkardeşim vardı,
Onu dev, kör dalgalar yuttu.

(Viola'ya.)

Lütfen söyleyin: Akraba mısınız bana?
Neredensiniz? Adınız ne? Kimlerdensiniz?

VIOLA

Messaline'liyim; babamın adı Sebastian'dı—
Başka bir Sebastian da kardeşimdi;
Bu kıyafetle gömüldü sulardaki mezarına.
Eğer ruhlar bir biçime girip giyinebilirlerse,
Siz korkutmaya geldiniz bizi.

SEBASTIAN

Ben de bir ruhum gerçekten,
Ancak ana karnından miras olarak
Canlı[195] bir gövde üzerine giyinmişim.
Her şeyiniz kızkardeşime tıpatıp uyduğundan,
Kadın olsaydınız, yanaklarınıza gözyaşlarımı dökerdim
Ve «Üç kez hoş geldin, denizde boğulan, Viola!» derdim.

VIOLA

Babamın bir beni vardı alnında.

SEBASTIAN

Benim babamın da.

VIOLA

Viola, onüçüncü yaşına girdiği gün babası ölmüştü.

SEBASTIAN

Ah, evet, o an hep yaşar durur içimde!
Gerçekten de kızkardeşim onüçüne girdiğinde,
Babam bitirdi bu dünyadaki işini.

VIOLA

Şu giymek zorunda kaldığım erkek kıyafetinden başka,
Engel kalmadı mutluluğumuza;
Yer, zaman ve kaderle ilgili bütün olaylar
Benim Viola olduğumu ortaya koyuncaya kadar,
Beni kucaklama. Bunu kanıtlamak için,
Sizi, kentte oturan bir kaptana götüreceğim.
Gerçek giysilerim onun evindedir[196]
Onun nazik yardımıyla kurtuldum
Ve bu soylu Dük'e hizmet etme olanağını buldum.
O zamandan bu yana,

(195). "grossly", "materially" anlamındadır; bkz. Verity, 132/244 ve Kittredge, 422-3/244.
(196) "Where", "at his house" anlamındadır; bkz. Verity, 132/262.

Buradaki yaşamım mekik dokumakla geçti,
Bu beyzadeyle şu bayan arasında.

SEBASTIAN

(Olivia'ya.)

Öyle anlaşılıyor ki, bayan, yanılmışsınız;
Ancak doğal eğilimine uymuşsunuz yaratılışınızın.
Bir bâkireye bağlanacaktınız;
Yemin ederim, aldanmış da değilsiniz,
Hem bir erkeğe, hem de bir bâkire nikâhlandınız.

DÜK

Şaşırmayın; gerçekten soylu bir kandan gelir[197]
Bu durumda, ayna gerçeği gösterdiğine göre,
Bu mutlu deniz kazasından payımı alacağım ben de.

(Viola'ya.)

Küçük, binlerce kez söylemiştin bana;
Hiçbir kadını beni sevdiğin kadar sevemeyeceğini.

VIOLA

Sayısız yeminlerle tekrarlayacağım o söylediklerimi
Ve sonra ruhumda gizleyeceğim bütün bu yeminleri.
Günü geceden ayıran ateşi, güneş'in[198] gizleyişi gibi.

DÜK

Elini ver bana; seni gerçek giysilerle görmeliyim.

VIOLA

Dediğim gibi, gerçek giysilerim
Beni kıyıya çıkaran kaptanın evindedir.
Ancak bayanın adamlarından Malvolio'nun şikâyetiyle
Şu anda hukuki bir sebepten tutukludur.

---

(197) Dük, Sebastian'ın babasını ve ailesini tanır. Oyunun başlarında bunu Viola'nın ağzından öğreniriz; bkz. I:2, 30. dize.

(198) "orbed continent", "the sun" anlamındadır; bkz. Kittredge. 423:278 ve Verity, 133:278.

OLIVIA

Malvolio, onu serbest bıraktırır; onu buraya çağırın.
Ah, şimdi hatırladım! Sapıttığını söylüyorlardı zavallı adamın.

(Soytarı bir mektupla girer; yanında Fabian vardır.)

Aklımı çelen kendi çılgınlığım,
Belleğimden silip götürmüş onun deliliğini.
Mavolio nasıl, efendi?

SOYTARI

Doğrusu hanımım, İblis Başı'nı[199] sopasının ucundan beriye yaklaştırmıyor. O durumdaki bir insanın da ancak bu kadarına gücü yeter. Size bir mektup yazdı; bunu size bu sabah vermem gerekiyordu. *(Mektubu verir.)* Ama deli nameleri İncil olmadığına göre, ne zaman yerine ulaşacağı da hiç belli olmaz.

OLIVIA

Aç ve oku!

SOYTARI

Bir kaçık, bir delinin yazdıklarını aktarırken dinleyenler de öğrenip uslanmaya hazır olsunlar.

(Bağırarak okur.)

"Tanrı tanığımdır ki, hanımefendi" —

OLIVIA

N'oluyorsun, delirdin mi?

SOYTARI

Hayır bayan, ama bir delinin yazdıklarını okuyorum. Hanımefendi izin verirlerse, usulünce, yüksek sesle okuyayım.

---

(199) "Beelzebub", şeytanlara emreden, onların başında bulunan bir İblis olduğundan, daha iyi anlaşılması için "Beelzebub" yerine "İblis Başı" demeyi doğru bulduk.

OLIVIA

Lütfen şunu doğru dürüst oku!

SOYTARI

Ben de öyle okumaya çalışıyorum, Madonna; ama onun yazdıkları 'doğru dürüst' ancak böyle okunur. Onun için, prensesim, dikkatle kulak verin.

OLIVIA

(Fabian'a.)

Şunu siz okuyun bakalım.

FABIAN

(Okur.)

"Tanrı tanığımdır ki, hanımefendi, bana haksızlık ediyorsunuz. Bunu bir gün herkes öğrenecek. Gerçi beni karanlığa kapattınız ve sarhoş amcanızın[200] vesayeti altına koydunuz, ancak şunu söyleyeyim ki, ben de hanımım kadar aklımdan yararlanmaktayım. Bu durumda olmaya ve bu tavrı yakınmaya beni kışkırtan mektubunuz elimdedir. Bu mektubu herkese göstererek kendimi haklı çıkaracağımdan ve sizi utandıracağımdan hiç kuşkunuz olmasın. Hakkımda istediğinizi düşünebilirsiniz. Size borçlu olduğum saygıyı azıcık bir yana bırakıp, uğradığım haksızlığın etkisiyle yazıyorum.

Deli muamelesi gören Malvolio."

OLIVIA

Bunu o mu yazdı?

SOYTARI

Evet bayan.

DÜK

Bu mektupta pek delilik çeşnisi yok.

OLIVIA

Onu serbest bıraksınlar, Fabian; sonra da al buraya getir.

(Fabian çıkar.)

---

(200) "cousin", "uncle" anlamındadır; bkz. Verity, 133/313.

OLIVIA

Efendimiz, dilerseniz, burada öğrendiklerimizden sonra
Durumu yeni baştan gözden geçirelim;
Bir eş yerine, beni kızkardeşiniz kabul edin bundan böyle.
İsterseniz aynı gün kutlansın hısımlığımız,
Masrafı benden, benim evimde.

DÜK

Önerinizi can ve gönülden kabule hazırım, Leydi.
(Viola'ya.)
Efendiniz, hizmetinden alıyor sizi,
Kadın doğasına aykırı bir işi,
Nazik, soylu yetiştirilişinizin çok altındaki bir hizmeti
Bu kadar başarıyla yürüttüğünüz
Ve uzun bir süre bana efendi dediğiniz için,
İşte elim: Bu andan başlayarak
Efendinizin hanımısınız artık.

OLIVIA

(Fabian ve Malvolio girerler.)
Benim de kızkardeşim! Evet öyle.

DÜK

Bu mu deli?

OLIVIA

Evet efendimiz, ta kendisi. Nasılsın Malvolio?

MALVOLIO

Hanımefendi, haksızlık ettiniz bana, büyük bir haksızlık.

OLIVIA

Ben mi Malvolio? Kesinlikle hayır.

MALVOLIO

Evet, ettiniz bayan. Lütfen şu mektuba bir göz gezdiriniz,
Sizin el yazmız olduğunu inkâr edemezsiniz.
Yazıca, üslûpça bundan farklı bir şey kaleme alabilirseniz alın.

Sizin mührünüz, sizin tarzınız olmadığını söyleyemezsiniz.
Hayır, hiçbir şey diyemezsiniz.
Öyleyse, lütfedin de anlatın kendi şerefiniz için,
Niçin bana bu kadar açık aşk sinyalleri gönderdiniz?
Neden gülümseyerek, çapraz dizbağlarıyla gezmemi emrettiniz?
Sarı çoraplar giydirip evdekileri hor görmemi istediniz?
Kendimi beğendirmek için emirlerinize harfiyyen uyduğumda,
Neden hiç ses çıkarmadınız karanlık bir yere hapsedilmeme
Bir rahip tarafından ziyaret edilmeme?
Beni insan aklının uydurabileceği tüm oyunların kurbanı yapıp
Alıkların, avanakların en kocamanı yerine koyduklarında
Niçin göz yumdunuz bütün bunlara?

OLIVIA

Şaşıracaksın Malvolio, ama bu benim yazım değil;
Ancak itiraf etmeliyim çok benziyor.
Hiç kuşkusuz, bu Maria'nın yazısı.
Şimdi anımsıyorum: İlk sözeden o olmuştu bana
Senin delirdiğinden. Hemen sonra da
Sen geldin gülümseyerek yanıma:
Mektupta istenen kılıktaydın. Lütfen rahat olsun için!
Sen, oynadıkları bu lânet olası oyunun tuzağına düşmüşsün.
Ama oynayanları ve neden oynadıklarını öğrendiğimizde,
Davanın savcısı da yargıcı da sen olacaksın.

FABIAN

Sayın bayan, beni dinleyiniz.
Gelecekte hiçbir tartışmanın hiçbir kavganın,
Hayran olduğum şu anın mutlu havasını
Bulandırmasına izin vermeyiniz.
Böyle olmasını umarak açık yüreklilikle itiraf ederim ki,
Malvolio'ya bu oyunu ben ve Toby düzenledik;
Bize karşı kaba davranışlarının acısını çıkartmak istedik.
Sir Toby acele isteyince, Maria da mektubu yazdı.
Bunun ödülü olarak da evlendiler.
Mektuptan sonra oyun gerçekten fazla kaçtı.

Ancak iki tarafın da çektikleri hakkıyla tartılırsa
Bu oyun, hınçtan çok kahkaha sağladı.

OLIVIA

Vah zavallı vah, seni nasıl da maskaraya çevirmişler!

SOYTARI

Eh, n'apalım, «Bazıları büyük doğar, bazıları büyük işler yapar, bazılarına ise büyüklük kendiliğinden gelir.» Bu güldürü içinde, efendim, ben de Bay Topas adında biri oldum. Ama boş verin. «Tanrı tanığımdır ki, Soytarı, ben deli değilim.» Anımsıyor musunuz bilmem? «Hanımım, bu kadar kısır bir maskaradan hoşlanmanıza doğrusu şaşıyorum. (...) Eğer gülmez, ona fırsat vermezseniz dili tutulur kalır.» İşte böyle, zamanın çarkı döndükçe bedelini de birlikte getirir.

MALVOLIO

Topunuzdan da öcümü alacağım.

(Çıkar.)

OLIVIA

Zavallıyı basbayağı hırpalamışlar.

DÜK

Peşinden gidin, yatıştırmaya çalışın:
Henüz konuşmadı kaptan konusunda;
Bu sorun da çözülsün, mutlu, uygun an gelsin;
O zaman sevgili canlarımızla
Parlak bir birleşme töreni düzenleriz.
Bu arada sevgili kızkardeş,
O vakte kadar niyetimiz yok burdan ayrılmaya.
Gel Cesario, erkek kılığında kaldıkça Cesario'sun;
Ama öteki giysilerinle ortaya çıktığımda,
Orsino'nun sevgilisi, aşkının sultanısın.

(Soytarı dışında herkes çıkar.)

SOYTARI

(Çıkar.)

"Ben çelimsiz, minik bir çocukken
Yele, yağmura hey ho derken,
Akılsızlık önemsiz[201] bir sıfattı,
Yağmur her gün yağardı.

Oysa adam olma çağına geçerken,
Yele, yağmura hey ho derken,
Herkes kapısını it, kopuğa açardı.
Yağmur her gün yağardı.

Ama yazık ki evlenmişken,
Yele, yağmura hey ho derken,
Caka satmak tutmadı,
Yağmur her gün yağardı.

Ve yatma zamanı gelmişken
Yele, yağmura hey ho derken,
Zurna gibi hep sarhoş dolaştı,
Yağmur her gün yağardı.

Uzun zamanlar önce dünya başlarken,
Yele, yağmura hey ho derken,
Boş ver bunlara, oyunumuz sona erdi,
Her gün eğlendirmeye çalışacağız sizi.

---

(201) "toy", "oyuncak" değil, "trifle" anlamındadır; bkz. Kittredge, 425/400 ve Verity, 135/400.

W. Shakespeare

ONİKİNCİ GECE

- Antonius ve Kleopatra
- Atinalı Timon
- Bir Yaz Gecesi Rüyası
- Coriolanus
- Fırtına
- Hamlet
- Huysuz Kız
- IV. Henry
- Julius Caesar
- Kral Lear
- Macbeth
- Onikinci Gece
- Othello
- Romeo ve Juliet
- Size Nasıl Geliyorsa
- Soneler
- Venedik Taciri
- Yanlışlıklar Komedyası
- Yeter ki Sonu İyi Bitsin

ISBN 975-14-0082-1
9 789751 400826